

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**Erna Just
og
Wilhelm Voldmester**

Et udvalg af breve og andre efterladte papirer

Udgivet af Anne-Lise Vinding Madsen
født Voldmester

1982

F O R O R D

Lige siden vi i 1960 opløste hjemmet efter Mors død, har jeg haft familiens papirer liggende som min dårlige samvittighed. Det er jo sådan, at man falder ned i disse gamle breve og tryllebindes af dem og siger, det må vi se at få gjort noget ved engang. Samtidig opdager man, at adskilligt er ting, som Mor har taget hjem fra sine forældre og ikke har nået at få gjort noget ved. Tiden går, og det perspektiv toner frem, at det en dag vil være ens egne børn, der skal i gang med papirer fra nu tre slægtled.

Da Moster Sonjas lejlighed blev ryddet i 1978, fandt vi en sand guldgrube af gamle breve, og da det med den moderne reproduktionsteknik samtidig er blevet økonomisk overkommeligt at få trykt den slags materiale, har jeg nu taget mig sammen og foretaget et udvalg, der er blevet til denne lille bog.

Bogen er ordnet således, at der først kommer en indledning med en kort historisk redegørelse som baggrund. Dernæst følger (s.22) de ialt 37 "papirer", indledt af en fortegnelse med henvisning til sidetal. Bagest (s.85) er sat 6 oversigter over slægtskabsforbindelserne. Disse "stamtavler" gør ikke krav på at være fuldstændige, men medtager kun, hvad der kan være til støtte ved læsningen af familiepapirerne.

Hellerup i maj 1982.

Anne-Lise

INDLEDNING

Min Far, Vilhelm Voldmester, var i sine senere år meget optaget af at prøve at efterforske sin slægts historie og tilbragte mange timer på Landsarkivet i Viborg og afskrev skifteretsprotokoller, lægdsruller og fæsteprotokoller i massevis. Det var især sin fars slægt han prøvede at følge, men da det var bønder, der havde boet i de urolige egne omkring Kolding, var det meget svært. Det vanskelig-gjordes yderligere af, at hans far var død, da han var 3½ år gammel, og vor farmor, der boede i København, havde tabt kontakten med sin svigerfamilie. Farmors familie, der stammede fra egnen syd for Assens, var lettere at følge, og der er også andre i den slægt, der har forsket i dens historie. Mor var ikke meget interesseret - ikke engang i sin egen slægts stamtavle, som Far også stillede op, og vi børn gjorde dårligt nok et forsøg på at lade, som om vi hørte efter, når Far fortalte om nye og interessante fund og slyngede om sig med navne som Hans Basse, Maren Thomasdatter Wies og probérskrædderen.

Far fik aldrig rigtig samling på sine mange notater (tænk, hvis det havde været 30 år senere i fotokopieringens tidsalder!). Der foreligger foruden stamtavlerne kun nogle små tilløb til en slægtshistorie og nogle få sider af en selvbiografi, som han for øvrigt skriver, at han er begyndt på efter min opfordring. Desværre oplevede vi hverken med Far eller Mor, som vi f.eks. gjorde med mine svigerforældre, at de blev meget gamle, så vi der nu havde vore egne børn fra hånden havde tid til at sætte os ned og høre dem fortælle fra deres barndom og ungdom, der som bekendt kommer nærmere igen i alderdommen. Ja, nu ville vi gerne have haft dem at spørge.

Slægtsforskning, som Far drev den, er jo en slags detektivarbejde, hvor man gennempløjer kirkebøger m.m. og jubler, når man finder et spor, der kan føre et trin længere tilbage, og jo længere man kommer tilbage, des stoltere er man, men når man er kommet ud over "mands minde", er det jo i grunden et skelet med meget lidt kød på, man finder. Aakjærs ord

Hvert skimlet skrift, hver skjoldet alterbog
har gemt et gran af slægtens ve og våde;
nu skal de røbe mig, hvad vej jeg drog,
og løfte mig en flig af livets gåde

er jo kun delvis sande. Man kan kun gisne om, hvilke tragedier eller romantiske historier der ligger bag de tørre årstal. Kun digterne kan bruge stoffet til at lade deres fantasi spille.

Det har fornylig slået mig, at vi er første generation, der har en chance for at bevare historien, også de ganske almindelige men-

neskers, fordi vi har de moderne reproduktionsmidler (for nu slet ikke at tale om båndoptagere o.s.v.), og mange flere end man tror har noget af interesse at berette, hvis man forstår at spørge dem. Om ikke andet interesserer det deres efterkommere. Men trods alle de moderne hjælpemidler skal man alligevel passe på at tage tiden i agt.

I vor familie har vi som sagt Fars spredte papirer og en del breve m.m., som jeg tog hjem, da vi ryddede hjemmet, og for nogle år siden, da Moster Sonjas hjem skulle opløses, fandt jeg en masse gamle breve. Hun har vist gemt alle de breve, som hun har modtaget gennem hele livet. Nu er det jo sådan med breve, at det er meget forskelligt, hvor mange breve folk har lejlighed til at udveksle (og nu er det jo helt forbi med brevvekslingen, i hvert fald indenfor rigets grænser). I den allerlængste del af Mors og hendes søstres liv boede de stort set i samme by og havde ingen grund til at skrive breve til hinanden, men jeg har alligevel fundet, at der er en mulighed for at stykke en mosaik sammen af de mere oplysende og interessante breve, suppleret med hvad jeg husker Mor og Far har fortalt og mine egne barndomserindringer. Stof som jeg altså håber vil interessere vore børn og børnebørn.

HISTORIEN BAGVED I KORTE TRÆK

Mor var født den 17. april 1887 som nummer to af fire piger. Hendes far, Julius Just, var søn af førstelærer og dannebrogsmænd Jens Jensen Just i Jerslev ved Kalundborg og dennes hustru Emilie Lissner, der var datter af en fra Polen indvandret jøde, der var barber og stadskirurg i Slagelse. Lissner-slægten har vist en del medlemmer endnu i Danmark.

Jens Just havde været huslærer på en nærliggende herregård, Flinterupgaard, og der truffet den smukke ti år yngre halvjødinge, der vist nok blev en temmelig usædvanlig "degnekone". Meget aparte har hun virket, hun var en lidenskabelig kortspiller, der helt op i sin høje alderdom (hun blev næsten 90) kunne spille l'hombre en hel nat igennem. De var meget populære og respekterede på egnen, og deres grav er endnu at se på Lille Fuglede kirkegård. Deres eneste datter, "Faster Dagmar", giftede sig med efterfølgeren i embedet S.P.Sørensen, og de fik en stor flok drenge, hvoraf vi stadig har kontakt med en, nemlig Emilius, der dog nu kalder sig ved det mere almindelige navn Niels.

Julius Just kom til København med en handelsuddannelse bag sig,

men ellers med tomme hænder. Med stor dygtighed oparbejdede han en indbringende ølhandel, og da bryggerierne gik over til at aftappe øllet selv (det var omkring århundredskiftet), fik han en god affin-delsessum og blev således rentier i en alder af omkring 40 år. Han investerede pengene i ejendomme og fik så tiden til at gå med at ad-ministrere dem, samle på malerier og spille kort (også l'hombre) om penge, hvorved han efter sigende kunne tjene 3-4000 kr. årligt. Han blev altid kaldt grosserer og var et kendt ansigt på alle kunstauktioner. Kunstsamleriet var - sandheden i ære - ikke først og fremmest investering. Han elskede sine malerier og havde god forstand på det lille område af dansk malerkunst (gulddalderen), som han dyrkede.

Han havde mødt sin kone, Laura Andersen, da hun var frøkenpige og huslærerinde for hans søster Dagmar i Jerslev. Hun var forældre-løs og af en stor børneflok. Hendes far, Hans Andersen, var høker og havde en blomstrende forretning i Lille Kirkestræde i København, hvor senere Slagteriernes Central lå. Han døde af tuberkulose, kun 42 år gammel. En bedragerisk sagfører snød enken, som døde få år efter, så de otte børn, tre drenge og fem piger, måtte klare sig selv. Drengene forlod alle København, og dem ved vi ikke meget om. Den yngste søster Minna, der blev gift med en lærer, senere skoleinspektør Kristen Kehler, blev mor til Henning Kehler og døde i barselseng, da hun fødte datteren Minna. Hendes ældste søster Marie flyttede ind hos svogeren og tog sig af de små børn, og hun blev der hele livet, også efter at han havde giftet sig igen.

En anden søster Agnes blev gift med Bernhard Nielsen, der var dansk jurist og som ejendomsadministrator og husejer blev en velstå-ende mand. De havde to døtre, Gudrun (kaldet Gulle), der blev tandlæ-ge og døde som 42-årig, og Ingeborg (kaldet Musse), der var sølvsmed og senere tandtekniker i samarbejde med søsteren. Ingen af dem blev gift. Musse lever endnu som den sidste af den generation, og hendes historie håber jeg engang at kunne skrive.

De tre søstre, Marie, Laura og Agnes (de tre gratier, som deres nevø Henning Kehler kalder dem) holdt ubrydeligt sammen, og det var familien i København mere end den i Jerslev, der satte sit præg på Mors barndom. Hvis man vil vide mere om dem, skal man læse Henning Kehlers barndomserindringer "Min smukke Fader" og "Metropolitener". Dette stærke familiesammenhold gjaldt også for de fire søstre Just hele livet igennem.

Morfar og Mormor levede i hver sin verden, hvilket vist var et mere almindeligt familiemønster den gang end i dag - i hvert fald i

det københavnske borgerskab. Han passede sit l'hombrespil og sine malerier, var meget ude til herremiddage og tog sig meget lidt af børnenes problemer. Hun havde husets førelse ved hjælp af pigen eller pigerne, passede sine visitter og var næsten daglig sammen med sine søstre. Hun var et ivrigt medlem af Kvindelig Læseforening, der foruden at være bibliotek fungerede som en slags klub med restaurant. Som hele familien Andersen var hun teatertosset, havde som purung vist nok aflagt prøve for Høedt og så praktisk taget alt, hvad der gik på Det kgl. Teater, og hendes breve til døtrene, der som huslærerinder sidder og vansmægter rundt omkring på proprietærgårdene, er spækket med teaternyt. Familien skumlede om, at Morfar var en hustryran, og at Mormor måtte stjæle husholdningspengene fra hans tegnebog, som han sov med under hovedpudden.

Den største del af Mors barndom boede familien i Niels Juelsgade nr.5, og det var vist der, de fejrede århundredskiftet ved gennem de åbne vinduer at høre rådhusklokkerne ringe for første gang, mens Morfar lod en champagneprop springe ud af vinduet. Senere flyttede de til Rigensgade 23, hvor Morfar boede til sin død.

De fire døtre var meget overladt til sig selv og de skiftende piger, men det befandt de sig udmærket ved, kun den yngste, Sonja, ville det måske have været godt for, hvis børnepsykologien havde været opfundet. Mor syntes, at hun havde haft en dejlig barndom. Også hun og søstrene var godt teatertossede. De spillede ustandseligt teater og opførte storstilede - men vist sjældent fuldendte - tragedier og komedier, som oftest skrevet og arrangeret af Paula, den ældste. Kusinerne var også inddraget, men der var stor mangel på mandlige kræfter, idet den eneste mandsperson var Henning (kaldet Trippelunte), der var yngre end dem alle. Søstrene havde navne til hinanden, der bruges i deres brevveksling. Disse navne går vist tilbage til nogle af deres teaterstykker. Paula kaldtes Pluto eller Morten (men hendes mest benyttede kælenavn Polutten er vist hendes egen version af Paula ~~Just~~ fra hendes første forsøg på at tale). Mor - Erna - kaldtes Willy, Ragna Maane og Sonja Miska eller Mikmak. De gik naturligvis "til spil", og de tre ældste lærte at spille klaver "til husbehov", mens Sonja viste store evner og megen musikalitet. Til dans gik de hos den meget kendte Paul Petersen, en tidligere underofficer af den gamle skole og far til Ingeborg og Magdalene Paul-Petersen. Han var pioner på danseundervisningens og gymnastikkens område. (Pudsigt nok gik Far også til dans her en tid, men Far og Mor fraf ikke hinanden her).

De tre ældste "frekventerede" Frkn. Valeurs højere Pigeskole, som dog ikke afsluttedes med eksamen. Paula og Erna gik derefter på præliminærkursus, og Sonja, der havde gået i Ingwersens & Engelbrechts Skole, tog den dengang nyindførte pigeskoleeksamen. Mor havde på Frkn.Valeurs skole haft den kendte Ludvig Trier som lærer. Han var fætter til Herman Trier og som denne økonomisk uafhængig. Han var en pædagog-pioner, også på kvindesagens område, idet han førte de første kvindelige studenter op til eksamen som privatister. Han gav gratis undervisning i bl.a.litteratur, Fransk og Latin for de dygtigste og mest interesserede elever. Det deltog Mor i og mindedes siden med stor taknemmelighed. Hun der ellers ikke ville have haft lejlighed til at lære Latin sagde ofte siden: "Jeg ville ikke undvære det Latin jeg kan for en hel Stück von Achten".

Derefter måtte det være nok med døtrenes uddannelse, mente Morfar, i modsætning til Onkel Bernhard, der bekostede uddannelse på begge døtrene, men hans svigerinde, Dagmar Nielsen, var også formand for Dansk Kvindesamfund. Mor og hendes søstre blev sendt ud med deres mere eller mindre gode eksaminer som huslærerinder på proprietærgårde og fik den besked med hjemmefra, at de måtte skikke sig, så de kunne blive der, for hjemme kunne de ikke være mere. De mindedes alle denne tid med rædsel.

Paula, der var den der havde mest oprørstrang i sig, skaffede på en eller anden måde udvej for at komme til Italien. Hun tog vist i begyndelsen plads som stuepige i et pensionat. Hun rejste derned omkring 1910. I 1915 giftede hun sig med Sigurd Trier, eneste søn af Herman Trier, og de kom hjem sammen i 1919 med tre børn. Få måneder efter døde Sigurd Trier af den spanske syge.

Ragna blev i 1910 gift med premierløjtnant Svend Paludan-Müller. Ved den nye hærordning i 1922 trådte han ud af hæren som kaptajn, forsøgte sig bl.a. - dog med meget lidt held - som landmand, avancerede i reserven til oberst og kom senere ind i Grænsegendarmeriet, hvis chef han blev. Hans død i Graasten i 1944 tilhører Danmarkshistorien.

Den yngste, Sonja, forsøgte også at rejse udenlands, nemlig til England, hvor hun opholdt sig i vinteren 1913-14, men det var ingen succes. Med stort besvær lykkedes det at få Morfar til at punge ud med rejsepenge hjem igen. Hun burde have haft lov til at udvikle sine betydelige musikalske evner, men det var ganske udelukket. Hun kom i en bank, uheldigvis Revisions- og Diskontobanken, der krakkede samtidig med Landmandsbanken, og havde derefter en trist tilværelse med

tilfældige mere og navnlig mindre vellønnede kontorstillinger og lign. Hun var "sær" allerede som barn, og det blev mere og mere udtalt, men efter faderens død i 1937 fik hun endelig chancen for at komme på Musikkonservatoriet og gennemførte nu den musikpædagogiske uddannelse med bravour. Hun forblev ugift.

Mor "aftjente sin huslærerindeværnepligt" i 1906-07 på en gård, der hed Snedinge i nærheden af Skelskør. Hun havde året før på Wedells præliminærkursus truffet en Vilhelm Hansen, der læste til adgangseksamen til Polyteknisk Lærestanstalt, og her skal vi måske gå over til ham.

Som Far selv har beskrevet det i det lille brudstykke til erindringer, som også er medtaget her, blev han født den 28. september 1887 på Jakob Danefærdsvej 10 A på Frederiksberg som sine forældres første og eneste barn. Hans far, Niels Hansen, der var fra et fattigt husmandshjem i landsbyen Sønder Stenderup ved Kolding, havde tjent som rideknægt på herregården Brahesborg på Vestfyn. Her traf han Mette Kirstine (altid kaldet Stine) Nielsen, der var datter af skrædderen i Ebberup syd for Assens, og som var kammerpige for Kammerherreinde Treschow. De forlovede sig og rejste til hovedstaden, hvor de blev gift, og Niels Hansen blev kedelpasser ved De Sjællandske Jernbaner.

Da Far var $3\frac{1}{2}$ år gammel, altså i foråret 1891, døde hans far af tuberkulose. Farmor havde to brødre i Amerika, og de skrev hjem og opfordrede hende til at komme over til dem. Hun drog så afsted med sin lille dreng og sin symaskine, ved hvis hjælp hun allerede i mandens sidste år havde forsørget familien, over Atlanten til brødrene i Philadelphia. Det viste sig, at de nærmest var ved at gå i hundene af druk, og med stort besvær og hjulpet af sin familie kom hun hjem igen med både dreng og symaskine.

Hun fik så arbejde for Vett & Wessel (det senere Magasin du Nord), og hjemme i sin lille lejlighed, Gyldenløvesgade 14 A, St. o.G., syede hun det fine linned med bieser og blonder, som man brugte dengang. Hun var en stor dygtighed på sit felt, men sikkert uselt betalt.

Den kvikke dreng kom i "Kommunens Belønnings- og Betalingskole for Drengene", hvor han for øvrigt fik en skolekammerat, der blev hans nære ven livet igennem, så forskellige de ellers var: Viggo Brøndal, senere professor i Romansk Filologi ved Kbh.Universitet. I 1903 tog han præliminæreksamen fra Wedells kursus, og derefter var det

hans mål at blive ingeniør, men det kunne Farmor jo ikke klare. Der blev skaffet forskellige legater, og han begyndte igen på Wedells kursus, denne gang for at læse til adgangseksamen til Polyteknisk Lærestalt.

Det første forsøg på at tage adgangseksamen mislykkedes. Han dumpede og må helt have tabt modet. Han kom i smedelære hos Smith, Mygind & Hüttemeier i 1905 og var - som han selv siger i et udkast til erindringerne - som et siv i vinden. Han havde på kursus'et, mødt Erna Just, og nu friede han til hende, men fik det svar: "Hvad tror du min far grosserereren vil sige, når jeg præsenterer en smedevend for ham som kommende svigersøn". Altså tog han fat på adgangseksamen én gang til, og denne gang lykkedes det. I sommeren 1906 cyklede han til Jerslev med polyteknikerhuen på bagagebæreren for at vise sig med den for Erna, der opholdt sig der hos bedsteforældrene. Så berettes det, at de mødtes på grøftekanten uden for skolen, og Erna begyndte at gøre sig kostbar, "hun var ikke helt sikker på sig selv o.s.v.", men så slog Vilhelm i grøftekanten, og så var de forlovede. Han begyndte på Lærestalten, og hun kom hjem fra Snedinge og fik en stilling i Kirkeministeriet i kontoret for tiendeafløsning.

Der kan vist ikke være tvivl om, at Far ikke blev modtaget med begejstring af sin kommende svigerfar, og forholdet mellem dem blev aldrig mere end tåleligt. Morfar syntes vist, at den kønneste og kvikkeste af døtrene kunne have gjort et meget bedre parti, og Far har nok også været ret vildtvoksende og hvad man måske kunne kalde en usleben diamant, men Mor fik sat skik på ham, og han på sin side fik pillet grossererdattemykkerne ud af hovedet på hende.

Farmor tog imod Mor med stor glæde, og der var altid det allerbedste forhold mellem dem. Sagen var, at Far for længst var vokset sin mor over hovedet og var helt uden for hendes kontrol. Farmor sagde til Mor: "Du har ikke taget Vilhelm fra mig, du har givet mig ham tilbage". Søstrene rynkede vist også på næsen ad den vilde krabat, meget ondskabsfuldt kaldes han i et brev Hjalmar Ekdal, hvilket nok hentyder til, at han ligesom denne syslede en del med opfindelser dengang, men det var meget uretfærdigt, en Hjalmar Ekdal var han ikke.

Den 4. september 1909 blev de gift, og fem måneder efter, nemlig den 5. januar 1910, blev deres ældste, Niels, født. Det har næppe gjort Morfar mildere stemt. De boede i den første tid på Hostrups-

vej i samme hus, som Farmor i 1906 var flyttet ind i. Senere flyttede de til Abildgaardsgade 35 (i Kartoffelrækkerne), som jo lå dejligt nær ved Lærestalsten ("Der bor hr.Samen", sagde Niels, når de gik forbi). Samtidig med studierne arbejdede Far på Burmeister & Wain's tegnestue for 15.kr. ugentlig (det var for øvrigt i den spændende tid, da Dieselmotorerne blev konstrueret), og det kneb meget med at blive færdig. Det kunne ikke undgås, at han måtte sætte sig i gæld, skønt han blev hjulpet med legater m.m. af professorer og andre, der havde forståelse for hans store evner. Den studiegæld, som han pådrog sig, kom han først endeligt ud af i 1947, da han var 60 år gammel.

I 1912 blev Jens født, og endelig i foråret 1913 blev Far cand. polyt., men så skulle sølдатertjenesten overstås, det var ved kystartilleriet. Endnu før han var færdig som soldat, fik han en stilling hos Kramper & Jørgensen i Horsens, og i november 1913 rejste den lille familie til Horsens. "Der synes at oprinde lysere tider for vor kære Erna", skriver Mormor i et brev til Moster Sonja.

Men så kom 1.verdenskrig. Far blev indkaldt til sikringsstyrken og lå i skyttegravene uden for København, da Farmor opsøgte ham i september 1914 og fortalte ham, at han havde fået sin første datter, (Anne-Lise). Disse indkaldelser gjorde det umuligt at få varigt arbejde. Familien flyttede i foråret 1915 til Aarhus, nærmere betegnet forstaden Aabyhøj, og Far fik arbejde hos Sabroe, men det blev fire gange endnu afbrudt af indkaldelserne, og under disse var understøttelsen til familien 14 kr. ugentlig!

Morfar ville ikke hjælpe dem, "de måtte ligge, som de havde reedet", men Farmor skaffede Mor arbejde og sendte hende sytøj fra Vett & Wessel. Nå, alting får en ende, og i 1919 vendte familien (der i 1917 var blevet forøget med Birthe) tilbage til hovedstaden for aldrig mere at drage i "landflygtighed". Der var voldsom bolignød i København, så de opmagasinerede de fleste af møblerne i Aarhus og boede så til fremleje en sommer i en møbleret lejlighed på Nøjsomhedsvej på Østerbro og derefter en vinter i et utæt sommerhus på Evanstonevej i Hellerup.

Ved sindrige byttearrangementer lykkedes det endelig den gode onkel Bernhard (ikke Morfar naturligtvis) at skaffe dem en 4 værelses lejlighed med kammer i Brøndsteds Alle 5, mezzaninen, og den var god og velbeliggende i kvarteret ved foden af Valby bakke, men uheldet forfulgte dem stadig. Flyttelæsset med deres møbler, der skulle komme fra Aarhus, forsvandt sporløst, og i flere uger måtte

vi klare os med pakkasser o.lign.foruden vore senge, som vi havde haft med. Endelig blev flyttelæsset fundet - i Brønderslev! I Brøndsteds Alle boede vi fra 1920 til 1937. I 1920 blev Gudrun født (ca. 2 måneder efter flytningen!), og i 1924 Kirsten.

Far kom i 1921 ind ved DSB. Det var vanskelige tider for ingeniører, så det varede lige til 1928, inden han blev fast ansat som ingeniørassistent, men så avancerede han også støt og sluttede som afdelingsingeniør. Han var i mange år lærer ved Jernbaneskolen, og flere generationer af lokomotivpersonale har fået deres uddannelse af ham. Igennem flere år under og efter 2.verdenskrig havde han al sin fritid optaget af at skrive den nye udgave af "Damplokomotivet og dets betjening".

For at forøge sine indtægter arbejdede Far i mange år som lærer ved Teknisk Skole på Frederiksberg (hvis forstander Per Jacobsen og hans kone blev Fars og Mors gode venner). Familien spiste middag kl.5 præcis, når Far kom hjem fra kontoret, og så sov Far en halv time, og så afsted til Teknisk Skole, hvor han havde timer hver aften fra 7 til 10 undtagen lørdag. Det var en lang arbejdsdag, men Far havde nu mere ondt af de stakkels læredrenge, der sov i timerne. En tid, da det må have knebet meget med pengene, havde Far endnu et job, nemlig i totalisatoren på Charlottenlund Travbane søndag eftermiddag. Det var surt tjente penge.

Hans store fritidsinteresse var havedyrkning. Han havde gennem hele vor barndom skiftende kolonihaver, i begyndelsen på "jernbanejord", d.v.s. smalle jordstrimler langs banelinjen, der var til overs eller henlå til senere udvidelse af sporarealet. Senere var det i en rigtig havekoloni ved Roskildevej, og en overgang sågar en rigtig byggegrund på Caroline Amalievej i Lyngby. Den sidste var for dyr at have liggende uden at bygge på den, og Mor, der ikke delte hans interesse på det punkt, brød sig ikke om at bo i villa, og det ville de heller aldrig have fået råd til, så grunden blev solgt. Når man nu ser, hvad et hus på Caroline Amalievej er værd, kan man godt ærgre sig, men hvis sandheden skal siges, var Far mest optaget at rydde jorden, slås med kvikrødder og "reolgrave", men når det så var blevet en pæn og civiliseret have, der skulle luges og holdes ren, tabte han interessen og begyndte forfra et andet sted. Han dyrkede så mange jordbær nogle somre, at han kunne sælge af dem, og en tid var han ivrig biavler.

I 1917 havde Far taget navneforandring til Voldmester, hvilket er en gammel betegnelse for ingeniør. Det var ikke alene for at hævde sig overfor svogrene med de fine, gamle navne, men også fordi han, der havde megen slægtsfølelse, ønskede at grundlægge et "dynasti", være stamfader til en slægt. Derfor var han også meget ærgerrig - for ærgerrig - navnlig på sønnernes vegne; de skulle jo bringe slægtsnavnet videre. Han havde et udpræget "akademikerkompleks" og var ked af, at ingen af sønnerne blev student. Som bekendt var der - i al fald dengang - to grunde til, at en søn skulle være student: enten fordi hans far var det, eller fordi han ikke var det. At alle døtrene blev studenter, og at han endda fik en svigersøn, der var cand. mag., og to, der var civilingeniører, var da udmærket, men ikke helt det samme. Det skal dog siges, at han var glad for, at begge sønnerne klarede sig så smukt i tilværelsen, navnlig Niels's sene gennembrud som forretningsmand imponerede og glædede både Far og Mor. Det var mærkeligt, at ingen af dem havde haft forståelse for, at det var den vej, Niels skulle gå, da Morfar dog også havde været forretningsmand.

Det må indrømmes, at vi så mest til Far, når der skulle straffes. Drengene, og især Niels, fik mange endefulde, men sådan var det jo dengang. Far og Mor indså dog senere, at de havde været for strenge mod Niels. Der er nu vist også noget om, at den ældste let bliver "forsøgskanin". Den dag karakterbogen skulle præsenteres, var Dommens Dag. Det var altid Far, der skulle skrive den under, og det blev der ikke taget let på. Jeg, der var den, der klarede sig bedst i skolen, blev altid mødt med spørgsmålet: "Hvad er Lauras gennemsnit?" (Laura var klassens duks). Iøvrigt var Fars dag jo i den grad optaget, at det var Mor, der stod for vor opdragelse, men det var jo også det almindelige dengang.

Trods endefuldene synes jeg ikke man kan sige, at vi blev strengt opdraget i forhold til andre børn dengang. Vi fik indpodet et sæt leveregler, og så blev vi først og fremmest opdraget konsekvent. Jeg har fundet et brev, som jeg skrev hjem fra Island til mine forældre til deres sølvbryllup, og dér sammenligner jeg vor opdragelse med børnenes hos den familie jeg er hos, og det er netop konsekvensen og kærligheden jeg fremhæver. De islandske børn får altid deres vilje, men kun ved at skriges og tyrannisere sig til den; vi fik ikke alle vore ønsker opfyldt, hvis det ikke var godt for os, eller hvis der ikke var råd til det, men vi vidste, at et nej var et nej, og det ville ikke blive ændret. Vi var ikke særligt artige, ja, nogle

af os var i perioder temmelig uregerlige. Straffemidlerne var kun i de værste tilfælde klø, ellers kunne det være "husarrest" (for de smås vedkommende i seng uden middagsmad) eller nægtelse af en forlystelse f.eks. en Tivolitur. Navnlig det sidste kunne være hårdt, men det var effektivt. Bag det altsammen mærkede vi en stor kærlighed og interesse for vort ve og vel, og det gjaldt os allesammen.

I vor opdragelse indgik ingen form for seksualvejledning, i al fald ikke for os piger, og jeg tror heller ikke for drengene. Da vor yngste søster, Kisse, blev født i 1924, stak Far hovedet ind ad døren til os om morgenen og sagde: "I dag må I selv finde ud af at komme op og i skole, for Mor er kommet på klinikken i nat og har fået en lillesøster til os". Det lyder måske utroligt (jeg var 10 år), men vi havde ikke den mindste anelse om, at hun var på vej. Jeg kan ikke sige, at jeg har savnet, at Mor ikke talte med os om den slags. Jeg tror, jeg var blevet meget flov, hvis hun havde gjort det. Måske kan man undre sig over, at jeg blev sendt afsted til Island, uden at Mor havde gjort forsøg på at finde ud af, hvor godt jeg var rustet til at forlade hendes beskyttende vinger. Men det gik jo meget godt.

En - efter min mening - nærmest lidt kuriøs detalje i vort forhold til forældrene er, at vi tiltalte Far og Mor i 3.person. Det var vist en af Mors idéer, men hun brugte nu ikke den tiltaleform overfor sine egne forældre. Jeg har hørt om andre fra vor generation, der gjorde det. Det var vist lidt af et modefænomen. I stedet for at sige: "Sæt dig ned", sagde vi altså: "Sæt Mor sig ned". Nærmest af vane blev vi ved med det også som voksne; vore ægtefæller og børn brugte det ikke og smilede ad det, men mig har det nu aldrig generet. Gudrun blev engang i pubertetsalderen sendt til skolepsykolog, der fandt ud af, at en af årsagerne til hendes vanskeligheder var denne tiltaleform, og hun fik højtidelig tilladelse til at sige du, men kunne ikke vænne sig til det.

Mor måtte ikke - som sin mor - stjæle husholdningspengene, tværtimod var det hende, der administrerede familiens penge, og det var også det bedste, for Far var en elendig økonom. Far sagde, at han kom hjem hver den første og stod på hænder og afleverede hele lønnen. Det eneste han beholdt penge til var cigarer, men det var unægtelig også en stor - alt for stor- post i regnskabet. I mange år gik han ikke med tegnebog, ikke engang en pung, han havde pengene løst i vestelommen. Mor var en mester i at strække pengene, hun gik lange veje for at købe billigt ind, og altid kontant. Det var ikke på det punkt de havde gæld. Alligevel var det meget svært at få det til at

løbe rundt. Der skulle jo også meget til.

Mor syede alt tøj til os piger, mens Farmor syede "jægartøj" og "matrossæt" til drengene. Babytøj syede vist Farmor også, bl.a. de fine "løjterter", stivede hvide bærekjoler med festons og bieser. I vore første levemåneder fik vi alle sådan en på, nyvasket, stivet og strøget hver eneste morgen. Farmor var også mester for den fine familiedåbskjole, som vi stadig holder højt i ære. Det værste var at skaffe fodtøj, sagde Mor. Vi voksede altfor hurtigt ud af det, og det var dyrt at købe og få forsålet. En overgang forsålede Far selv vore støvler og sko. Mor havde i reglen en pige til hjælp, men det var ikke let at holde på dem. Der var for meget arbejde og for megen uro med de mange børn.

Mor har siden sagt, at hun gerne ville have haft en uddannelse og have haft udearbejde og tjent sine egne penge. Hun kunne sikkert også være blevet en udmærket adjunkt eller læge eller tandlæge, men det er der så mange, der har kunnet. En livsgerning, som den hun udførte, kunne derimod ikke mange have gjort hende efter.

Når man kom hjem fra skole, var det ganske selvfølgelig, at Mor var der og stod parat med the og så mange stykker sigtebrød man kunne spise. Når vi så gik i gang med lektierne, siddende rundt om spisebordet, stod Mor ofte og strøg på sin nærmest uendelige vask af kjoler, forklæder, skjorter, nattøj m.m., og så kunne man "slå op" i hende, som i en håndbog, hvad enten det var et historisk årstal eller en fransk glose. Engelsk var hun derimod ikke så ferm til. Vi grinede respektløst ad hendes udtale, der bar præg af, at hendes lærer aldrig havde sat sine ben i England.

Middagsbordet havde permanent mindst én udtræksplade indsat. Foruden den store børneflokk var der næsten altid et par faste gæster. Farmor kom hver dag til middag. Hun kom med sporvogn fra Christianshavn, hvor hun i de sidste år havde en lille lejlighed i Treschouws Stiftelse. Når hun rundede hjørnet fra Vesterbrogade, gjorde hun holdt og lændede sig til paraplyen og gladede sig over den noble gade hendes søn boede i, sagde Mor. Når bølgerne gik højt ved bordet - og det gjorde de ofte - sagde hun på sit Fynske: "Ka' vi dog ikke få ma'ro". Hun var en stor beundrer af Mors madkunst; selv havde hun aldrig haft tid til at stå ret længe i køkkenet. Når hun nød den skoldende hede oksekødssuppe til søndagsmiddagen, sagde Far: "Du må være kobberforhudet indvendig". Foruden Farmor var der ofte en gæst, der fik gratis middagsmad. Det kunne være en af Mors yngre fætre fra Jerslev, der var under uddannelse

i København, eller Viderø, en færøsk fisker, der pludselig havde forladt fiskeriet for at blive præst, og som Jens gik på studenterkursus med, og andre kunne nævnes.

Det store bord i spisestuen var i det hele taget hjemmets midtpunkt. Rundt om det samledes vi i mange år vinteren igennem til "hyggelig lørdag aften", vi piger med et håndarbejde, Mor med sin bundløse stoppekurv, og Far læste højt: Ingemanns romaner, "Fra Piazza del Popolo", "De tre musketerer", "Ivanhoe", "Gösta Berlings saga" og Sophus Bauditz's romaner, for nu at nævne nogle af dem jeg husker bedst. Til sidst fik vi en dessert, som altid var en hemmelighed. Undertiden var det blot en æggesnaps, men det kunne være citronfromage eller frugtsalat, "tuttifrutti". Lille Kisse var for lille til at være med. Til hende gemtes en portion, og straks søndag morgen forlangte hun sin "hyggelig lørdag aften".

Far og Mor havde ellers ikke tid til at læse højt for os, men Mor lærte os børnevers udenad og fortalte efter hukommelsen eventyr og "Museumshistorien", mens hun arbejdede. Farmor var ofte en andægtig tilhører. De store læste højt for de små, og Mor beskrev, hvor vidunderligt det var den dag, man fik lært at læse selv, og ikke behøvede at tigge eller købe en af de store til at læse højt af "Familie-Journalen".

Vi havde en helt pæn bogsamling, bl.a. det gamle Gyldendals Bibliotek af danske klassikere, og den var vi børn også i hovedsagen henvist til. Mor var ivrig låner i Frederiksberg Kommunebibliotekets gamle barak på Howitzvej, men dér var intet børnebibliotek, og på skolen fandtes så at sige heller ikke noget. Vi børn byttede ofte bøger for Mor. Man kunne dengang kun låne 2 bøger ad gangen, deraf den ene skønlitteratur, og den skulle Mor jo have. Vor eneste chance for at få en bog til os selv, var derfor, at Grimms Eventyr og andre folkeeventyr var faglitteratur.

Far og Mor abonnerede på "Salmonsens Konversationsleksikon" 2.udg., der udkom op igennem tyverne. Det var en økonomisk kraftanstrengelse, den kostede så vidt jeg husker 35 kr. pr.bind, og den stod på vandgrød adskillige dage i en måned, hvor der var kommet et, men den var pengene værd. Den har spillet en meget stor rolle i et hjem som vort, og den er jo aldrig blevet afløst.

Mor havde trods stærkt begrænsede pengemidler en enestående evne til at arrangere fester for familien. Der blev gjort meget ud af Julen. Der blev bagt og lavet julemad i den store stil, og Mor, der var meget dygtig til al slags håndarbejde, lavede julegaver og ud-

foldede stor opfindsomhed i at købe gaver til alle. En af de hyggeligste traditioner var, at vi nogle uger før Jul fik julestadsen ned fra loftet og sad nogle aftener og gik den igennem og reparerede kurve og hjerter og lavede nye. Vi havde altid et stort juletræ, men vi var ikke med til at pynte det, det skulle komme som en strålende oplevelse, når Far slog fløjdørene op. Det fik heller ikke lov til at stå ret længe bagefter og blive afrakket. Der blev aldrig snydt med mandelgaven, men til den mindste var der en gang imellem en lille "trøstpræmie". Far påstod, at han aldrig havde fået mandlen, og ønskede sat på sin gravsten: "Her hviler en, der aldrig fik mandlen i risengrøden". Da vi var blevet voksne og havde fået eget hjem, gik Far og Mor på omgang hos os juleaften, og så holdt de selv stort juleselskab 2.juledag, hvor foruden børn og børnebørn også onkler og tanter og andre venner af familien var indbudt.

Til Fastelavn blev der "slået katten af tønden" oppe i lejligheden. En stor tønde blev malet og dekoreret og hængt op i den brede døråbning mellem dagligstuen og spisestuen og fyldt med appelsiner og æbler og småting, der var indkøbt bl.a. hos den billige papirhandler A.Musfeldt Jensen på Gl.Kongevej. Hele kvarterets børn mødte udklædte op, de var ikke indbudte, de kom bare. Bagefter blev der bidt til bollen og leget andre fastelavnslege, og så serveredes der hjemmebagte boller med saftevand. Der boede ingen under os, og det rare ældre par, der boede ovenpå, var advaret og fjernede sig fra hjemmet den eftermiddag. De fester huskes af mange, det har vi tit fået vidnesbyrd om.

Fødselsdage blev fejret med optog med gavebakke på sengen og to stykker wienerbrød til fødselsdagsbarnet til morgenmaden. Så havde man 5-6 børnegæster til chokolade om eftermiddagen og sine livretter til middag. Det var vist altid hakkebøf og - hvis det var sommer - rabarbergrod.

Til konfirmation var der middag for familien, vel en snes stykker. Morfar gav vinen (han havde en god vinkælder), og vi fik suppe, fisk, steg og dessert, ofte hjemmelavet is, der blev frosset under stor dramatik. Til kaffen overflødhedshorn. Det lyder næsten utroligt, men Mor fortalte, at Jens's konfirmation med et sådant traktement + matrostøj til konfirmanden, men altså ÷ vinene, havde kostet ialt 75 kr.! Det var meget lystige fester uden tale om fuldskab. Efter kaffen satte Moster Sonja sig til klaveret og spillede, hvad man bad hende om, og mostrene og onklerne sang duetter og en-

sembler fra vaudeviller og Heibergs gadeviser, som de alle kunne udenad. Til min konfirmation i 1929 dansede Far og Moster Paula mazurka, og snoren i hendes lange perlekæde brast, så perlerne fløj ud over hele gulvet.

Vi gik til dans hos frk. Ingeborg Paul-Petersen, det hørte sig jo til, men jeg mindes det ikke med glæde, kun lancier'en var det morsomt at lære. Drengene - og navnlig Niels - var derimod dygtige dansere, og de gik i flere år gratis, fordi der var en kronisk mangel på herrer. Afdansningsballet var en af årets begivenheder (og må også have været en kraftanstrengelse af Mor, både arbejdsmæssigt og økonomisk). Det foregik altid i Tivolis koncertsal. Livgardens orkester spillede til med Th. Dyhring som dirigent, og der var stor indmarch gennem de 6 store døre til tonerne af Johan Svendsens Festpolonaise.

Den lange sommerferie kunne være et problem. Niels, der havde en særlig tilknytning til Jerslev, havde en fast invitation som feriedreng hos den gamle sognefoged Geert Christophersen dér. Vi andre kom tre uger på Kommunalærerforeningens feriekolonier, Jens mest på Kongsøre, og vi piger på Højstrup på Stevns. Til trods for at vi af og til plagedes af hjemve, mindes vi disse somre med glæde, for det var et meget naturskønt sted, og i erindringen skinner solen fra morgen til aften. Takket være Fars ansættelse ved DSB havde familien 12 frirejser på 2.klasse om året til deling, og i sommerhalvåret havde vi alle "skovkort" til Rungsted og Holte, og det havde vi megen glæde af. Som store børn og ganske unge cyklede vi lange ture med overnatning på de dengang nye "vandrehjem", enten et par søskende sammen eller med kammerater.

Far og Mor holdt simpelthen aldrig sommerferie. Først i somrene 1929 og 1930 realiserede de en længe næret drøm og tog til Paris nogle uger. Her havde de en fortræffelig "guide" i Fars barndomsven, Viggo Brøndal, der havde været dansk lektor ved Sorbonne. I Mors brev fra sommeren 1930 til Moster Sonja giver hun en beskrivelse af rejsen i 1930.

Mormor døde i 1923 efter nogle års svagelighed, og hende har jeg kun en svag erindring om. Morfar boede så alene i den store lejlighed i Rigensgade, hvor væggene i alle stuerne var dækket med malerier fra loft til gulv. Han fik en husbestyrerinde, der mærkeligt nok også hed Laura Andersen. Vi så ikke meget til Morfar, han kom mere hos Moster Paula, der jo var alene, og han var f.eks. altid dér juleaften. En gang om året var hele familien samlet i Rigensgade, og det

var til julemiddag 1.juledag. Vi fik altid svinekam med sprød svær og syltede sveskeblommer, og alle vi fætre og kusiner er enige om, at vi aldrig har smagt noget så godt. Bagefter spillede Moster Sonja billedlotteri med os børn.

Morfar, der var mere rundhåndet på sine ældre dage, gav hvert år døtrene hver 300 kr. til at bruge på januarudsalg, og så blev der købt ind til ekvipering af hele familien og hvidevarer m.m. for hele året. Vi fik også hver et beløb til at holde sommerferie for, og til fødselsdage og Jul fik Mor penge til indkøb af gaver. Når vi takkede pænt for gaven, sagde Morfar: "Hvad gav jeg dig, mit barn?" Iøvrigt blev man sendt op til Morfar for at præsentere sin studenterhue, hvilket også blev behørigt honoreret.

Mor og Moster Paula stod hinanden nærmest af søstrene, og vi kom meget ude hos Moster Paula i hendes lille villa med det pompøse navn "Villa Roma" på Jakobsvej (senere Adolfsvej) i Gentofte. Her var der altid liv og røre. I ferien boede vi derude nogle dage på skift for at få "landluft". Moster Ragna og Onkel Svend boede rundt omkring på Sjælland, så dem så vi ikke så meget til. Moster Sonja havde en lille lejlighed lige overfor Morfars i Rigensgade. Hun spillede gratis med drengene og mig i nogle år. Drengene drev det nu ikke til meget, og jeg brillerede heller ikke på det felt, da jeg var meget lidt flittig til at øve mig, men jeg havde meget udbytte af hendes indføring i musikken og har siden fortrudt, at jeg ikke bedre udnyttede min chance til at lære at spille klaver.

Onkel Bernhard og Moster Agnes var den rige familie. De boede i en stor lejlighed på Kastelsvej 17 (hvor Musse nu sidder som 91-årig, blind og døv, men ukuelig tapper). De havde sommerhus, først i Snekersten, senere i Sletten. De rejste meget, og de havde stor selskabelighed, men det var kun for voksne. De havde et, i grunden ufortjent, ry for at være fedtede, for de gav flotte konfirmationsgaver og gjorde meget godt uden at skilte med det. Til deres guldbryllup i sommeren 1937 inviterede de hele familien, også os unge, ialt omkring 60 gæster, til stor middag på Skydebanen. I lang tid efter regnedes tidsregningen i familien efter denne begivenhed.

De to døtre Gulle og Musse boede på Vesterbros Torv, hvor Gulle havde en blomstrende tandlægeklinik. Hun var tandlæge for alle os børn gratis. I 1931 døde hun af kræft, kun 43 år gammel. Vi arvede tit tøj fra Gulle og Musse. Det var i og for sig dejligt tøj, men vi var kede af at gå med det, for det var for "voksent", og vi syntes, enhver måtte kunne se, at det ikke var købt til os. Det var jo ikke

parisermodeller vi ellers førte os frem i.

De ældre Kehlers, Kristen Kehler og hans anden kone, Onkel Dick og Ellemor, som de kaldtes, kom Far og Mor ikke sammen med. Derimod kom Minna Kehler meget hos os. Hun og Mor var meget gode veninder og fortrolige. Hun var næsten 2 m høj og var i det hele taget ingen skønhed, men hun var et prægtigt menneske, og vi børn elskede hende. Hun var ugift kommunelærerinde, "kommunejern", som hun selv kaldte det, i et af Københavns fattigste kvarterer, og kunne fortælle mange historier fra skolen. Hendes bror Henning har skrevet smukt om hende i sine erindringer.

Henning Kehler var i sin glansperiode i 20'erne og 30'erne sin families stolthed og genstand for kusinernes næsegruse beundring. I en kort hektisk periode kom han og hans daværende kone, Ville, meget sammen med Far og Mor. Det var i den vildeste "garçonnetid", og vi børn så med undren på Villes messingfarvede pagehår og korte skørter. Så blev de rygende uvenner, og det varede, til Henning blev skilt fra Ville og gift med den 25 år yngre Inger. De to blev til gengæld nogle af Fars og Mors bedste venner, og de var med deres tre børn selvskrevne gæster ved 2.juledagsselskaberne. Premieren på Hennings "Ullabella" på Det Kgl. Teater i 1941 overværedes af alle efterkommerne af den teatertossed familie Andersen, som frydede sig over, at der endelig var et medlem af familien, der havde succes på teatret.

I oktober 1930 ramtes Far og Mor af deres livs største sorg, i det vor yngste søster, lille Kisse, døde af difteritis få dage efter sin 6 års fødselsdag. Måske mest for Mor var det svært at komme over. Kisse var jo den sidste, der ikke var i skole endnu, så Mor var vant til at have hende om sig hele dagen, og så var Kisse et ualmindeligt kønt og venligt barn, det er ikke blot et forskønnet erindringsbillede, sådan står hun for alle. Tabet af vor lille søster gjorde også et uudsletteligt indtryk på os søskende. På grund af smittefaren var vi i karantæne nogle uger og måtte sidde uvirk-somme hjemme. Det er bittert at tænke på, at kun få år senere op-fandt man serum mod difteritis, som nu næsten er udryddet i Danmark.

Den 4. september 1934 kunne Far og Mor holde sølvbryllup. Jeg var på Island dengang og var ikke med, men jeg har fundet nogle små-breve fra Mor til Far, der var i Aarhus i tiden lige inden, formo-dentlig for at overvåge bygningen af de første lyntog hos Frichs. De er meget i tvivl om, de skal fejre sølvbrylluppet (det har jo nok

været det med Niels's fødselsdag 5 måneder efter, men det nævnes nu slet ikke). Det endte da med, at de holdt en vist nok meget vellykket familiemiddag.

I 1936 døde Farmor, og året efter Morfar. Skønt han i sit testamente havde båndlagt arven, således at døtrene kun kunne hæve renterne, og gjort den til særeje for dem, betød det alligevel en væsentlig lettelse af familiens økonomi, der også forbedredes efterhånden, som vi blev voksne og kom til at stå på egne ben. Morfar havde også bestemt, at hans malerisamling skulle sælges ved auktion på Charlottenborg, og døtrene måtte ikke på forhånd tage nogle af malerierne fra. I al fald Mor syntes ikke, hun havde råd til at byde på dem, men den gode Moster Agnes købte et maleri til hver af sine niecer. Det som Mor fik: Ludovica Thornams "Frugtsælgerske" er i Jens's families eje nu.

Far og Mor havde i nogen tid fundet lejligheden i Brøndsteds Allé for lille. Vi børn ville jo gerne have hver vort værelse, så i 1937 flyttede vi til Carit Etlarsvej 5 til en noget større lejlighed, men næppe var flytningen overstået, før vi begyndte at forlade reden, og så var den alt for stor. Så i 1941 flyttede Far og Mor igen, denne gang til Frederiksberg Bredgade 5, 2.sal. Det var vist en besværlig flytning, og de var jo også ved at blive ældre, for Mor erklærede: "Næste gang jeg flytter bliver det til en lille grøn plet på kirkegården", og det kom også til at passe, for de boede der til deres død. Det var ærgerligt, at de flyttede fra Brøndsteds Allé, for de andre lejligheder var ikke nær så gode.

Den ægteskabelige skude slingrede lidt en gang imellem - de var jo meget temperamentsfulde begge to - men vi børn mærkede forbausende lidt til det. Mor har siden fortalt, at Farmor ved en bestemt lejlighed erklærede: "Hvis I skal skilles, så holder jeg mig til Erna". Det siger i grunden alt om forholdet mellem Mor og Farmor. De første år efter at vi var flyttet hjemmefra, var vist de mest kritiske. Da havde Far perioder, hvor han holdt til "henne om hjørnet nede i kælderen", men rigtig fare på færde var der nu aldrig, dertil var Mor alt for klog, og desuden bares deres forhold hele livet igennem af noget så gammeldags som en meget stor kærlighed. Heldigvis fik de en del år til sidst i fredelig harmoni.

De havde set hen til at kunne opfylde deres drøm om at rejse, men de måtte lige igennem den 2.verdenskrig først. Da de ikke kunne rejse udenlands, cyklede de Danmark igennem på kryds og tværs i disse

år, bl.a. til Minnas sommerhus på Als. "The Flying Bests", kaldte de sig selv. Efter krigen tog de så fat på rejserne, og de nåede virkelig at indhente en del af det forsømte. Det var jo før charterrejsernes og flyverejsernes tid. De rejste med tog, og Far havde frirejse på 1.klasse overalt i Europa. Vintermånederne blev brugt til en nøje planlægning af sommerens store rejse. Der er bevaret en dagbog, som Mor har ført over deres sidste store rejse til Salzburg og Wien i sommeren 1953. Den giver et fortrinligt billede af, hvor meget de fik ud af og fik set på sådan en tur.

I efteråret 1953 fik Far en mindre hjerneblødning, som han aldrig rigtig kom sig af, og den 24.november 1955 døde han. Mor levede fem år endnu. Hun var stadig virksom og foretog lange rejser, men der var kommet noget rastløst over hende, og hun savnede Far meget. Hun døde den 16.oktober 1960.

Disse to betydelige mennesker, der betød så meget for hinanden og for deres efterkommere, fortjener et æresminde, og det sætter de sig selv i det efterfølgende, for bortset fra et par breve fra Mormor er det udelukkende dem selv, der fører ordet herefter.

- Nr.1 Fars erindringer. (Brudstykke, håndskrevet i en stile-
bog). S.24.
- Nr.2 Disposition til en fortsættelse af erindringerne. S.31.
- Nr.3 Dette brev fra Erna til Paula fandt vi i den udgave af
Oehlenschlägers Digte 1803/1903, som brevet handler om.
Den Gram-Hansen, som nævnes i brevet, var en tilbeder,
der vist ville have huet forældrene bedre. Han blev sene-
re også ingeniør ved DSB. Far og Mor drillede hinanden
med ham i al gemytlighed. S.32.
- Nr.4-6 Breve fra et sommerophold i Jerslev 1906. Med i historien
hører her, at det må have været under dette ophold, at
Far "slog i grøftekannten". S.33.
- Nr.7-10 Breve fra Snedinge 1906-07. S.35.
- Nr.11 Brev 1908 fra Erna til Paula og Sonja, der er på ferie
(hvor oplyses ikke). Erna og Ragna, de to forlovede søstre,
hygger sig alene hjemme med faderen. Moderen synes at være
i Jerslev. S.39.
- Nr.12-19 Breve 1910-11 fra Mor til Moster Sonja, der sidder på en
proprietærgård helt oppe i Vendsyssel. Det er den travle
og glade unge mor, der samtidig har tid til at hjælpe sø-
steren med råd og dåd. S.40.
- Nr.20-23 Uddrag af Mormors breve til Moster Sonja i England i ef-
teråret 1913, der beskriver Fars og Mors flytning til
Horsens. S.47.
- Nr.24 Mors brev i december 1913 til Moster Sonja i England,
hvor hun fortæller om det nye hjem i Horsens. S.50.
- Nr.25 Mors brev oktober-december 1918 til Moster Paula i Rom,
hvor hun giver en beskrivelse af den lille families liv
i Jylland under den 1.verdenskrig. S.51.
- Nr.26-27 Breve fra Mor til Moster Paula i Rom 1919 angående Moster
Paulas hjemkomst og begge familiers boligproblemer. (Dis-
se 3 breve er overladt os af Moster Paulas børn). S.57.
- Nr.28 Brev 1925 fra Mor til Moster Sonja, der synes at være på
rekreation. S.61.
- Nr.29 Brev sommeren 1930 fra Mor til Moster Sonja i Sverige. Det
beskriver dels Fars og Mors rejse til Paris og Belgien og
dels familiens mange sommeraktiviteter. S.63.
- Nr.30 Fars tale til Mor på hendes 50 års fødselsdag 1937. (Manu-
skript). S.65.
- Nr.31 Brev (med vedlagt familie billede) Julen 1944 fra Far til
Mary Woll. Hun var Farmors kusine, men nærmere Far i al-
der. (Fundet i ufuldendt kladde). S.66.

- Nr.32 Fars tale til Mor på hendes 60 års fødselsdag 1947. (Ufuldendt manuskript). S.67.
- Nr.33 Mors sang til Far på hans 60 års fødselsdag i 1947. Det er den eneste sang, der nogensinde er skrevet i familien. Far havde så brændende ønsket sig en sang. Han kaldes her: Il fondatore. Efter at de havde været i Italien, yndede Far at kalde sig: Il fondatore della casa Bombasta = Grundlæggeren af huset Bombastus. Mor kalder sig selv: GOK. Det var et af Fars navne til hende. Hun var som en Gok-høne med alle sine kyllinger. S.70.
- Nr.34 Brev fra Far til os i Vejle i 1947, skrevet i anledning af, at han er blevet færdig med sin store lærebog. S.71.
- Nr.35-36 To aerogrammer fra Mor til Far i 1951/52. Far var i Bruxelles for at se på de store N-maskiner, der var en del af de beslaglagte tyske krigsefterladenskaber. S.73.
- Nr.37 Mors rejsedagbog fra den store rejse til Salzburg og Wien august-september 1953. S.74.
- Stamtavle I. Farfars slægt. S.85.
- Stamtavle II. Farmors slægt. Skrædderfamilien fra Ebberup. S.86.
- Stamtavle III. Morfars slægt. Familien Just fra Jerslev. S.87.
- Stamtavle IV. Mormors slægt. Familien Andersen fra Lille Kirkestræde. S.88.
- Stamtavle V. Mors slægt. Julius Just og hans 4 døtre. S.89.
- Stamtavle VI. Familien Voldmester. S.90.

Nr.1

Vilhelm Voldmester: Mine Erindringer

Begyndt 7.6.1943

Kære Børn

Det, der skal meddeles i det efterfølgende bliver ikke en Beretning om en kendt og berømt Mands store Gerninger eller om, hvorledes en saadan Mands Møde med andre af Naturens store har haft Indflydelse paa hans Udvikling gennem hans Livsløb.

Det kan kun blive en Beretning om, hvorfra en lille Dreng stammede, om hvorledes hans Liv forløb gennem Aarene, som svandt, og om hvad han oplevede af Begivenheder, smaa som store i disse Aar, til han selv blev voksen, stiftede Hjem og fik jer Børn, til hvem dette er skrevet.

Nogen egentlig Beretning om, hvorledes mit Liv har formet sig, havde jeg ikke tidligere tænkt mig at skrive, dertil syntes jeg ikke mit Liv var interessant nok, men naar jeg nuⁱ en Alder af mellem 55 og 56 Aar gaar i Gang med Arbejdet skyldes det en Udtalelse af Anne-Lise om, at I Børn i Virkeligheden vidste altfor lidt om jeres Fars Liv og Gerning i den Tid, der laa, før I selv blev voksne. Og lad mig da saa fortælle, dels hvad jeg kan huske, og dels hvad jeg har læst mig til om min Slægt.

Mine Forældre, af hvilke min Far var en Jyde og min Mor en Fynbo blev gift den 18. Februar 1883, men allerede 3 Fjerdingaar efter deres Bryllup skal min Far første Gang have mærket Spiren til den Sygdom, der i en ung Alder - 34 Aar - lagde ham i Graven, Selv om Tuberkulosen ogsaa nu til Dags er en frygtelig Sygdom, saa er den nu for meget mindre at regne end den Gang, i hvert Fald naar den erkendes i Tide. Man havde paa den Tid faktisk ingen Midler til at bekæmpe den, og det var den Gang almindeligt, at et Medlem af en Familie smittede de øvrige i samme Familie, saa alle døde efterhaanden, hvis de da ikke kom fra hinanden eller havde den fornødne Modstandskraft overfor Sygdommen. Saaledes gik det f.Eks. i min senere Hustrus Familie, hvor Mand, Hustru og 3 à 4 Børn efterhaanden døde af Brystsyge. Dertil kommer endvidere, at det ikke er alle Slægter, der er lige modstandsdygtige overfor Tuberkulosen, saaledes f.Eks. min Fars Slægt, der stammer fra det Amt i Danmark - nuværende Vejle Amt - der i hvert Fald for et halvt Aarhundrede siden skal have været det mest tuberkulosebefængte i Danmark.

Min Far, som jeg kun har en svag Erindring om, hed Niels Nielsen Hansen og var født den 5. Februar 1857 i et fattigt Husmands- og Daglejerhjem i Sønder Stenderup i Nærheden af Kolding. Han skal efter

min Mors Udsagn i sine unge Dage have været en glad og lystig Svend, der dog samtidig var en pæn og ordentlig Mand, der ikke som Bønderne dengang - i hvert Fald den ældre Generation - havde en Tilbøjelighed for de vaade Varer. Det eneste Brev, jeg ejer, som min Far har skrevet til min Mor (desværre uden Aarstal, men antageligt i 1881, mens han var paa Efteraarsmanøvre) skal gengives her, da det vidner om Fars fine og noble Karakter:

Odense, den 2den September

Gode Stine,

Hvis Du ikke vil for smaa den saa er her en Brosche i Stedet for den jeg var saa uheldig at ødelægge og jeg haabe ogsaa nok at den vil komme tisenok til paa Søndag for da skal der jo være høstfest i Assens saa vil jeg ønske at Du maa More Dig godt. Jeg vilde nok ønske at kunde komme med men det kan nu ikke lade sig gøre, jeg har faaet andet at tænke paa vi bliver holt i Strikkerne fra om Morgen klokken 4 til om Aftenen til den er 9 men jeg Skal ikke nægte at der somme tider sniger sig en Tanke hjem til Brahesborg og Du kan vel nok tænke hos vem den Dvæler længst, blot jeg viste om vedkommende ofrede mig en Tanke igen, forresten skal Du nok faa glæde af mig, naar jeg kommer tilbage for Du kan ikke tænke vor jeg har forbedret mig jeg kan formelig selv mærke det. Nu maa Du undskylde Mig fordi jeg har taget mig den Frihed og Skrive til Dig da jeg var det forbut. Hils alle der hjemme fra mig og en venlig Hilsen sendes Dig fra mej

Under korporal Stenderup
2 Dragonregiment, 3 Eskadron, Odense

"Forbedringen" har sikkert bestaaet deri, at han har aflagt noget af det "Vildbasse" Sind han havde, da han kom til Brahesborg og traf min Mor, der engang har fortalt mig, at min Far oprindelig var en rigtig Vildbasse, der altid holdt Kommers med Pigerne paa Gaarden, saa hun til Tider var bange for ham. Men det glade og lystige skulde desværre snart gaa af ham.

Det glade Sind skal han have arvet efter sin Far, der skal have haft et naturligt godt Humør, der ikke blev mindre godt, naar han fik sig en Kaffepunch eller to, hvad han godt kunde lide. Han var vellidt af alle store som smaa. Det pæne og tilbageholdende, der taler ud af Brevet har min Far derimod sikkert arvet efter sin Mor, Maren Thomasdatter Wies. Hun var født den 13. April 1816 af Folk, der havde haft en stor Gaard i Sønder Stenderup, men hendes Far og Farfar skal have spillet og drukket ikke alene en ret stor Medgift op, men ogsaa efterhaanden være kommet i en saadan Gæld til de andre Bønder, at disse da 21 Gaarde og 36 Huse og Præstegaarden brændte den 27. Juni 1807 tog Gaardens Jorder fra min Farmors Far og byggede et lille Hus til ham med en lille Plet Jord til. Han endte som Fattiglem, og hans Børn kom ud at tjene. Huset laa i noget, der kaldtes

Stenderup Skov.

Det er saadan set ikke saa svært at forstaa, at min Farmor siden nærede en stor Afsky for Spiritus, da hun havde lært dens Virkning at kende af bitter Erfaring. Naar min Farfar kom hjem fra Kolding og havde faaet en Del Punche skal hun ofte med bitre Ord have bebrejdet ham, at han havde drukket for meget. Det syntes han ikke, og det endte som Regel med Mundhuggeri mellem de to. Disse Optrin fæstnede sig saa stærkt i min Fars Erindring, at han til min Mor skal have sagt, at det skulde hun aldrig faa Lejlighed til at beklage sig over. Han holdt ogsaa Ord paa dette Punkt.

Det lidet jeg ved om min Fars Forældre har min Mor fortalt mig, og desværre begyndte jeg selv for sent at opsøge min Fars Familie til at jeg kunde faa talt rigtigt med de endnu dengang (1933) levende, nemlig en gammel Farbror, Jes, og en Tante, der var Enke efter min sidste Farbror Hans. Hvis Tiderne og Forholdene vil det, vil jeg prøve at faa noget mere at vide af en Fætter Niels, en Søn af Farbror Hans.

Jeg har et Fotografi af min Fars Forældre. Det maa være taget omkring 1875. Man ser dem sidde nok saa pænt med hinanden i Haanden, og paa min Farfars Ansigt ser man et venligt Smil, ogsaa paa Farmors Ansigt kan man skimte et lille Smil, maaske i Anledning af den store Begivenhed, det var at komme til Fotografen. Paa Farfars venstre Frakkeopslag ser man Krigsmedaillen fra hans Deltagelse i 1848-50. Den Medaille ejer min Søn Jens nu. Min Farmor skal have været svagelig af Helbred en Del af sine sidste Leveaar. Hun blev 64 Aar gammel. I Kirkebogen staar som Dødsarsag: længere Tids Svagelighed. Hun døde den 28. Juli 1880 i S. Stenderup.

Jeg saa Dagens Lys første Gang den 28. September 1887 paa Jacob Danefærdsvej 10 A, 2. Sal i en lille 2 Værelsers Lejlighed, hvor mine Forældre dengang boede. Efter min Moders Udsagn var jeg ikke mine Forældres første Forsøg paa at faa en Arving, idet de allerede - saavidt jeg ved - i 1885 havde imødeset en saadan glædelig Begivenhed, der dog mislykkedes. Paa Grund af min Fars alvorlige Sygdom, der var brudt rigtig ud omkring den Tid, hvor jeg blev ventet, turde de ikke vove at sætte flere Børn i Verden af Frygt for, at min Fars Sygdom, Tuberkulose eller som det hed dengang: Brystsyge, skulde arves paa eventuelle Børn. Det blev altsaa ikke til flere, og jeg blev Enestebarnet, hvad der sikkert ogsaa, som Fars Helbred nu engang var, var rigtigt, men som senere kom til at præge mig paa flere Maader,

og som jeg har følt som et Savn fra Tid til anden gennem Livet.

Skønt min Mor, som jeg husker hende fra mine Dreng- og Ungdoms-
aar, altid har staaet for mig som en sund og rask Kvinde, maa hun al-
ligevel ikke have været saa ferm til at føde Børn, idet hun altsaa
i 1885 fødte et dødfødt Barn, og da jeg skulde se Dagens Lys, maatte
Jordemoderen efter Mors Forklaring tage mig med Tang, hvilket i man-
ge Aar kunde ses som Mærker i min Hovedhud. Nu er de vist forsvundne.

Jeg blev altsaa ikke nogen rigtig Københavner, dertil regnede
man i min Barndom kun dem, der var født indenfor Voldene. Heller ik-
ke i den moderne Betydning blev jeg det, idet nemlig Jacob Danefærds-
vej ligger paa Frederiksberg, altsaa i Sokkelund Herred, ganske vist
saa tæt ved Københavns Bygrænse som muligt. At jeg blev Frederiks-
berger fik jeg forøvrigt mange Aar efter Glæde af, idet der engang,
mens jeg var Polyteknisk Student blev et legat paa 300 Kr. ledigt for
en værdig trængende stud.polyt. men han skulde være født paa Frede-
riksberg. Jeg tilfredsstillede begge Betingelser og fik Legatet.

Som Barn tilbragte jeg gennem en Aarrække min Sommerferie hos
min Mors fynske Slægt, der boede og hvoraf endnu nogle bor i Ebberup,
en Landsby 5-6 km syd for Assens. Da jeg blev en 12-13 Aar hændte det
af og til, at mit allerede dengang livlige Temperament og friskfyr-
agtige Optræden stødte de mere rolige og sindige Landboere og frem-
kaldte en Bemærkning, som sagt i en vrængende Tone lød: "Saa'en Køv-
venhavnerdræhng". Det var jo navnlig Udtrykket Køvvenhavner, som
skulde stemple mig som ikke rigtigt hørende med til Familien, naar
jeg opførte mig saa tovligt. Hverken jeg eller de tænkte vel over,
at jeg i Virkeligheden, som før nævnt, slet ikke var en "ægte" Kø-
benhavner. Jeg har faktisk aldrig hverken som Barn eller Voksen boet
indenfor Voldene, idet mit egentlige Barndomshjem, Gyldenløvesgade
14, hvor jeg boede fra jeg var 4-5 Aar til mit 19. Aar, var bygget
paa en Del af Glacis'et, der laa mellem den nuværende Ørstedspark
og Peblingesøen.

6 Uger gammel blev jeg døbt i Frederiksberg Kirke, der dengang
og indtil Slutningen af forrige Aarhundrede var den eneste Sogne-
kirke paa Frederiksberg. Mit eneste Fornavn, Wilhelm, skal jeg efter
min Mors Sigende have faaet, fordi mine Forældre, da de lærte hinan-
den at kende, begge tjente paa Herregaarden Brahesborg i Nærheden af
Assens, og Herremanden der, Kammerherre Carl Treschouw havde en Søn,
som hed Wilhelm, den nuværende Ejer, der dengang var en stor flink
Dreng paa 10-12 Aar. Der synes forøvrigt at have været en Tendens i
Tiden til at gaa bort fra de gode, gamle, danske Navne. Efter Tradi-

tionen i min Faders Slægt skulde jeg have hedt Hans. Min ældste Søn kom derimod rigtigt til at hedde Niels.

Skønt jeg efter min Mors Udsagn var en sund og rask Dreng, der ved Fødslen vejede de obligate 8 Pund - Jordemodervægt - maa der i mine Forældres Hjem have hvilet en Skygge over deres Tilværelse, som i Løbet af faa Aar tog mere og mere til og kun godt 3 Aar efter min Fødsel bevirkede, at min Mor kom til at sidde som Enke.

Fra Jacob Danefærdsvej 10 A stammer min første, men meget sørgelige Erindring, som jeg er sikker paa at kunne huske. Ganske vist mener jeg at kunne huske min Far fra et Besøg min Mor og jeg aflagde paa det gamle Frederiksberg Hospital, hvis Bygninger i en Del Aar efter Krigen 1914-18 blev benyttet som Husvildeafdeling, og som laa omtrent paa det Sted, hvor Frederiksberg Brandstation nu ligger. Min Far laa i de senere Aar af og til paa Hospitalet, efterhaanden som Sygdommen skred frem, og Kræfterne tog af. Saavidt jeg ved, døde han ogsaa der. Fra et saadant Besøg synes jeg at kunne huske min Far som en tynd, meget afkræftet Mand, der laa til Sengs i den lille mørke Sygestue. Det maa have været sidst paa Efteraaret 1890.

Men tilbage til Jacob Danefærdsvej. Det var den 19. Marts 1891. Min Far var død den 13. og skulde nu begraves. At jeg som 3½ Aars Dreng ikke har haft nogen egentlig Forstaaelse af, hvad der var Aarsagen til, at der netop den Dag samledes saa mange Mennesker i vort ellers saa stille Hjem, er vel nok rimeligt. Hertil kom, at de var saa underlig tavse, og at min Mor og andre af Kvinderne græd hele Tiden. Man har vel ment, at det ikke var noget at tage mig lille Purk med til selve Begravelsen og har da forsøgt at faa mig anbragt hos en Familie, der boede i Ejendommen. Men jeg maa vel have haft paa Fornemmelsen, at der var noget alvorligt paa Færde. Eneste Barn som jeg var, var jeg jo vant til at være sammen med min Mor, og nu forsøgte man at sætte mig ud til fremmede Mennesker. Jeg ser mig endnu staaende i de fremmede Menneskers Korridor tudbrøllende og utrøstelig. Man har saa opgivet at faa mig til at blive hjemme under Begravelser, thi det næste Billede, der staar klart i min Erindring er Billedet af mig selv gaaende bag efter min Fars Kiste med min Mor i den ene Haand og Onkel Hans (Tante "Kesten"s Mand) i den anden, smaasyngende og af og til skottende op til Mor og Onkel Hans, der set fra mit Stade syntes meget høje. Af selve Begravelsesceremonien husker jeg intet, men det maa vel have været Salmesangen under denne, der har faaet mig til at gaa og smaanyne, for synge har jeg nok ikke kunnet paa den Tid.

Selv om min Fars Død ikke kan være kommet uventet for min Mor - hun har engang fortalt mig, at allerede $\frac{3}{4}$ Aar efter deres Bryllup, altsaa omkring 1884, spyttede Far Blod op for første Gang - saa maa den Kendsgerning, at nu var det forbi for stedse have gjort et meget, meget stærkt Indtryk paa Mor, der efter hvad jeg kan huske i sine yngre Aar har haft et stærkt følelsesbetonet Sind. Nu stod hun ene i Verden med sin lille Dreng, skulde klare sig selv, forsørge sig selv og ham. Hertil kom Angsten for, at Fars Sygdom skulde gaa videre til mig. Ikke at hun økonomisk havde haft det videre godt i de faa Aar Mor og Far var gift. Dertil var Fars Løn for lille, og Udgifterne bl.a. ved Fars Sygdom for store. Allerede kort efter Brylluppet begyndte Mor at træde Symaskinen for at hjælpe med til at forøge det lille Hjems Indtægter. Senere efter Fars Død tjente hun med dens Hjælp gennem 45 lange Aar til Livets Ophold uden nogensinde at skylde et Menneske een Øre, og uden at jeg mindes, at hun noget Øjeblik har klaget sig over sin Skæbne. Et andet Sted skal jeg forsøge at give et Billede af min Mor, som hun staar for mig fra min tidligste Barn-dom, til hun i 1936 lukkede sine gamle trætte Øjne.

Den dybe Sorg, der ved min Fars Død i en ung Alder ramte min Mor, gav hende en stærk Følelse af at staa ene i Verden. Selv om min Fars Familie satte stor Pris paa min Mor - det var især min Farbror Hans, Mølleren, dengang boende i Nybøl ved Ribe - var der langt fra København derover, og det var svært at faa gode Raad alene pr. Brev fra den Del af Familien.

AMERIKAREJSEN

Det faldt derfor naturligt for Mor at søge Raad og Støtte hos sin egen Familie, hvoraf endog en Søster - Kirsten - boede tæt ved. Hertil kom at Tante "Kesten" var 10 Aar ældre end Mor og derfor mere erfaren her i Livet og desuden ret handlekraftig.+) Det blev altsaa hende, der kom til at raade Mor i Spørgsmaalet om, hvad hun nu skulde gøre efter at være blevet Enke. Vel har Mor nok ogsaa raadført sig pr. Brev med sin Far og Mor og en ældre Bror - Onkel Peder, Skrædderen i Ebberup. Imidlertid havde Mor endnu to Brødre, Hans Peter, Skrædder, og Jørgen, Maler, der begge var udvandrede til U.S.A. Da begge disse havde skrevet hjem til Forældrene, at det gik dem saa godt derovre i Staterne, fik navnlig Onkel Jørgen Mor overtalt til, at ogsaa hun skulde prøve "Lykken" derovre. U.S.A. stod endnu i

- - -

+) Da Onkel Hans var Lokomotivfører, har de vist ogsaa været ret velstående, de ejede f.eks. det hus de boede i (AL's kommentar)

Slutningen af forrige Aarhundrede for mange Smaakaarsfolk her i Danmark som det Land, som man blot behøvede at rejse over til for at finde de Chancer og Muligheder for en lykkelig Tilværelse, som det ikke var muligt for Fattigfolk at finde herhjemme.

Mor havde altsaa besluttet sig til at rejse over til Brødrene for at skabe sig en ny Tilværelse derovre. Hun realiserede derfor Hjemmet bl.a. for at skaffe Rejsepenge, og for at have lidt at staa imod med i den første Tid derovre. Lidt har vel Forældrene ogsaa spædet til. Hvor Møblerne blev af, ved jeg ikke, kun eet Stykke er tilbage endnu, nemlig den Kommode, som Anne-Lise har, den har sin særlige Historie.+) Og en Dag først paa Sommeren stod Mor og jeg ud fra Københavns Havn ombord paa Damperen "Hekla" som Passagerer paa 3.Klasse. Det skulde desværre snart vise sig, at denne Rejse i Stedet for at føre Mor over til en lykkelig Fremtid kun skulde bringe hende Sorg.

Det er senere gaaet op for mig, at "Hekla" kun var et mindre Skib, hvad vi fik at føle, da vi kom ud paa Atlanterhavet. Turen gik nu først til Norge, hvor vi bl.a. anløb Christianssand. Saa lille jeg var, tror jeg at kunne huske, at Mor og en Dame, hun havde gjort Bekendtskab med samt jeg lille Fyr var en Tur oppe i Fjeldene, mens Skibet tog yderligere Last og Passagerer. Det gik jo ikke saa hurtigt den Gang som nu, og vi har nok ligget over mindst een Dag.

Og saa begyndte Turen ud over det store, aabne Hav. Af denne kan jeg kun dunkelt huske en enkelt Ting, nemlig en Periode, hvor Mor var meget søsyg. Som foran fortalt havde vi kun Billet til 3.Kl. men takket være foran omtalte Bekendtskab med den norske Dame fik vi af Styrmanden Lov til at flytte op paa 2.Kl. Den egentlige Aarsag hertil har Mor senere antydnet skulde være, at "Nordmandinden" og Styrmanden ikke nærrede uvenlige Følelser for hinanden, og da hun fik Lov at flytte, har hun altsaa udvirket, at Mor og jeg flyttede med.

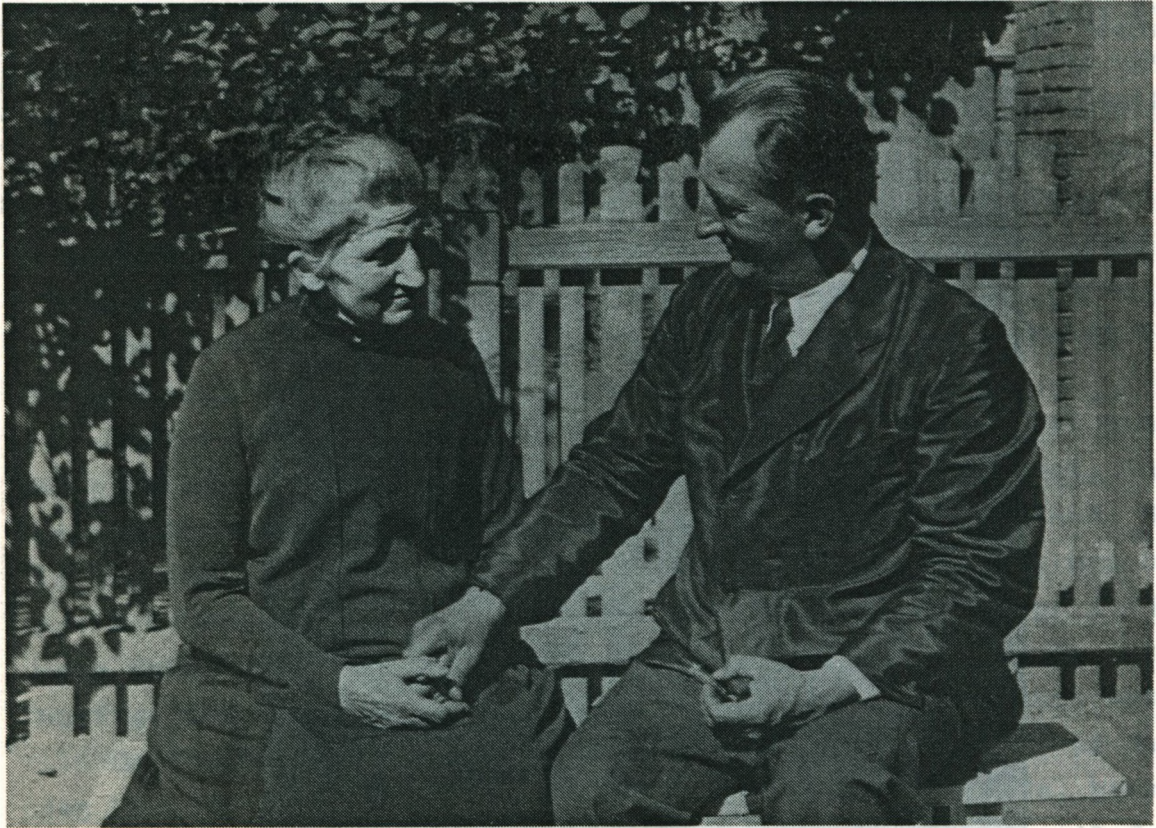
- - - -

+) Symaskinen var med over Atlanten og tilbage igen (AL's kommentar)

Farmor og Far fotograferet ca.1898.

Farmor og Far i forhaven i Brøndsteds Alle (sommeren 1931)

1902: I 8.klasse i "Kommunens Belønnings- og Betalings-skole for drenge".

Konfirmation i Sct.Thomas kirke 10.4.1902. Hvorfor jeg kom til pastor Müller og om ham ("Måne-Møller"). Fest i Pedersens stue. Konfirmanden. Tante Kestens sang. Mit konfirmationstøj. Skoleeksamen fra 8.klasse (eksamensbeviset findes).

Sommerferie i Ebberup. Ture til Assens. Bal i skoven osv.

Begynder på Wedells kursus til Præliminæreks. Tanker om kursus.

Tiden går. Dagmar-teatret. Min Mor abonnent.

1903: På Wedells kursus. J.P.Wedell og hans medarbejdere. Chr.Jensen (doktorens mand). Kammerater på holdet.

Mit grå sommertøj (billede taget i gården).

Madam Jensen.

Præliminæreksamen. Vilh.Andersen. Goldberg (?) o.a.eks.

Sommerferie i Ebberup. Min Morfar, den gamle skrædder.

Carl Lehmanns og Puggaards legater. Carl Bonke.

Familien Sørensen på Rådhuspladsen og deres omgang.

1904: På Wedells kursus til adgangseksamen.

Sagførerkontorist hos ORS C.Svendsen. 25 kr.pr.måned og ude at søge lejlighed i Sct.Pederstræde.

Dumpet til adgangseksamen.

I smedelære hos Smith, Mygind & Hüttemeier. Kedelsmedjen. Grovsmedjen.

Som et siv for vinden. Karen Olsen.

1905: Fortsættelse af læretiden.

Da jeg 1.gang så Erna (1. På min plads på Wedells kursus. 2. I Kannikestræde 5.februar 1905).

En søndag eftermiddag i 1905.

Påny på Wedells kursus. Med paraply i passagen i tørt vejr. Konkurrence med Wedege. Søndagsture til Københavns nye rådhus. Ingemanns romaners skæbne. "Ambrosius" og turen på Østervold. En formiddagstur i Østre Anlæg.

Mit første møde med min vordende svigerfar i Stokhusgade.

Smededrengen. "Erna, jeg skulle sige fra Mor, om du straks vil-le komme op".

1906: Adgangseksamen.

Forlovelse med Erna.

Flytning fra Gyldenløvesgade til Hostrupsvej.

Begyndelse på Lærestalten.

Fra venstre: Sonja, Ragna, Erna, Paula. Fotograferet 1909.

Nr.3

København d.17/9 1903

Kære Paula,

Du bliver vel meget forundret over at faa Brev fra mig i Dag, men jeg vil bede Dig hjælpe mig at løse en Gaade. I Dag fik jeg en Brevpakke med Posten, og da jeg lukkede den op, laa der en fin Bog i "Oehlschlägers Digte af 1803". Men det mystiske er, at der var hverken Brev eller noget som helst. Pakken er jo fra Birkerød, og den var indpakket i teknisk Tegnepapir (som det jeg brugte til mine Eksamenstegninger). Der var 4 Lakstempler paa med Navn C.G.H. og bag paa Adressebrevet staar A.G.H. Mor mener, at de to sidste Bogstaver er Efternavnet og at Vedkommende rimeligvis har brugt sin Fars Signet, da Forbogstaverne er forskellige. Den eneste jeg kan tænke mig er ...Gram-Hansen. Byen kan jo nok passe, Tegnepapiret ligesaa og Navnet muligvis med. Hvis Du ved, hvad han hedder til Fornavn, saa skriv det til mig. Paa en af de første Sider er der skrevet Frk. E.Just.

Jeg sender Dig Adressebrevet (men send det tilbage), hvis Du kender hans Skrift. Du maa endelig love mig ikke at omtale det til nogen, hverken Beps eller nogen andre, da jeg nødig vil have det skulde komme for Vedkommendes Øre, at jeg er saadan et Pjattehoved. Sæt Dig endelig til at skrive med det samme.

Mange venlige Hilsener fra Din hengivne
Erna Just

Mor er meget optaget af det.

Nr.4

Jerslev 24. Juni 1906

Kære Fader,

Tak for Dit Brev. Da Bedstefader er temmelig mat endnu, har han bedt mig sende Dig disse Linjer. Doktor Hansen var her i Dag og sagde saa, at Bedstefader skulde have noget, som kunde "lokke maden ned". Derfor vilde Bedstefader bede Dig saa hurtigt som det er Dig muligt at sende 6 Flasker Rødvin, Bedstefader synes ikke, at han kan mærke synderlig Fremgang endnu, men nu hjælper det forhaabentlig snart. Vejret er jo dejligt, næsten for varmt. Du skal nok senere høre fra Bedstefader, han takker foreløbig for Brevet, men har stor Ulyst til at skrive.

Mange venlige Hilsener til Jer alle
fra Jeres Willy

Skal hilse fra Bedsteforældrene, Faster og Onkel. I sender mig nok Frimærker, før kan jeg ikke skrive. Jeg sidder og skriver iført mit "Bøsliv". Det er første Gang jeg har det paa.

Nr.5

Jerslev 29. Juni 1906

Kære Far,

Doktoren var her i Dag til Morgen. Begge Lungerne er nu angrebne, men der kan ikke siges noget bestemt før 9 Dage er gaaet (De fire er gaaet). Han ligger meget mat hen og kan næsten ikke tale i Dag, men det er vist Træthed. Sørensen og jeg har vaaget i Nat til Kl.6, saa gik jeg op i Seng, men maatte op igen Kl.9, da Doktoren kom. Jeg fik imidlertid ikke rigtigt talt med ham, fordi Bedstemor gik med ud. Nu gaar jeg op og lægger mig til at sove, for 3 Timers Søvn er vist for lidt, naar man ikke har sovet i 48 Timer. Det er for Bedstemor, at jeg skriver. Jeg skriver ogsaa til Albert og Laurits. Synes I ikke, at jeg skal blive her de 9 Dage ud, for hvis jeg rejser, bliver Bedstemor ikke hjemme hos ham. Skriver I snart til mig?

Mange venlige Hilsener fra Bedstemor, Bedstefar, Sørensens og
Din Erna

Hils Mor og Sonja og Gulle og Musse med Forældre.

Provsten var her i Gaar. I Morgen kommer han og giver Bedstefar Sakramentet. Bedstefar havde ønsket det skulde være i Dag, men paa Grund af at vi vasker, blev det udsat...!

Nr.6

Jerslev 30. Juni 1906

Kære Far,

Provsten er lige gaaet efter at have givet Bedstefar, Bedstemor, Sørensen og Faster Sakramentet. Det var meget højtideligt, og de var alle meget rørte. Bedstefar var den mest fattede. Doktoren syntes i Dag, at han var bedre, men han mener alligevel ikke, at han kommer over det. Fra Laurits havde vi Brev i Dag. Han skrev, at han vilde ikke komme, da han var bange for at komme for sent. Men da Bedstefar bliver ved at spørge, om Laurits dog ikke kommer, telegraferede jeg i Formiddags: Bedstefar beder Dig komme. Saa nu antager jeg, at han er her i Morgen.

Mange Hilsener fra os alle, men flest fra

Erna

Skal hilse fra Lars Christensen, Hanne Sognefoged og Hanne Geert. Bedstefar spørger, om der er Brev fra Jer Søndag.

Nr.7

Snedinge, 4.December 1906

Kære Mor,

Mange Tak for Dit kære Brev i Dag, hvori Du meddeler mig, at vores kære gamle Bedstefar er afgaaet ved Døden. Ja, han blev jo meget gammel, og det var da godt, at han fik saa let en Død, det havde jo været frygteligt, om han skulde have ligget og pintes, naar han hele sit Liv igennem aldrig havde været syg.

Straks da jeg havde faaet Dit Brev, ringede jeg Paula op, det gør jeg en Gang imellem i Stedet for at skrive Brev, og hun vidste ikke, at Bedstefar var død. Jeg spurgte, om hun kom til begravelsen, og det sagde hun, at hun naturligvis gjorde. Jeg vilde ogsaa meget gerne følge Bedstefar, men jeg har jo intet Sørgetøj, kun Kaaben, hverken Kjole, Hat eller Handsker, men det vil Far vel nok give mig. Hvis jeg faar det, saa venter jeg det snarest, vi har en Sypige for Tiden, og hende maa jeg vist gerne faa til at hjælpe mig lidt, saa jeg kan blive færdig, jeg vil helst have en sort Nederdel, og den køber I jo billigst færdig, Ragna kan jo prøve den, og Tøj til et smaat sort og hvidt tærnet Liv. Hatten kunde Ragna jo ogsaa prøve. Klæder den hende, klæder den rimeligvis ogsaa mig. Livet vilde jeg gerne sy med nogle smalle Fløjlsbaand. Tak for det smukke lyseblaa Baand, nu faar jeg jo desværre ikke Brug for det for det første.

Jeg haaber at faa Svar paa Torsdag, senest Fredag. Men hvis Du først kan faa det sendt af Sted Onsdag Aften, saa kan jeg bede Frederik ride til Posthuset i Skjelskør og hente mig den eventuelle Pakke.

Nu sætter jeg mig til at skrive et Brev til Bedstemor og maa derfor slutte Dit Brev med mange kærlige Hilsener til

Far, Sonja og Dig, kære Mor
fra Jeres Erna

Snedinge 15. December 1906

Min kære Mor,

Det er første Gang, at jeg ikke er hjemme paa Din Fødselsdag, og jeg maa derfor pr. Brev sende Dig en hjertelig Lykønskning og mange gode Ønsker for det kommende Aar. Det er saa underligt, at jeg ikke selv er hjemme og kan lykønske Dig; ved saadan en Lejlighed længes man jo altid mere end sædvanlig, og vær forvissat om, kære Mor, at jeg i Morgen sender Dig mange venlige Tanker. Nu er det jo nærved Jul, og jeg glæder mig meget til at komme hjem og se Jer allesammen. Jeg kan slet ikke tænke mig, at jeg har været borte i 4 Maaneder. Tiden er egentlig gaaet forfærdelig hurtigt, og de sidste 8 Dage faar jo ogsaa nok Ende, skønt de synes at være noget unormalt lange, men saadan er det vel altid, naar man længes.

Jeg har syet denne lille Halsflip til Dig, som jeg haaber Du ikke forsmaaer. Jeg har desuden et Par tilsvarende Manchetter, som jeg gerne vil sy til Dig, men jeg har endnu ikke syet dem, da jeg ikke ved, om Du sætter Pris paa Manchetterne.

Vi havde Middagsselskab i Torsdags i Anledning af Fru Christensens Fødselsdag. Vi var 17 til Bords. Retterne bestod af: Suppe, kogt Rødspætte, sprængt And med Rosenkaal, Kalkun og Kransekage, og dertil fik vi Rødvin, Sauternes og Madeira, det var altsammen udmærket. Vores Husjomfru overgik sig selv. Gæsterne var Dr. Stage, Proprietær Theill, Inspektør Oppermann, Forpagter Boserup, Revirjæger Bang med Fruer.

Jeg kommer hjem lørdag den 22. Med hvilket Tog ved jeg endnu ikke, og maaske kommer jeg Fredag Aften, men saa bliver det med det sidste Tog, som er i København ca. Kl. 10 $\frac{1}{2}$, og jeg ved ikke, om I synes om, at jeg kommer saa sent, men paa den anden Side gælder det jo om for mig at faa Ferien begyndt saa tidligt som muligt, da den vist kun kommer til at vare ca. 8 Dage, men nu kan I jo skrive, hvad I synes.

Jeg haaber at se saa mange som muligt paa Banegaarden. Nu venter jeg snart Brev fra Jer, og saa paa Torsdag eller Fredag faar I bestemt at vide, naar jeg kommer. Som jeg dog glæder mig. Jeg rejser rimeligvis sammen med Paula, det er da altid et Stykke at faa Rejseselskab.

Du skrev, at Du ikke var rigtig rask, jeg vil da haabe, at det hurtigt er gaaet over. Du maa endelig snart lade mig vide, hvordan Du har det.

Endnu en Gang hjerteligt til Lykke og hils saa Far, Ragna, Sonja og alle, som kommer til Din Fødselsdag, men modtag de fleste kærlige Hilsener fra Din fraværende

lille Willy

Snedinge 11. Januar 1907

Kære Mor,

Først og fremmest Tak for den dejlige, lange Juleferie. Jeg kom forresten ned til et mindre hyggeligt Hus. En af Karlene havde om Formiddagen overfaldet Forpagteren ude i Gaarden og slaaet ham med knyttet Haand i Ansigtet, saa Munden var slaaet i Stykker paa ham. Forpagteren havde nemlig foreslaaet Karlen at rejse, fordi denne ikke kunde komme ud af det med Forvalteren, og det vilde Jens Peter ogsaa, men medens Forpagteren saa talte den Løn op, som han havde til Gode, sagde Jens Peter: "Saa vil jeg forresten lade Forpagteren vide, at der er ingen Steder vi lever saa daarligt som her, hvor vi skal æde Deres selvdøde Kalve". Det vilde Forpagteren selvfølgelig ikke finde sig i. Nu fik han ikke sin Løn, før de sammen havde været nede og faa Rede paa den Historie af Fodermesteren, og da de saa var kommet ned i Gaarden, var det han overfaldt ham. Saa blev han selvfølgelig jaget væk, og har nu haft den Frækhed at henvende sig til en Sagfører i Slagelse.

Jeg sendte Sonja et Kort forleden Dag og skrev, at Gæssene vejde henholdsvis 10,50 og 11,70 Pund, men det har hun vist glemt at sige Jer, siden Pengene ikke er blevet sendt. Naar Du sender mig mine Lommetørklæder og Uldtrøjer, vil Du saa ikke sende mig 2½ Alen graat Shirting, da jeg ikke kan begynde at sy min Bluse, før jeg har det. Jeg troede jeg kunde have syet den uden Foer, men saa faar jeg den vist aldrig til at sidde. Jeg syer hver Dag flittigt paa Buf-fettæppet, og det skal nok snart blive færdigt.

Nu mange kærlige Hilsener til Far og Bedstemor, men flest til Dig, kære Mor

fra Erna

Sig til Bedstemor, at vores Stuepige ikke har tjent hos Chr. Madsens, men hos Hans Christiansens i Ubby.

Med Frederiks Prøveeksamen gaar det over al Forventning.

Nr.10

Snedinge, 5. Juli 1907

Kære Vilhelms Mor,

Mange, mange Tak for Deres lille Brev i Dag og for det smukke Skørt, som jeg blev meget overrasket og henrykt for. De er virkelig altfor god imod mig. Jeg glæder mig nu meget til jeg faar Ferie og kommer ind til København, det bliver rimeligvis først i næste Uge.

Min Dreng⁺⁾ bliver færdig med sin Eksamen i Morgen og har klarret den helt pænt til Trods for, at han som De maaske har hørt af Vilhelm har ligget syg under hele Eksamenen.

Endnu engang mange Tak for Skørtet.

Venligst Hilsen

Deres hengivne

Erna

+) Den side 35 og 37 omtalte Frederik.

Nr. 11

16. Juli 1908

Kære lille Miska,

Tak for Dit Brev i Dag, det er nok ingen misundelsesværdig Sommerferie Morten og Du holder derovre. Ragna og jeg fører den mest idylliske Tilværelse herhjemme. Far er slet ikke til at kende igen, han ved ikke alt det gode han skal gøre os, han gaar hver Morgen ud og gør Indkøb til Frokost, saa bestemmer vi hvad vi skal have til Middag, vi faar vore Livretter hver Dag. I Dag, Fars Fødselsdag, gik han tidligt i Morges ned i St. Kongensgade og købte Kager, Rejer o.s.v. til Frokosten. Til Middagen er Svend indbudt, vi skal have Lammesteg, Rødvin, Jordbær m/Fløde. Endvidere har Ragna og jeg faaet 2 Kr. hver til at gaa ud og more os for. Vi ønsker kun, at vi altid var alene med ham. I Mandags tog jeg Sommerferie paa Kontoret, maa-ske jeg sidst i næste Uge rejser til Snedinge. Vilhelm har Arbejde hos Maskinfabrikant Rössel og tjener gode Money, som han sætter i en rar Sparekassebog. I Dag har jeg været hos Tandlægen og faaet 2 Tænder plomberet og Nerven taget ud. Det var en lille rar Fornøjelse paa 12 Kr.

Hvis I bryder Jer om det og har Tid, skal jeg gerne sende Jer Aviserne, f.Eks. hveranden Dag (Svar). Onkel i Jerslev skal paa et Kursus paa Fyen (Husflid), som varer 6 Uger. Er der nogen Mennesker paa Jorden, jeg under en Ferie, saa er det da ham. Mor er nu i Jerslev, vi fik Brev i Dag, hun vil komme hjem i Morgen Aften, men nu har Far skrevet til hende om at vente til Lørdag, saa vil han rejse ned og hente hende i Jerslev. Far er blevet Dus med Svend, det klæder dem kosteligt.

Jeg cykler hver Formiddag ud og bader, og saa ligger jeg et Par Timer paa Badebroen og tager Solbad. Jeg er i Dag iført min "Bøs-bluse", som er blevet meget vellykket. I Aften skal Vilhelm og jeg i Zoologisk Have, jeg skal i min Stadskjortel og det hvide uldne Liv, som jeg har ladet rense. Dernæst har jeg syet et Par grønne Seler til den grønne Mousselinsnederdel, saa der har jeg en vældig fix Cykledragt med den hvide Lærredshat. Undskyld, at jeg kun skriver om Klæder, men jeg har saadan en Tandpine, saa jeg kan ikke tænke. Det er ogsaa nærmest for at sende Dig et Stykke Chokolade, at jeg skriver. Jeg haaber, at I kan faa Tid til at spise det.

Alb.Helsengreen averterede i Gaar i Politiken, at han søgte 2 kvindelige Elever (Adr. Turisthotellet, København).

Skriv snart lidt igen og skriv, om I bryder Jer om at faa Aviserne. Sig til Paula, at da min Sommerferie varer til 3/8, maa hun vente med Fødselsdagsgaven, som ikke bliver 5 Kr, som jeg lovede hende, da der var Tale om Din Cykle.

Nu mange venlige Hilsener til Søster Miska

fra

Willy

Far fik i Dag Indbydelse til Marie Sørensens Bryllup, som skal fejres den 3lds. Selvfølgelig vil Far og Mor ikke med.

Sig til Paula fra Ragna, at Tøjet kommer Søndag. Hilsen til Morten.

- - - - -

Nr.12

22.9.1910

Kære lille Sonja,

Nu skal det være Alvor, enten jeg saa har Tid eller ej - naa, saa det skal det, siger Guttemand og stikker i et højt Brøl. Jeg troede han sov. Ja, saadan gaar det hver Dag. Der har ikke været en eneste Dag, hvor jeg ikke flere Gange har bestemt, at i Dag skulde jeg skrive til Dig, men altid er der kommet Forhindringer. Jeg maa jo nu til at sætte Dampen op for at faa Brudetøjet færdigt.⁺)

Tusind Tak for Dit for længst modtagne lange Brev, jeg kan jo nok mærke, at Du ikke er vildt begejstret, jeg tror de Folk ligner mine paa Snedinge, men trøst Dig med, at det i Grunden er et af de bedste Steder man kan komme, hvor man er sine Omgivelser overlegen i Dannelsen. Tænk om Du var kommet hos noget fattigfint Rak, det var meget værre. Du skal se, Du bliver nok helt glad for at være der.

Er der en rar Frugthave, for det er meget værd. - Du lider vel ikke af Hjemve? Men der er snart ikke saa længe til Jul. Den Tid gaar nok hurtigt. (Aa, hvor det er rædsomt at høre Guttemand ligge og snakkebrøle, jeg sidder og skriver ovre hos Vilhelm).

Men Du ved jo slet ikke, at Gutten har faaet en Bisse. Venstremand i Undermunden. Du kan tro, Gutten og jeg er stolte. Far ønsker det var ham. Jeg sidder og ser paa Guttens Billede, det ligner ham i Grunden slet ikke, han er tusind Gange dejligere i Virkeligheden, det bliver morsomt, naar Du kommer hjem og kan se Fremgangen. Han siger Vov-vov, ba-ba og Far (aldeles rent), men tit bliver det til Bar, og saa siger han da-da. Han gør sig saadan en Umage for at sige det saa pænt han kan. Jeg er ved at sy en lyseblaa Viyella Kjole med

hvide Silke Heksegrene, den er allerkesteste. Den lille Kjole Du forærede ham kan han først bruge til næste Aar. Jeg syntes det var Synd at klippe af den. Jeg syr en mørkeblaa ulden Trøje, som Bedstemor skal have med hjem til Emilius eller hvad det er den yngste hedder..

Saa, nu maa jeg ind til Gutten... Han blev meget glad for at blive stavlet lidt til Vejrs. Længes Du efter at se Københavnerne? Man forstaar i Grunden godt Morten, som da hun kom hjem fra Skovridergaarden den første Ferie, stormede, saa rædsom hun saa ud, ned gennem Strøget, blot for at se Folk. Kan Du huske vi nægtede at følges med hende. Jeg kan huske hun havde det sorte Slag paa, hvad der jo var alt andet end klædeligt...

Maa jeg paa Vilhelms Vegne takke for Lykønskningen, det er ellers hans Fødselsdag d.28, men det har jo mindre at sige. Ragna sendte ogsaa Lykønskning, jeg ved ikke, hvor I har faaet den Ide fra.

Jeg har saamænd ikke oplevet Spor siden vi saas. Det er snart ved at blive noget koldt henne i Frederiksberg Have, det bliver ikke saa morsomt til Vinter.

Nu maa Du nøjes med dette denne Gang.

Mange kærlige Hilsener fra os alle 3
Erna

+) til Ragnas bryllup
Morten = Paula

- - - -

Nr.13

20. Oktober (1910)

Kære lille Mik-Mak,

Du maa ikke være vred paa Søster Willy, jeg tænker paa Dig hver eneste Dag, men det er mig saa forfærdelig vanskeligt at komme til at skrive. Denne Gang bliver det vist ogsaa meget kort, for jeg venter hvert Øjeblik at høre Vilhelm raabe, om jeg vil komme ind og tage mig af Guttemand, som i Parentes har faaet en ny Bisse i Dag. Nu har han altsaa to smaa Rageknive. Du kan tro han er sød, han siger "Mam-mam", "Bar = Far", Da-da og synker^(?) smukt. Det bliver morsomt for Dig at se Forandringen til Jul. Apropos Jul, hvis Du vil pynte et Par smaa Dukker til Dine Børn, skal jeg skaffe, skære og til Dels sy Tøjet. Vil Du have det meget omtalte Papir til Julestads?

I Gaar var Gutten og jeg ude hos Moster Agnes. Gulle havde lovet at plumbere en Tand paa mig. Desværre kunde hun ikke, da hun ikke havde remedierne. - Sikken en herlig Plads Paula har faaet. Du har vel faaet hendes Brev til Mor.

Hvis der ellers er noget, Du kan tænke Dig, at jeg kan være Dig behjælpelig med med Julegaver, saa sig kun Besked.

Ja, nu hører jeg dem raabe, saa bliver det ikke til mere denne Gang.

Mange kærlige Hilsener fra

Far, Gutten og Mor.

- - - -

Nr.14

5.11.1910

Kære lille Sonja,

Tak for Dit kære Brev og lad mig huske det. Tak for Fotografiet. Jeg syntes det lignede Dig udmærket. Jeg sender Dig hermed Lommetørklædet, det kostede 40 Øre. Jeg haaber ikke Du er ked af, at der er Huller langs Siderne, jeg synes det pynter, og til Gengæld er der jo ikke noget i Hjørnerne. Jeg vil foreslaa Dig som Julegave til den anden Frue, en Lærredsbakkeserviet med engelske Huller. Jeg har set paa en, som er nydelig og utrolig hurtig. Hvis Du vil have det, skal jeg købe Dig en. Som Du jo nu ved, havde Mor givet alle 7 Kr. ud, saa jeg har ikke kunnet købe Dukker. Kan Du ikke købe dem derovre, saa skal jeg sende Dig nogle fine Klude.

I Dag er det lille Guts Fødselsdag. Han er jo nu 10 Maaneder og forferdelig sød. Hvis Vejret er godt i Morgen, skal Vilhelm fotografere ham, saa skal Du hurtigst muligt faa dem.

I Torsdags var Mor, Gutten og jeg i Helsingør og besøgte Moster Ragna og Onkel Svend. Lille Gut var saa sød hele Dagen og græd ikke en eneste Gang til Trods for, at han ingen Middagssøvn fik, men Du kan tro, han var træt, da vi kom hjem, og han skulde i Baljen. Jeg er ved at sy ham en fin rød Pels med Plüsche Krave og Manchetter og Hue. Den skal han have paa, naar han kommer ud og tager imod Moster Sonne til Jul. Desuden er der Planer oppe om en rigtig Drengbluse med Busser til. Du kan ikke tænke Dig, hvor han er vidunderlig, og han bliver jo endnu sødere, til Du kommer hjem. Glæder Du Dig ikke til at se ham? - Hør, skriv til Paula, hun er saa ked af, at I aldrig skriver.

Mange kærlige Hilsener fra Far, Gutten og Mor

Nr.15

9.11.1910

Kære lille Moster Sonne,

Tusind Tak for Dit rare Brev. Jeg maa i Huj og Hast besvare det for at faa Frisértøjen af Sted (hold den ren saa længe som muligt, for den er ikke pæn, naar den er vasket). Den omtalte Serviet er 12" x 16½" og koster 1 Kr. 35 Øre, deri iberegnet en paariet Knipling rundt om. Du vil kunne sy den paa 2, højst 3 Dage. Dukkerne vil komme til at koste 1 Kr. 50 Øre pr. Stk. Bliver det ikke temmelig meget, naar man dertil regner det store Arbejde det er at pynte dem. Jeg har en ny Idé. Giv hver af alle Børnene en lille Eggevarmer med Broderi paa den ene Side og Navn (blot et Bægstav) paa den anden Side. Jeg skal forære Dig Stoffet, paategne det, og naar de er syede, hvad jo meget hurtigt er gjort, montere dem i hver sin Kulør? S.U. (Den Gave kommer altsaa ikke til at koste Dig noget og vil sikkert være velkommen, ikke mindst hos den lille Ida).

Du skriver, at Du ikke kan forstaa, hvordan Du skal kunne faa Tiden efter Jul til at gaa. Glæd Dig, det bliver den allerbedste. Jeg har aldrig oplevet noget saa forfriskende, velgørende dejligt, som Tiden fra Jul til Sommeren det Aar jeg var paa Snedinge. Vi Byboere aner ikke, hvor vidunderligt der er paa Landet i den Tid, naar alt opvaagner til nyt Liv, det er som om man selv bliver et nyt og bedre Menneske. - Blot for at nyde den Tid om igen, vilde jeg gerne være et helt Aar ude igen. - Jeg sender Dig Billederne af Lillegut, der er mere eller mindre vellykkede, skriv og sig mig, hvad Du synes om dem.

Saa, nu mange kærlige Hilsener fra

Far, Gutten og Mor

Undskyld mit Jask. Hilsen fra Farmor. Rejsen fra Hjørring til København koster 6 Kr. 60 Øre. Jeg sender Dig Illums Maanedshæfte, saa Du kan se Togtiderne.

Nr.16

21. November 1910

Min kære lille Søster,

Tak for Dit kære lange Brev. Du maa ikke være vred paa mig og tro, at det er af Mangel paa Interesse og Forstaaelse, at jeg ikke straks har svaret, nej, for det er det ikke, men jeg har saa meget at passe, som jeg umuligt kan skubbe til Side, saa det kniber svært med Tiden. Jeg har saa inderligt ondt af Dig, og jeg forstaaer Dig, for jeg har gennemgaaet akkurat det samme. Jeg kan nok huske, naar Fru C.

pillede de smaa Stumper Tøj op for at tælle, hvor mange engelske Huller jeg havde syet. Nej, man skal absolut ikke paatage sig Syning, men da Du nu oprindeligt har gjort det, saa synes jeg, at Du skulde se om I ikke kunde komme til et Forlig, foreslaa at Du faar en Times Tid til Din egen Raadighed, det synes jeg virkelig er et rimeligt Forlangende. Som Du nu siger I har det, tror jeg, at det vil blive højst ubehageligt, og der er virkelig noget om, at man maa tude med de Ulve man er iblandt. Herregud, Fru Poulsen og Fru Christensen kan jo da ikke gøre for, at de ikke har haft Adgang til at tilegne sig samme Dannelse som os. De udtaler jo blot den tillærte Mening de engang er bleven proppet med og har jo aldrig rigtig lært selv at tænke dybt.

Da Fru P. omtalte "Elverhøj" paa den naive Maade og udfrittede Dig om Din Mening, vilde jeg have fremhævet den smukke Musik og gaaet udenom alt det andet. Man behøver jo ikke fornægte sine egne Anskuelser, men kan jo tie. Det lærer Du nok er det klogeste. Naa, glæd Dig, den værste Tid er jo gaaet, det bliver bedre efter Jul, og saa se blot at faa en bedre Plads til Efteraaret; hvor har Du tænkt Dig at søge. Da vel ikke en anden Lærerindeplads?

Jeg sender Dig hermed Servietten med Garn, som tilsammen kostede 1,47 Kr. Dernæst Lommetørklædet, som jeg desværre ikke har faaet rigtig vellykket, men det er noget Gnideri, og saa de 4 Eggevarmere, som Du ser ikke har kostet mig en Øre, men kun den Smule Ulejlighed, som jeg gerne gør for Dig. Kan Du ikke sy dem før Servietten, saa jeg kan faa dem over og montere dem, ikke altfor sent. Jeg paabegynder en af dem, hvis Du ikke kan sy dem, men det er uhyre nemt...

Lillegut begynder at gaa, han er meget ivrig og flytter Benene saa rask, saa jeg næsten ikke kan følge med. Han træder sig selv over Tærne, du skulde blot se, naar jeg vil sætte ham ned paa Gulvet, saa stritøer han imod og gør sig saa stiv som en Pind og begynder at spadserere. Vi glæder os meget til, at han skal gaa rundt om Juletræet med Far og Mor i hver Haand og Øjne som straalere op mod alle "Lysemændene". For slet ikke at tale om til næste Aar, naar vi længe i Forvejen begynder at tale sammen om det, og Gutten kan glæde sig til det. Hans lille Seng staar nu op ad Væggen, og jeg har hængt de Billeder af de smaa Piger som Ragna forærede ham op over Sengen. Da jeg havde hængt dem op, satte jeg ham paa Gulvet foran dem og viste ham dem. Du skulde blot have set ham. Han sagde straks "dae" og gav sig til at vinke til dem. Hver Morgen ligger han og vinker og klapper Kage til dem, eller ogsaa ligger han med Tommelfingeren i Munden og ser beundrende

op paa dem. Han danser rundt i Sengen, og naar jeg tror han sover til Middag, kan jeg undertiden finde ham siddende smilende paa den bare Madras, og Tæppe, Lagen og Hovedpude rundt om paa Gulvet. Han har et Par Kinder som Pigeoner og dejligt silkeblødt Haar, og hans Øjne, ja, de er skælmske og samtidig saa inderlig gode og rare.

Mange kærlige Hilsener fra

Vilhelm, Gutten og Erna

Nr.17

19.12.1910

Kære lille Sonne,

Tak for Kortet. Jo, jeg ved nok, at det er skammeligt, at jeg ikke har skrevet saa længe, men jeg har slidt saa gevaldigt i det. Naar Du nu ser disse 4 nyskelige Æggevarmere, haaber jeg, at Du vil tilgive mig. Hvis Vejret blot nogenlunde tillader det, møder Guttemand og jeg paa Banegaarden. Du kan vist næppe kende ham. Jeg glæder mig meget til Du kommer.

Mange kærlige Hilsener fra

os alle 3

Nr.18

21.1.1911

Kære lille Sonja,

Tak for Dit sidste Brev. Jeg sender Dig her det ny Billede af Gutten. Jeg har kun det ene daarlige Eksempel, og jeg tænker Vilhelm bliver vred, naar han hører jeg har sendt det, men Du vil vist hellere have det end slet intet. Synes Du ikke, at det ligner ham godt? Vi tør ikke fotografere ham ved Magniumsllys, da vi er bange for at skade hans Øjne. Kan Du se Jumbo og Bamse paa Bordet, og Misen har han i Haanden, og de nye Døller paa Benserne. Nu er vi begyndt at køre ud igen. Du kan tro Gutten er henrykt.

Jeg har lige læst "Ned med Vaabnene". Hvor er den brilliant. Jeg skal se om jeg kan laane den og sende Dig den, naar P. har læst den. For Tiden læser jeg "Nellys Millioner". Ellers er her som sædvanlig slet intet nyt. Jo, Gutten har faaet "Dengseforklæder" paa, røde og blaa, de klæder ham allerkest. Vi tænker nu stærkt paa at flytte og skal til at se efter Lejlighed.

Nu har Gutten siddet paa "Hatten" hele Tiden, mens jeg har skrevet, det er det eneste Sted jeg kan være sikker paa, at han ikke

Far og Mor ved det lille mahognibord 12.1.1911
Kort sendt fra Mor til Moster Sonja

laver Ulykker, men nu er han saa træt af at sidde der, saa jeg haaber Du tilgiver, at Brevet bliver kort.

Mange kærlige Hilsener fra

Vilhelm, Erna samt "Ham paa Hatten"

Han viser ustandselig hvor stor han er, saa han er lige ved at styrterere.

Nr.19

24. Febr. 1911

Kære lille Sonja,

Tak for Dit sidste Brev. Du maa ikke være vred paa mig, fordi jeg denne Gang har sprunget en Uge over, jeg har haft saa mange Ting for, saa jeg har hverken faaet skrevet til Dig eller til Paula, men jeg har rigtignok ogsaa haft Samvittighedsnag derover, men jeg haaber, at Du formildes, naar Du ser "Fru Bovary" og "Laden". Det er jo tidsnok, naar jeg faar Bogen, naar Du kommer hjem til Paasken.

Vilhelm tog forleden Dag en Plade af mig i den ny Kjole, men den blev meget mislykket. Kjolen derimod er nydelig, graatørnet, med Besætning af sorte Silkemellemværk med Guldbroderi, overskaaren Nederdel, som desuden er høj bægpa. Endvidere har jeg faaet en nydelig blaa Eoliennebluse med bare halvstore Læg i Kimonofacon uden anden Besætning end en hvid Strimmel i Hals og Ermer. Nu mangler jeg blot en pæn Nederdel, men den har Vilhelm lovet mig til Foraaret.

Forleden Dag var jeg til Premiere paa Folketeatret paa "Gaby" med Fru Bodil Ipsen (Texiere) i Hovedrollen. Du kan ikke tænke Dig, hvor hun spillede henrivende naturligt og yndefuldt, absolut en ny Anna Larssen.

Om Søndagen havde vi Fremmede, to af Vilhelms Kammerater, de var her til Middag og Aften, de holder ellers sig selv med Kost, saa Vilhelm havde jo forberedt mig paa, at de vilde æde os ud af Huset, slet saa galt var det nu ikke.

Det er ikke nemt at skrive, naar man har Gutten paa Skødet, han er slem til pludselig at hapse enten Skriveunderlaget eller Brevet, og nu da jeg gav ham Skriveunderlaget at lege med, lægger han det hvert Øjeblik oven i Brevet. Kender Du den Fornemmelse, naar man skal skrive, og man kun har højre Haand til sin Raadighed, saa Brevet danser frem og tilbage? Men Du kan tro, Gutten er sød, han gaar nu med én Finger, men han tør ikke prøve at gaa alene. Naar jeg vil stille ham alene paa Gulvet, sætter han sig lempeligt ned. Naa, det

er jo heller ingen Ulykke, om det skulde vare lidt endnu. Han leger saa godt med sit Legetøj hele Dagen, men han er meget begejstret, naar Kamma eller Pjevs kommer op og leger med ham. Han "a'er" dem hele Tiden, men i Luften uden at røre dem af Angst for at komme til at slaa dem.

Saa, nu faar Du ikke mere denne Gang. Nu længes jeg efter at høre fra Dig.

Mange kærlige Hilsener fra

Vilhelm, Erna og en lille Person, som i dette Øjeblik staar bagved mig og slynger sine Arme om min Hals og siger i en indsmigrende Tone "Ah"

- - - -

Nr.20-23

Uddrag af Mormors breve til Moster Sonja i England.

13.10.1913:

... Vilhelm har faaet Plads som ledende Ingenieur hos et stort Firma i Horsens (jeg ved ikke, om jeg har fortalt, han søgte den Plads). Vilhelm talte med Chefen i forrige Uge paa Paladshotellet, hvortil han var kommet kørende i sin egen Bil fra Horsens. Han spurgte da, om Vilhelm kunde komme over og se paa Fabrikken, han betalte Rejsen frem og tilbage paa 2.Klasse. Vilhelm fik saa Orlov fra Fredag til Søndag Nat og har altsaa faaet Pladsen. Gagen er 2700 Kr. om Aaret, som stiger 1000 Kr. næste Aar, det er jo en rigtig god Begyndelse, og vi er jo alle svært glade, kan du forstaa, nu maa de jo se at blive af med Lejligheden, det bliver ikke vanskeligt, der er svært Rift om de Byggeforeningshuse. Bare de havde et Spisestuemeublement, det er jo noget fattigt Pjus de har. Jeg maa se at lægge et godt Ord ind hos Far. Sovekammermeublerne er meget gode, de maa se at faa dem malet til Sommer. Ja, nu maa vi haabe paa lyse Dage for vor kære Erna, det har været trange Tider hidtil...

11.11.1913:

.... Bedstemor rejste i Lørdags og samme Aften arriverede Faster. Da jeg kom for at hente hende sagde hun: Jeg kan vel nok være hos jer i 14 Dage (jeg havde tænkt mig en 4 a 5 Dage), saa jeg var jo ikke særlig glad for den indkvartering. Jeg kan jo slet ikke hjælpe Erna i den Tid. Synes du ikke det var underligt at Faster vilde bede mig om at blive saa længe. Far blev rasende, men vi lader jo som ingenting, og det er jo i Grunden Synd at misunde hende den Ferie, hun er forøvrigt fuldstændig rask og har en glimrende Appetit, saa hun er velfornøjet.

Vilhelm rejser paa Fredag til Horsens, han skal være ledende Ingenieur, de laver nok Dieselmotorer paa Fabrikken; der er 200 Mand. Hvad andet de fabrikerer ved jeg ikke, men jeg skal hilse dig fra Erna og sige, at naar Vilhelm er rejst, og hun kommer lidt til Ro, skal hun skrive til dig.

.... Jeg antager de rejser først i December. Penge har de laant af en Fætter til Vilhelm. Far vilde ingen laane dem. Ja, det er rigtig nok noget fattigt Pjus de kommer med, men lad os haabe, de arbejder sig op, det er jo ingen Skam at være fattig, men gerne havde jeg jo set, at Far havde købt et Spisestuemeublement til dem, men det vil han nu ikke.

.... Imorgen kommer Vilhelm, Erna, Svend, Ragna og Moster A. og Onkel B. til Middag. Jeg trakterer med stegt Flæskeskinke og Æblekage. Far har betalt Stegen, den kostede 7 Kr. 72 Øre. Bare vor lille Mis og Polutten ogsaa var tilstede. Hvornaar mon vi nu kan være samlede hele Familien? Ja, I er spredte vidt omkring...

20.11.1913:

....Niels er blevet anbragt hos Ragna til de skal rejse. Faster og jeg var derude igaar. Niels opfører sig udmærket, spiser saa kønt og er et rigtigt godt Barn og taler aldrig hverken om Mor eller lille Bror. Det er jo en stor Hjælp for Erna at være fri for Niels, nu for Tiden de har saa meget Arbejde. Igaar da Faster og jeg var hos Ragna medbragte jeg 3 dejlige Rødspætter, $\frac{1}{2}$ Pund Smør og $\frac{1}{2}$ Pund Kaffe. Hvor der er rart hyggeligt hos Ragna imod hos Erna, saa jeg kan godt forstaa, Niels befinder sig bedst hos Moster Ragna. Medens Ragna og jeg var ude i Køkkenet, og Niels og Else var inde i Dagligstuen, saa kom Niels ud i Køkkenet med de ord: "Kommer der ingen ind og ser efter os, Else og mig kan da ikke være alene", synes du ikke det var morsomt? Paa Lørdag rejser Faster, de 14 Dage er gaaet hurtigt.

... Moster Marie havde noget Tøj med til Erna iaften, 2 Kjoler af Tante Ellens, som var rigtig gode og en sort Nederdel af Mosters, som vistnok Farmor kan bruge. Ja, bare de var velbeholdne i Horsens og havde det godt. Vilhelm skrev forleden Dag, at han havde lejet en 4 Værelsers Lejlighed til 400 Kr. det var den eneste, der kunde bruges. Jeg synes, den er baade for stor og for dyr, men maaske han ikke kunde faa nogen anden...

28.11.1913:

.... Igaar Aftes rejste Erna med Børnene, og derefter var der Generalforsamling i Kvindelig Læseforening. Da jeg kom hjem derfra var

jeg meget træt og kunde ikke skrive, saa du tilgiver mig nok, hvis du ikke faar Søndagsbrev.

Ja, det har været en meget bevæget Tid de sidste 8te Dage. Niels har jo været ude hos Ragna en 10 à 12 Dage, jeg havde haft travlt med at vaske Ernas Gardiner og flere Smaating, og de to sidste Dage havde jeg Lillebror i Pleje. Erna kom saa og hentede ham om Aftenen, men Erna har dog haft det værste Besvær med Indpakning af alle Sagerne. Vaskerkonen var hos hende om Onsdagen og skurede alle Sagerne og til anden Rengøring, og Erna var vist ikke meget i Seng de sidste Dage, det Skind. Hun har rigtignok haft noget at tage vare. Igaar kom hun saa her hjem og spiste Frokost, og saa besørgede hun nogle Erinder; derefter tog vi ud til Ragna for at hente Niels og gratulere Ragna (det var jo hendes Fødselsdag). Du skulde have set Niels's Glæde ved Synet af hans Lillebror. Han blev ved at sige: "Min kære lille Bror". Erna var ingenting mod hans lille Bror. Alt Legetøjet skulde han have. Else maatte intet faa. Else blev ved at trippe omkring den lille, sigende: "Den kære lille Bølle". Ja, der var rigtignok Glæde. Lille Jens tog det hele med stor Ro, og saa maatte vi jo atter afsted, Farmor med (hun var til Gratulation hos Ragna). Vi kørte saa i Sporvogn til Raadhuspladsen, saa tog jeg en Automobil til Kvæsthusbroen, hvor Rejsen saa gik med "Niels Brock" til Horsens.

Niels havde været meget begejstret paa hele Køreturen. Jeg sagde til ham, at til Sommer kom jeg til Horsens med Dampskibet. "Nej, Mormor, jeg kommer i Automobil og henter dig. Hvad er det Gaden hedder, du bor i?" Men da han var kommet ombord i det store Skib og saa Maskinen og alle Grejerne der, saa blev han noget betænkelig, men Humeuret kom snart op igen. Lillebror kom strax til Køjs og sov med det samme. Nu venter jeg med Længsel Kort fra Erna, men Rejsen er nok gaaet godt, hun rejste paa 1ste Plads, og Vejret var stille.

Jeg inviterede saa Farmor til at spise til Middag i Læseforeningen. Ja, det var en meget bevæget Dag...

...Erna fik et Klaver med, hun gik til Herman Petersen, hvor hun jo havde nogle Penge til gode, og saa fik hun et taffelformigt Klaver, det skal være rigtig godt, og de skal afbetale 8 Kr. om Maaneden, den sidste Nyhed har jeg ikke fortalt Far, men Erna sagde, at det var den eneste Fornøjelse de havde, og det kan der jo være noget i. Farmor rejser derover til Jul og besøger med det samme sin Søster paa Fyen. Ja, er der nogen der kan trænge til en lille Ferie, saa er det hende...

Far, Niels, Mor, Jens (fotograferet omkring juletid 1912)

Nr.24Jyllandsgade 1, 1.Sal
22.12.1913

Kære lille Sonja,

Tak for Dit kære Brev, nu skal jeg herefter nok blive flinkere til at skrive. Vi bor saa dejligt herovre og glæder os meget til at se Dig. Hvornaar kommer Du, Du ved vel allerede Maaneden. - Vi har 4 rare Værelser, en stor Dagligstue med rund Karnap med 3 Vinduer, en stor Spisestue med Altan, Børneværelse, hvor Børnene ogsaa sover og saa vores Soveværelse. Her er elektrisk Lys, men ikke W.C. Vi har dog af økonomiske Grunde kun elektr.Lys i Dagligstue, Entré, Børneværelse og paa Lo.

Det er vist ingen rar Plads Du har derovre, Dit lille Skind. Bliver Du der, og bliver Du i det hele taget det hele Aar i England, og hvad vil Du saa? -

Du kan tro, det var drøjt at komme herover, jeg var jo alene om Indpakningen, Vilhelm rejste 14 Dage før os andre, men jeg havde Niels i Pension ude hos Svend og Ragna (var det ikke forfærdelig pænt af dem), saa det hjalp mig jo en hel Del. Nu er vi kommen i Orden, og jeg har faaet en flink og rar ung Pige, som ligger her ogsaa om Natten, saa nu begynder det jo at hjælpe lidt, men jeg var bleven dygtig nervøs og overanstrengt i det sidste Aar, saa der vil jo gaa nogen Tid, inden jeg forvinder det. Nu glæder jeg mig til Sommer, saa faar vi rimeligvis en rar Have, som er lige udenfor vore Vinduer med Lysthus og en dejlig Grusplads til Drengene. Du kan tro Globus Pedersen (det er Bølle) er bleven stor. Han sidder alene paa en Stol ved Siden af Mor og spiser hver Dag. I Dag har her været en Barber og klippet dem, saa de ser saa grinagtige ud.

Nu vil jeg ønske, at Du maa tilbringe en efter Omstændighederne rar Jul, og Du kan tro, vi skal alle tænke paa Dig.

Mange kærlige Hilsener til Dig, kære lille Sonja fra

Niels, Jens, Vilhelm og Erna

Aabyhøj, 3. Oktober 1918

Min egen kære Paula,

Idag sendte Mor mig et Brev til Gennemlæsning, et Brev, som Du har skrevet til Ragna, men som Mor og jeg maatte læse, og inderlig taknemmelig over endelig en Gang om end kun indirekte at have hørt fra Dig griber jeg straks min Pen for at skrive til Dig. Jeg skylder Dig Tak for Fotografier af Dine yndige Børn. Du havde paa Bagsiden af Konvolutten skrevet, at Du havde afsendt Brev til mig, det har jeg desværre aldrig faaet, og tænk, at jeg endnu ikke har lykønsket Dig og Din Mand til Jeres lille Datter. Jeg blev dog saa uendelig glad, da jeg hørte, at Du havde faaet en lille Eva. Ja, modtag saa nu om end noget sent min hjerteligste Lykønskning. Jeg kan rigtig tænke mig, hvor henrykt Du er blevet, da Du hørte, at det denne Gang var en lille Pige; jeg husker nok min egen Henrykkelse over Anne-Lise, hun kom som en lille Solstraale i al Mørket i det skæbnesvangre Aar 1914. Jeg sad jo den Gang alene i Horsens, medens Vilhelm var rejst til Sikringsstyrken. Ja, siden har han været indkaldt 4 Gange, saa Du forstaa, at vores Liv ikke har formet sig som en Dans paa Roser; det har været svært for os i alle de Aar, vi har været gift. Jeg skal blot forsøge at give Dig et lille Indblik i det ved at fortælle Dig lidt om, hvordan vort Liv former sig for Tiden, nu Vilhelm endda har saa forholdsvis gode Indtægter som aldrig før. Vilhelms Arbejdstid paa Fabrikken, som ligger en god Mils Vej fra vor Bopæl er fra 8-4, saa underviser han paa Teknisk Skole fra 8-10 og kommer saa først hjem til Middag Kl. 10 $\frac{1}{2}$, det er ikke morsomt med Middag paa den Tid, hverken for den, som skal spise den, eller den, som skal servere den. Jeg gaar saa herhjemme hele Dagen og tumler med mine 4 Børn og med mit Hus, jeg holder ikke Pige. Du kan nok forstaa, at naar det er nødvendigt, at Vilhelm slider saa stærkt i det, saa kan vi ikke have Raad til at holde Tjenestepige. Jeg har en Kone et Par Timer om Lørdagen, men det er en hel Barmhjertighedsgerning, at hun vil gøre mig den "Tjeneste", Rengøringskoner er ikke til at opdrive, Hjælpekasserne yder Folk saa store Understøttelser, saa der er ingen, der vil bestille noget mere. Saa har jeg en lille Skolepige, som hver Formiddag kører 2 Timer med Birthe, det er mig en stor Hjælp, for i den Tid kan jeg jo faa udrettet en hel Del i Huset, naar jeg ikke har den lille Trold til at hænge i mine Skørter. Medens Birthe saa fra 1 - 2 $\frac{1}{2}$ sover til Middag, gør jeg Resten af Husgerningen, samt besørger mine Indkøb, hvis det er saa daarligt Vejr, at jeg ikke kan have Børnene med. Naar Du saa dertil hører, at jeg syer alt vores Tøj selv,

saa vil Du forstaa, at jeg har nok at gøre, og i Grunden ikke savner, at vi ikke har Spor af selskabelig Omgang. Vi bor for langt fra Byen til at kunne omgaaes de enkelte Ingeniørfamilier vi vilde bryde os om at komme sammen med, og det er en snavset og daarlig Vej til Byen herfra, og herude er ikke Spor af Omgang for os, men sommetider kommer Bitterheden op i os, og vi synes, det er en uendelig trist glædesløs Tilværelse vi fører, men vi slæber rundt med gammel Gæld fra Indkaldelsestiden, saa vi har ikke Raad til at flytte eller gøre nogensomhelst Forandring, blot gaa videre i Trædemøllen Dag for Dag.

Aften Kl.8

Naa, jeg var nok lige ved at tabe Humøret i Eftermiddags, da jeg skrev til Dig, det hænder heldigvis ikke ret ofte, at jeg taber Modet, det vilde jo ogsaa være Synd og Skam, jeg, som har en saa god og flittig og energisk Mand, men synes Du ikke, at det er sørgeligt, at et saa flittigt og dygtigt Menneske som Vilhelm skal føre en saa elendig, slidsom Tilværelse. Det er jo saa vanvittigt umulige Tider vi Middelstandsfolk med de smaa faste Indtægter lever i, og jeg kan ja ikke lade være med at tænke en Gang imellem, hvor dejligt det vilde være, om Far i Stedet for stadig at købe det ene kostbare Billede efter det andet (hans Samling er i Øjeblikket vurderet til 140,000 Kr) vilde hjælpe os ud over vor Forlegenhed. Herregud, Far er jo efter alt at dømme en velstaaende Mand, han kunde f.Eks. forleden have tjent 45.000 Kr paa sin Ejendom i Helgolandsgade, men vilde ikke sælge, saa en Gang med Tiden faar vi jo nok noget, men det var jo rart, om man fik lidt Hjælp i de vanskelige Aar, hvor man saa haardt kunde trænge til det. Men i det Kapitel ved Du, at Far er ikke til at tale med. Ikke en Gang medens Vilhelm har været indkaldt og ikke haft Gage fra Fabrikken, har Far villet hjælpe mig og Børnene, men jeg har maattet nøjes med de 14 Kr ugentlig, som der ydes de indkaldtes Familier af Stat og Kommune, samt hvad jeg selv har kunnet tjene med Syning for Magasin du Nord, og saa har min ejegode Svigermoder jo hjulpet os med alt, hvad hun har kunnet afse. Det har været hende en Glæde at hjælpe os, og vi skal heller aldrig glemme hende, hun har sit Hjem hos os, naar hun vil, men desværre kan vi jo endnu ikke byde hende det saa godt, som vi vilde. Hun er rask og flittig som altid, og da hun var bange for, at hendes Arbejde i København vilde slippe op i Vinter, er hun rejst til Fyn, hvor hun er flyttet sammen med sin Søster Karen. De syer saa for deres Nevø, Otto, som driver en stor Skrædderforretning. Farmor er meget glad for den Forandring, de er alle saa gode og venlige imod hende derovre, saa hun er glad for at

være kommen fra den mindre behagelige Del af sin Familie i København.

Farmor var ovre hos os i Sommer ved Børnene, medens Vilhelm og jeg havde Sommerferie i 10 Dage. Vi cyklede til København. Først besøgte vi Jerslev. Bedstemor var saa rask og aandsfrisk trods sine 84 Aar, saa det er virkelig en Fornøjelse at besøge hende. Hun bor jo i Skolen, som forresten er bleven meget forandret, baade Bygningen og Haven, den er ikke saa hyggelig, som den var i Bedstefars Tid, men Onkel er jo rar, og det er virkelig ogsaa 6 søde Drengene de har. Du ved vel, at Hakon døde for nogle Aar siden. Derfra cyklede vi til Slagelse til Svend og Ragna. De har et yndigt Hjem i en Villa lidt udenfor Byen, og der er jo en saa smuk Harmoni i deres Hjem, saa man forstaar jo godt, at Ragna virkelig føler sig over al Maade lykkelig. Svend er jo mageløs, og Else en sød, kærlig, lille en, selvfølgelig som eneste Barn en hel Del forkælet. Derfra cyklede vi saa (forresten i øsende Regn hele Tiden) til København, men det var jo dejligt at komme lidt ud og faa rørt Vingerne. Jeg er blevet en svært udholdende Cyklist. Saaledes var vi i Sommer en Himmelbjergstur, hvor vi paa én Dag kørte 16 Mil. Jeg elsker at køre, helst med Vilhelm alene, jeg holder ikke af, naar vi bliver for stort Cykleselskab, det er trætende.

Kan Du huske Din "Galomania"? Tænk, Farmor fik i Sommer en ny Cykel af det Navn. Kære, søde Paula, hvor vilde det være dejligt, om vi nogensinde traf hinanden mere, hvor var der meget vi skulde snakke om. Sommetider, naar jeg er i mit sorteste Humør, ønsker jeg saa inderligt, at Du vilde komme hjem. Du var saa velsignet sorgløs og god, rigtig inderlig god, saa jeg synes, Du var det eneste Menneske, jeg rigtig har kunnet tale ud med, men Du er saa mange hundrede Mile borte, og der er saa lidt Sandsynlighed for, at Du kommer hjem, maa-ske vi aldrig ser hinanden mere, og her sidder jeg i denne triste Oktoberaften alene i min Stue, efter at jeg har bragt mine smaa Børn til Sengs og græder. Du ved ikke, hvor ensom jeg føler mig, og ikke et Menneske har jeg at tale med. Du forstaar jo nok, at Vilhelm vilde det være Synd at græde for, de faa Nattetimer han har at være hjemme i, og jeg skulde da ogsaa nødtigt bedrøve ham, han gør jo alt, hvad han kan for at skaffe os hvad vi behøver, og vi kunde ogsaa klare os nu, hvis vi ikke trak rundt med de 3-4000 Kr gammel Gæld, men det er jo slemt, naar man hele Tiden skal betale af paa den gamle Gæld, som vi jo uforskyldt er kommet i, naar vi kun tjener, hvad vi Maaned for Maaned kan klare os med.

Jeg har en Gang i Sommer sat den gode Onkel Bernhard ind i Sagerne, han vilde vist gerne have hjulpet, men kunde ikke, og vidste kun at give os det Raad at holde Humøret oppe, saa kom der nok bedre Tider. Han skrev vi skulde være glade over, at vi var sunde og raske, men baade Vilhelm og jer er begge saa overnervøse, hvad der jo ikke er saa underligt, saa jeg ved ikke, hvor dette skal ende. Hvis Du nogensinde faar dette Brev og svarer mig paa det, saa husk, at jeg nødigt vil, at Vilhelm skal mærke, hvor sort Humør Du har set mig i i Dag.

Skal jeg fortælle Dig lidt om mine Poder. Det var saa morsomt i Dag at høre om Dine. Det var ligesom jeg et Øjeblik kiggede ind til Dig. Jeg er saa glad over, at Du har det saa godt, jeg tror, at Du har det og faar det, som vi fablede om, naar vi gik til Spil hos Frk. Svendsen bag ved Plankeværket om Tivoli. Kan Du huske den 3-4 Tommer smalle Skygge vi skiftedes til at gaa i lige klods op af Plankeværket, og Hullerne vi kiggede ind ad, jeg synes endnu jeg kan mærke den brændte lugt, der var af Solen, som bagte paa Plankeværket. Ja, der indenfor saa vi bl.a. en Gang en lille pyntelig Negerdreng, som kun havde en pyntelig Uldtraad om Livet. Ja, hvor har vi mange fælles Erindringer. Jeg behøver blot at nævne et Ord som "Vaniljetasken", mon den eksisterer mere? Nej, den er vist en Gang bleven stjålet fra Pulterkammeret. Eller Højturene. Aldrig er jeg blevet saa imponeret i mit Liv som den Gang vi tabte den brune Taske med Tvebakkerne i Vandet ved Langebro, og Du resolut beordrede en Mand i en Baad ud at bjærge Tasken, som flød med Bunden i Vejret, og Manden bekom 25 Øre for sin Daad. Hvor var vi imponerede af Din Flothed. Eller kan Du huske, da Du sprang paa Hovedet ud fra Rysensteens Badeanstalt ned i 7 Alens Dybde, endskønt Du ikke kunde svømme, men baskede som en Hund tilbage til Trappen for atter og atter at gentage Kunststykket for den store Tilskuerskare, som iagttog Dig, indtil Mor og Moster Agnes rædselsslagne kom til og satte en Stopper for Din Sport. - Ja, det er snart længe siden, men jeg har tit været glad for alle de Minder jeg har fra min Barndom.

I Dag har vi meldt Niels ind i Aarhus Realskole, han lærte ingenting herude, hvor der er 42 Børn i hver af Skolens 14 Klasser (A og B). Der gaar sommetider flere Måneder mellem at Eleverne bliver hørt, hvad der jo selvfølgelig ikke virker gavnligt paa dem. Nu haaber vi saa, at vi maa faa mere Fornøjelse af hans Undervisning i Aarhus. Han har hidtil haft ret svært ved at lære sine Lektier, som nu mest bestod i Bibelhistorie, Salmevers og Katekismus, efter den gam-

meldags metode. Men det bliver jo igen en ret stor Udgift for os, som vi dog ikke mener at kunne forsvare at unddrage os; til Foraaret skal Jens saa i Skole. Onkel Laurits siger, at lille Birthe er Dig op ad Dage, hun ligner Gajus, og vi har da ogsaa kaldt hende Mik (?). Hun er jo nu 17 Maaneder, men har kun gaaet en Maanedstid, det er en meget livlig lille én, som bliver forgudet af os allesammen. Hun har de samme yndige Krøller som Dine Dreng, det er vort første krøllede Barn. Anne-Lise har aldrig haft Krøller, men hun er det roligste af vore Børn, hun er en stilfærdig sød lille én, og Bølle, ja, han er den fødte Charmeur. Det var morsomt, om alle disse Fætre og Kusiner kunde komme sammen en Gang, det kan jo være, at det sker før man tænker det. Det vilde da ogsaa være en uendelig stor Glæde for Din Svi-gerfader at faa sin eneste Søn hjem igen. Jeg glæder mig til en Gang at lære Din Mand at kende. Har I Planer, om hvordan I vil indrette Jer herhjemme i Danmark og bliver det for at bosætte Jer her, at I kommer hjem eller kun paa Besøg? Du kan tro, at Mor som heller ikke fører nogen misundelsesværdig Tilværelse vilde blive meget lykkelig over at faa Jer hjem. Du vil blive glad for at træffe Sonja, hun har udviklet sig til en ualmindelig fin og sød ung Pige, hun er rettæn-kende, intelligent og meget nydelig. Gid hun maatte træffe en hende værdig Mand, som hun kunde blive lykkelig med, det var synd, om hun skulde komme til at føre en ensom gammel Jomfru-Tilværelse, hun har vanskeligt ved at slutte sig....

18.December

Er det ikke forfærdeligt, at dette lange Brev ikke er kommet af Sted for længe siden, men jeg var ked af de bedrøvelige Momenter deri, i Dag fortsætter jeg, nu har jeg saa mange gode Nyheder at tilføje. Først mange tusind Tak for Dit kære lange Brev i Dag og for Billedet af Dig og lille Eva, hun er meget lækker, jeg synes hun ligner mine Børn meget, og jeg synes det er det bedste Billede jeg har set af Dig nede fra Rom, det er rigtig den Paula, vi kender herhjemme fra. Jeg er henrykt ved Udsigten til snart at skulle se Jer allesammen, tænk, at det virkelig bliver med det allerførste. Og Vilhelm har nu faaet en ny og meget bedre Stilling ved Fabrikken "Tuxham" i København, saa til Foraaret rejser vi alle derover. Jeg er forfærdelig glad derfor, og saa kommer vi jo hinanden rigtig nær. Ih, hvor bliver der meget at tale om. Farmor, som hurtigt blev ked af Fynsluften er nu herovre, og bliver til vi rejser til København, saa følger hun med derover igen. Du kan tro, hun er ogsaa glad over, at det nu gaar saa godt frem for os. Bare vi nu havde en Lejlighed derovre, det er jo

saa uhyre vanskeligt at faa, men en Mængde Mennesker har lovet at skaffe os en. Nu mangler vi bare Svend og Ragna i København, men det er jo ikke umuligt, at de ogsaa kommer dertil, hvis Hæren bliver saa reduceret, at Svend mister sin Stilling, han er selv forberedt derpaa.

I Søndags Aftes rejste jeg med Natexpressen til København, hvor jeg altsaa ankom Mandag Morgen paa Mors Fødselsdag og kom ganske overraskende og gratulerede Mor. Jeg var saa efter mange Aars Forløb til Chokoladegilde sammen med Fruerne Hansen, Jørgensen, Hammersholt, Tante Sofie og Mostrene samt Gudrun. Samme Aften rejste jeg med Skib tilbage hertil, jeg kunde ikke blive længere borte nu op til Jul, hvor jeg havde saa travlt med Slagtning og Bagning, men jeg var saa glad over at have gjort den lille Tur. Du har heller ikke hørt, at vi har solgt vort Hus og tjent en rar Skilling derpaa, saa vi har været i Stand til at klare en stor Del af vor Gæld, saa alt tegner sig jo nu saa lyst for os.

Jeg har desværre ikke noget Billede af mig og Børnene, men jeg tænker, at vi bliver fotograferet lige efter Jul, saa skal jeg sende Billedet. Her har jeg et lille Billede af Birthe, som kun giver et svagt Genskin af, hvor sød hun er. Nu vil jeg slutte denne lange Epistel med mange kærlige Hilsener til Dig, Din Mand og Børn fra Vilhelm, Niels, Jens, Anne-Lise og Birthe, som glæder sig meget til at lære de fremmede smaa Fætre at kende, ikke mindst Adam, som jeg er vis paa, ligner Niels meget,

og Din egen Erna

Bedstemor vil Du sikkert træffe ligesaa rask som for 10 Aar siden, hun gaar trods sine 85 Aar end ikke af Vejen for en Svingom.

Farmor sender Hilsen. - Onkel Laurits, som er meget ked af, at vi rejser, og vistnok i den Anledning for 17.Gang vil sælge sin Bod, beder mig ligeledes hilse Dig. Han er hos os hver Søndag og selvfølgelig ogsaa Juleaften. Han holder meget af Børnene, særlig er Birthe hans Yndling.

Nr.26

Nøjsomhedsvej 9, 1.S. Ø, 12.Aug.1919

Kæreste Paula,

Tusind Tak for alle de kærlige Hilsener, som Sigurd bragte os fra Dig, hvor vilde vi dog have ønsket, at Du havde været med Din Mand hjem. Jeg synes ikke jeg har savnet Dig saa meget i alle de Aar Du har været borte, som jeg gjorde i Gaar, da Sigurd var her og bragte os ligesom en Luftning fra Dig. Jeg saa altsaa Din Mand, kære Paula, i Gaar for første Gang, Du kan tænke Dig, at jeg var meget spændt paa at se ham, og lad mig straks sige Dig, at jeg syntes brillant om ham, han var nøjagtig som jeg havde ~~tænkt mig han maatte være~~, og især som jeg altid har tænkt mig at Dit Mands-Ideal var.

Sigurd kom jo Lørdag Aften til København, besøgte Far og Mor og Sonja om Søndagen, og Søndag Aften kom Mor og Sonja herud til os og udbrød straks, da vi lukkede op: "Vi bringer store Nyheder, Sigurd er kommet hjem", der blev jo en Glæde, og Vilhelm ringede saa til Din Mand Mandag Morgen, om han ikke vilde komme ud til os om Aftenen, hvilket han nok vilde, og vi havde en rigtig rar Aften sammen. Mor og Sonja var her ogsaa, Din Mand oplæste og forærede mig en Sonnet, som jeg syntes var meget smuk. Ligeledes synes jeg, at Sonnetterne til Far og Mor og Ragna var meget nydelige og træffende, især da han dog kun har kendt os gennem Dig, da han skrev dem.

Hvor vilde jeg dog ønske, at Du kunde komme hjem nu, enten maa Du jo komme i Begyndelsen af September eller ogsaa kommer Du vist til at blive dernede i Vinter, men sæt alle Kræfter ind paa at komme hjem nu. Renoncér paa alt: Pige Hjælp, bekvem Bolig o.s.v. Det er ganske umuligt at leje en Bolig i eller udenfor København, ja, saa godt som i hele Danmark. Vi har jo nu søgt derom i snart et Aar og har heller ingen Lejlighed til Vinter, men vi skal jo, hvis vi ikke faar andet, ud at bo i Pastor Rasmussens Villa paa Evanstonevej i Hellerup. Med lidt god Vilje fra alle Sider maatte I ogsaa kunne være der, saa maaske der kunde melde sig noget bedre i Løbet af Vinteren. Til Foraaret bliver der nok en Del Andelsboliger færdige. Haab nu ikke for tidligt, jeg er nemlig først i Dag kommen i Tanker om følgende, og har hverken talt til Sigurd, Vilhelm eller Pastor Rasmussen derom, og alle tre skal jo sanktionere Ideen.

I Pastor Rasmussens Villa, som ligger ud til Strandvejen ned mod Sundet er der 3 Værelser og Køkken fornedet, og 3 mindre Værelser foroven, Jeg tænkte mig, at I kunde faa det inderste Værelse til Soveværelse. Dagligstuen og Spisestuen skulde være fælles. Ovenpaa er der et lille Soveværelse til Vilhelm, Birthe og mig, og et ganske lille

Værelse til Niels, Jens og Anne-Lise, og et Magen til til Jeres romerske Pige. Vi maatte jo saa føre fælles Husholdning, og det skulde jeg gerne paatage mig, hvis Du synes om det. Lejligheden er møbleret, men I maa selv anskaffe Soveværelsesmøbler til Jer og Jeres Børn, men det skal I jo dog have alligevel. Det kunde maaske lade sig gøre, hvis Pastor Rasmussen - vel at mærke - giver Lov til det.

Jeg skal nu undersøge om denne Plan lader sig realisere, ellers skal jeg nok se at finde en anden Løsning paa Spørgsmaalet, men hjem maa Du og Børnene komme. Sigurd fortalte, at Du til Februar venter Baby Nr.4. Den lille Ven rejser Du jo ogsaa bedst med, naar Du rejser nu, og hvis Du kommer i Begyndelsen af September og klæder Børnene paa efter vort Klima, gaar det saamænd nok. Hvis vi kom til at bo sammen paa Evanstonevej, kunde Sigurd maaske hos sin Far faa et Arbejds-værelse. Sporvognen gaar lige til Døren, og Vilhelm tager jo ogsaa til Byen hver Dag. Kunde Du ikke sælge, hvad I ikke vil have til Danmark, tage med, hvad Du kan af det nødvendige, og pakke og hos en Flyttemand opmagasinere, hvad der maaske senere - naar Transporten ikke er saa vanskelig og saa dyr - kunde sendes herop.

Paa Fredag skal vi sammen med Din Mand til Middag hos Far og Mor. Moster Marie kommer vist ogsaa, saa skal vi igen lægge Hovederne i Blød, jeg skal love Dig at gøre alt, hvad jeg kan for at hjælpe Dig.

Tak for Billederne af Dine dejlige Børn, hvor jeg dog glæder mig til at se dem. Sigurd er jo fuld af Lovtaler baade over Dig og Børnene.

Paa Lørdag kommer Fæster og Onkel med 6 Børn fra Jerslev og skal bo her nogle Dage hos os. Det er jo en større Indkvartering i vor meget indskrænkede Lejlighed, men hvis de vil tage til Takke, huser vi dem med Glæde, da det er den eneste Maade, hvorpaa de kan faa deres Yndlingstanke om en fælles Københavnstur realiseret. Oldemor kommer ogsaa med, men hun skal bo hos Far og Mor. Sigurd fortalte, at Du næsten til Stadighed var utilpas, Kvalme o.s.v. Det har jeg, da jeg skulde have Birthe, faaet nogle mirakuløse Piller for, som var aldeles fortrinlige. Jeg skal i Dag skrive til Overlæge Albech, Aarhus Fødselsstiftelse, og bede ham om Recepten. Saa skal den blive sendt ned til Dig, gid det maa kunne hjælpe Dig.

Mange kærlige Hilsener til Dig, kære Paula og Børnene fra
Vilhelm, mine Børn og Din hengivne Erna

Har Du faaet 5-6 Kort, som jeg regelmæssigt har afsendt hver Mandag i den sidste Tid?

Fortsættes

12.8.1919 (forts.)

Kære Paula,

Ja, kom endelig hjem til os saa snart Du kan. Vær overbevist om, at Erna og jeg skal gøre, hvad vi formaar for at være Din Mand behjælpelig med at skaffe Jer Husly herhjemme.

Saasnart vi har noget, skal Du straks høre fra os. Jeg betragter det allerede som givet, at vi har Dig her i København inden 1 Maaned er gaaet.

Nu blot de venligste Hilsener med Ønsket om et snarligt og forhaabentligt glædeligt Gensyn.

Din hengivne Svoger Wilhelm

P.S.Torsdag

Kæreste Paula,

Ja, nu har Sigurd lejet Hartmannshus, hvad der jo er brillant for Jer. Det ligger en god Fjerdingvej fra Skodsborg St., saa Sigurd kan sagtens tage til Byen hver Dag. Sigurd har været saa overordentlig elskværdig at tilbyde os en Del af Lejligheden derude. Det er vi meget taknemmelige for, har Du noget derimod? Der er 5 Værelser forinden og 4 Værelser foroven samt 2 Pigeværelser, elektr.Lys og Gas i Køkkenet, men nu tales vi nærmere ved derom i Morgen. S.har jo telegraferet. Hvornaar mon Du og Børnene saa kan være her?

Erna

Nr.27

17. August 1919

Kæreste Paula,

Hermed Recepten paa de Piller, som har hjulpet mig saa glimrende over de Ubehageligheder, der følger med Svangerskabet. Anskaf dem hurtigst muligt, og gid de maa kunne hjælpe Dig, saa bliver det ogsaa lettere for Dig at foretage Hjemrejsen.

Naar Du nu kommer hjem, kære Paula, vil Du gøre Vilhelm og mig en stor Glæde ved at bo hos os nogle Dage, inden Du kan komme ud til Hartmannshus. Sigurd mener ogsaa, at det er det bedste, da det ikke er saa rart for Dig at komme med de smaa Børn i hans Fars Hus, hvor der jo ingen Husmoder er, og hos Far og Mor har de jo ikke Plads til at huse Jer Allesammen. Lejligheden og Bekvemmelighederne vi kan byde Dig er kun tarvelige, men jeg tror alligevel, at Du vil være mere ugenert hos os, bl.a.med Hensyn til Vask om Børnene o.s.v. Du kan ogsaa trygt overlade mig Børnene, medens Du og Sigurd tager ud og ordner Hartmannshus. Vilhelm, Sigurd og jeg var derude i Gaar, og vi var alle meget begejstrede. Der er en Masse Møbler, og det vil blive et helt Eldorado for Dig at komme til at ordne det Hjem.

Jeg har forsøgt at skitsere Lejligheden for Dig paa vedlagte Tegning. Det er ikke helt nøjagtigt, men Du kan dog danne Dig et Begreb om den. Der er dejlig Have baade foran og bagved Huset. Som jeg sidst skrev til Dig, har Sigurd jo tilbudt os at dele Lejligheden med Jer, men hvad mener Du, kære Paula, det er maaske lidt voveligt saaledes at flytte sammen, men der er jo ogsaa Fordele ved det paa begge Sider, men det var jo kedeligt, om der skulde komme Uoverensstemmelser imellem os, f.Eks. paa Grund af Børnene. Sig mig Din oprigtige Mening, hvis Du har Tid til at skrive saa hurtigt som muligt.

Hele Familien har taget imod Sigurd med stor Begejstring, og vi synes alle brillant om ham. Pressen har ogsaa, som Du ser af de Blade jeg her sender Dig, taget imod ham med stor Velvilje. Jeg antager Du har vældig travlt med at ordne alt til Afrejsen og haaber, at Du igen er rask. S.fortalte, at Du havde maattet holde Sengen nogle Dage, men nu da Du ved, at Du skal hjem,giver det Dig forhaabentlig ny Kræfter. S.fortalte, at hans Far vilde sende Dig 2500 Kr. til Hjemrejsen.

Nu kun de kærligste Hilsener fra os alle, ogsaa fra Familien i Jerslev, som f.T.bor her, og

Din meget hengivne

Erna

Nr.28

19. Juli 1925

Kære Sonja,

Jeg har arrangeret Skrivebord inde i Soveværelset for at kunne kigge lidt til Kisse, mens jeg skriver til Dig. Kisse er nemlig patient, var meget urolig i Gaar, sov først Kl.11 og var vaagen mange Gange i Nat, og i Morges havde hun 39,3^o. Jeg ringede til Doktoren, det ser ud til at blive "røde Hunde", og hun har faaet et lille Pulver, og Doktoren lovede at komme i Morgen. Gulle er ogsaa syg og ligger i Sengen, maaske det er samme Sygdom, hun har ikke været rask, siden vi kom fra Jerslev. Der havde Bjarne "røde Hunde", og kom hjem en Aften paa Besøg, meget ubetænksomt, da vi var der med smaa Børn, men Staklen er dog mere beklagelsesværdig, for han blev næste Dag, da Sørensen telefonisk blev kaldt derud, kørt paa Hospitalet i Kalundborg, da han var blevet uklar og saa vild, saa de ikke turde beholde ham hjemme (hos Gartneren); der ligger han endnu, og Sørensen (især) og Faster var meget bedrøvede.

I Gaar hentede vi paa Banegaarden Jens fra Kongsøre og Anne-Lise og Birthe fra Højstrup. Der var en voldsom Gensynsglæde, og de var saa brune som Mulatter. De blev modtaget festligt med deres Livretter, Hakkebøf og Rødgrød. I Morgen rejser Jens til Højstrup, det er jo en vidunderlig Ferie han har i Aar. Du nyder vel ogsaa det gode Vejr, det er jo rart, at Du er glad for at være der. Paa Fars Fødselsdag var Moster Marie og jeg (V. var ude at køre) bedt til Lamme- steg og Jordbær og havde det rigtigt hyggeligt. Der var mange Lyk- ønskningsbreve, hvilke Far var meget rørt og taknemmelig over.

I Dag har Far været til Middag hos os for at se de frisk hjem- komne Feriebørn, sørgeligt at de to smaa er syge. Kisse er den kvik- keste og har ikke som Gulle mistet Appetitten, hun fornøjer sig end- da med en lille Kage og en Banan og er uforandret interesseret i Am- Am-Skaalen. Hun har nu 4 Tænder og omtrent 2 til, men gaar ikke alene, derimod kravler hun over hele Huset, hvilken Sport dog forleden Dag maatte afbrydes, da en grisagtig Murer for at reparere en Skorsten havde faaet Soden til at ligge flere Millimeter over hele Lejligheden. Jeg var fortvivlet, men nu er vi dog komne over det.

Du har vist ikke rigtig hørt om vor Ferietur. Søndag ankom vi, Mandag arrangerede Sørensen en herlig Automobiltur til Asnæs (de smaa var med, og vi havde Aftensmaden med), Tirsdag var V. og jeg alene en dejlig Tur til Kalundborg, og Onsdag var vi igen i Bil til Store Fuglede, hvor vi besøgte "Karoline paa Bakken", som var mere end

rørt over vort Besøg, hun holdt saa meget af Mor. Derfra til Lille Fuglede, hvor vi lagde Blomster paa Bedsteforældrenes Gravsted, om Aftenen var vi hos Hanne og Geert, men inden vi kom til Jerslev, havde Faster faaet et Hold over Lænderne, som blev værre for hver Dag. Om Torsdagen fik hun af Lægen Morfinindsprøjtning, som ikke hjalp, og da hun saa lagde sig til Sengs, tilbød vi at rejse før Bestemmelsen og rejste saa om Fredagen. Saalænge Faster var oppe, vidste hun ikke alt det gode hun skulde gøre os, og Sørensen var jo hele Tiden forfærdelig sød imod os, men der var jo ingen Pige, saa jeg hjalp jo saa godt jeg kunde, saa nogen egentlig Ferie blev det jo ikke. Kisse var ogsaa noget gnaven, smaa Børn holder ikke af at komme ud af de vante Folder.

Paula er nu i Mühlbach, hvor hun har truffet Familien Roose, og Ragna skrev til Far, at Paulas Børn var søde og nemme at have.

Undskyld mine Kragetæer, men jeg er saa træt efter en omtrent søvnløs Nat hos de syge Børn, Skrivebordet er ubekvemt, og Kisse skal holde min ene Haand.

Nu mange kærlige Hilsener til Gudmor fra

Kisse, Gulle og
Din hengivne Erna

Kisse klapper mange Kager og viser, hvor stor hun er.

Hilsen fra de resterende Medlemmer af Familien, som er paa vor rare ny Jernbanejord i Vigerslev, hvor Vilhelm og Niels er ved at bygge Sommerhus.

Far Niels Mor Anne-Lise
Kirsten Gudrun Birthe Jens (fot.1927)

Til Frk. Sonja Just
adr.: Hr. Jägarmästare Vestermark
Ålvsby, Sverige

12. 7. 1930

Kære Sonja,

Nu har jeg snart oplevet saa meget siden Du rejste (jeg synes, det er en Evighed siden) saa jeg synes, Du maa høre lidt af det. Vi havde jo først en dejlig Tur i Paris, Vejret var ganske vist meget ugunstigt. Der var i de Dage Uvejr over hele Frankrig, men det var dejligt alligevel, og vi saa jo en hel Del af det, vi ikke naaede at se sidste Aar, samt gentog Turen til Versailles, som vi fandt langt dejligere i Aar end sidst. Efter 5 Dages Ophold i den dejligste af alle Byer rejste vi saa til Bruxelles, hvor vi skulle møde Brøndal, og sammen med ham besøgte vi foruden B. Antwerpenⁿ, Gent, Brugge (vidunderlig), Malines, og efter en hed, trættende Dag havnede vi en Aften i Ostende. Du aner ikke, hvor det virkede paa os at komme til Havet. Det var som vi alle 3 havde faaet en Indsprøjtning. Vi har set en Masse dejlige Kirker med herlige Rubens og van Dyck, og Brdr. van Eycks Billeder var ogsaa dejlige. Hans Memling vel nok de dejligste af dem alle. Vi har været ved Rubens' Grav i hans udevendig simple, men indvendig overdaadige Kirke; og beriget med uendelig mange skønne Indtryk skiltes vi saa fra Brøndal i Gent.

Vilhelm og jeg fulgtes derefter til Köln; saa rejste jeg hjem, medens V. rejste til Berlin, hvor Niels skulde møde ham. De besaa sammen de store Værksteder og lidt af Berlin, var en dejlig Tur i Potsdam, tog saa til Dresden, var paa Zwinger og i "Grünes Gewölbe" og en Tur i Sachsisk Schweiz, Bastei o.s.v.; saa Niels har jo ogsaa haft en interessant Tur, han fløj bl.a. over Berlin.

Da jeg kom hjem, fik jeg travlt med at sprede mig til de forskellige Skoler, hvor de jo havde Eksamen, de klarede sig udmærket og godt allesammen, og nu venter vi jo en god Studentereksamen næste Aar. Den 4. Juli var vi som sædvanlig samlede hos Morfar og havde en hyggelig Aften sammen. Vi savnede Dig og tænkte paa Dig.

Dagen efter startede jeg med Anne-Lise og Jens paa en 5 Dages Cykletur, som forløb storartet. Vi kørte over Ringsted, Haraldsted, Fjenneslev, Bjernede, Slagelse, Antvorskov, Næstved (Besøg hos Kählers), Herlufsholm (hvor Hr. Hammershøj, der p.t. maler Rektorboligen, viste os om). Derfra til Faxe (Kalkbruddet), Faxe Ladeplads (Hilsen fra Fru Hammersholt), derfra til Rødvig, hvor Birthe er paa Kolonien Højstrup. Der traf vi Vilhelm, der kom med Gudrun fra København. Hun skulde slutte sig til Kolonien, men havde ikke været med fra Begyn-

delsen, fordi Kirsten havde Mæslinger, og Gulle kunde vente at faa det. Hun fik det imidlertid ikke og var nu udenfor Smittefare. Anne-Lise tingede jeg i Kost og Pleje hos en elskelig Gartnerfamilie lige ved Siden af Kolonien. Der bliver hun i 10 Dage. Saa kørte Jens og jeg til Greve Strand, hvor vi overnattede hos den gæstfri Familie Jeppesen, og i Torsdags var vi saa atter i København. Jeg havde købt en herlig Rejseprimus, og vi lavede vor Mad i Skoven og i Grøfterne, det var ganske fortræffeligt, f.Eks. stuede Erter og Gulerødder med Koteletter til, og en Dag Bøf med Løg, Kartoffler og Spejlæg. Du kan tro, det smagte, og det var morsomt.

Nu er jeg igen hjemme hos lille Kis, som helt har overstaet Mæslingerne. Hun var saa elskelig, sød og medgørlig, mens hun laa i Sengen. I Dag skal hun i Tivoli, og en anden Dag i Cirkus for sine Feriepenge, for den gode Morfar har igen i Aar betænkt Børnebørnene med en rar Skilling.

En Aften tog Vilhelm og jeg til Helsingør og spadserede i det vidunderligste Vejr til Hellebæk. Paa Tilbagevejen besøgte vi Familien i Snekkersten. Gudrun har det ikke godt. Hun har tabt 10 Kg. Nu lukker hun Klinikken i 3 Maaneder (Lægen foreslog 6 Mdr.) og rejser i næste Uge med Musse til Norge. Minna er paa Als og er glad i Aar. De har Pige med, som kan lave Mad, saa hun kan rigtig feriere. Paa Tirsdag rejser jeg til Odense for at se det ny H.C.Andersen Museum, som blev indviet i Gaar, og for at overvære Festforestillingen paa Teatret, hvor Roose spiller Digteren og Mary Alice Therp Jenny Lind. Saa Du ser, jeg fornøjer mig rigtigt i Aar. Jeg har det storartet og er blevet slankere (Kur hos Doktormanden).

I Morgen tidlig rejser Vilhelm Kl.5.30 til Rødvig med Fødselsdagspakken til Gudrun. Han kan kun blive der ganske kort Tid, da han jo skal paa Travbanen om Eftermiddagen.

Vi har læst i Avisen om de store Skovbrande ved Luleå. Mon Du har set noget dertil. Vi glæder os over, at Du befinder Dig vel deroppe, og glæder os til en Gang at se Dig vel hernede igen. Og saa slutter jeg med mange kærlige Hilsener fra os alle

Din hengivne Erna

Kære Gudmor, Kærlig Hilsen fra Kirsten og Petrine +)

+)en elsket dukke

Mogens (Tom) Børge Niels Far Jens Thorkild
 Gudrun Anne-Lise Esther Mor Ella Birthe
 Henrik Jørgen Peter Jakob Birgit
 (fot.4.9.1949) Søren Kirsten Else-Marie Anne-Kirsten Hans Per

Nr. 30

Tale ved Middagen den 17. April 1937

Kære Erna,

- Naar du nu ser dig om i den Kreds af ældre og yngre Slægtninge, Søstre, Børn og Svigerbørn, der sammen med mig i Dag har ønsket dig til Lykke og gerne vil fejre dig ved denne Fest, saa har Lykønskningerne paa den ene Side selvfølgelig været ærlige Haab, der udtaltes om, at al den Lykke, der kan times Mennesker i vor Alder, i fuldeste Maal maa times dig i de kommende Aar, men jeg tror paa den anden Side ogsaa, at der bag hvert Ønske rummedes den egoistiske Tanke, at det maatte forundes os alle, store som mindre, ældre som yngre, endnu i mange Aar at maatte have den Lykke og Glæde at være knyttet til dig, hvad enten det er ved Slægtsskabs-, Venskabs- eller personlige Baand. Jeg ikke alene tror, men jeg ved, at jeg fra hver eneste, der sidder her rundt om Bordet, skal bringe dig en hjertelig Tak for alt, hvad du igennem mange eller faa Aar har været for dem som Slægtning, Søster, Mor eller Svigermor. Og hvis din gamle Far havde kunnet være til Stede, ved jeg han ville have takket dig, fordi du altid har været en god Datter.

Og hertil vil jeg gerne føje min egen varmeste Tak for alt, hvad du har været for mig fra vore ganske unge Aar. En nærmere Udvikling af vort Forhold skal jeg ikke komme nærmere ind paa, men kun udtale, at du altid har staaet og til mine sidste Dage vil staa for mig som det Livets Fyrtaarn, som jeg har forsøgt at manøvrere mit Livs Skude efter saavel i Magsvejr som under Livets urolige Storme, naar Skuden syntes at skulle gaa paa Grund, hvis ikke Lyset fra Fyrtaarnet støt og roligt havde lyst til Vejledning for Skipperen paa Skuden. Tak for det!

Stor er du ikke af Skikkelse, men saa meget større er du som Kvinde, som Mor og som Hustru og ^{den} Ægtefælle. Du er typiske Dannekvinder i Ordets gode, gamle Betydning, den typiske Slægtsmoder, sund i Tanke som i Sind, ikke forlangende noget for dig selv, men kun tænke paa at gøre alt for dine kære. Stor i Medgang, men endnu større i Modgang. En Samfundsborger, der ved sit eget gode Eksempel, hvad enten det angaar det aandelige, det etiske eller det rent timelige, altid vil staa som et lysende Eksempel til Efterfølgelse for de eksisterende og de kommende Medlemmer af vor Slægt.

- Og skal vi saa give vor Tak og Hyldest Udtryk ved at raabe et kraftigt 3-foldigt Hurra for Fødselsdagsbarnet.

Vilhelm

Nr. 31

28.12.1944

Kære Mary,

Mange Tak for din venlige Julehilsen. Den Omstændighed at jeg gerne vilde sende dig vedlagte Fotografi bevirkede, da der jo der- til kræves en længere Forklaring, at du og din Mand ikke fik nogen Julehilsen fra mig og mine.

Men nu da Julens mere strabadserende Dage er ved at være over- staaet, vil jeg altsaa forsøge at faa det afsted. Vi har det efter Omstændighederne godt alle og har indtil dette Øjeblik alle bevaret vor Frihed og vort gode Helbred.

Jens, som i Tidens Løb er avanceret til Overbetjent, var ikke til Tjeneste den 19. September og har siden ført en omflakkende Tilvæ- relse, men derfor ikke tabt sit fra Naturens Side gode Humør, hvilket jo som bekendt kan hjælpe en over meget.

Men du vil vel gerne have lidt nærmere Forklaring til Billedet, der er taget den 3. September i Aar, Dagen før vor 35 Aars Bryllups- dag. Du forstaar sikkert, at det er vanskeligt at faa samlet hele Fa- milien med store og smaa, navnlig da de ikke alle bor her paa Sjæl- land. Men altsaa efter en Del mislykkede Forsøg fik vi Familien sam- let.

Ja, kære Mary, saadan ser altsaa lille Villy nu ud, og saa mange Børn og Børnebørn er der altsaa blevet til ham, som du sikkert bedst husker som den, der trissede rundt alene henne i Gyldenløvesgade 14 A, St.o.G.

Erna og jeg er nu imellem 57 og 58 Aar og kan godt begynde at mærke, at Aarenes Antal gør sig gældende. Men vi har jo ogsaa haft noget at slide med gennem mange Aar og til en lille Indtægt. Nu gaar det heldigvis bedre med Indkomsterne, men det meste af det, vi skul- de have at gøre lidt godt med, kan vi jo nu betale i Skat. Men alli- gevel maa vi ikke klage. Ernas Ejendomme har i det sidste Aar givet et pænt Udbytte, og desuden avancerede jeg den 1. April i Aar til Ma- skiningeniør af 1. Grad og har dermed naaet saa højt op i Graderne, som de fleste af os kan naa. Over denne Stilling er der kun 5, der kan naa. Men jeg er ogsaa glad for at have naaet denne pæne Slut- stilling, som ikke alle mine samtidige naar.

Hertil kan føjes, at jeg igennem mange Aar (14) har været Lærer paa Jernbaneskolen for Lokomotivfyrbødere, hvilket ogsaa giver en pæn Ekstraindtægt, saa meget mere som en væsentlig Del af Undervis- ningen foregaar i Arbejdstiden.

I mit daglige Arbejde er jeg Leder af en Tegnestue paa 12-13 Mand, og da vi har Lokale paa Værkstedet i København er min Stilling ret selvstændig, hvad der jo er meget behageligt, naar man begynder at komme op i Aarene.

Erna, som i Parentes bemærket altid paa Billeder ligner H.M. Dronningen, er stadig den flittige og dygtige Husmoder, hun altid har været og har heldigvis for hende nu faaet Børnebørnene at interessere sig for, da hun ikke godt taaler at være ledig, hvad hun ellers var blevet, efter at alle vore Børn er blevet gift... (Beskrivelsen af billedet er udeladt, da den er ukomplet).

- - - -

Nr. 32

Tale ved Middagen 17. April 1947.

Kære Erna,

Naar vi i Dag, dine Søstre, Slægtninge, Svigerbørn, Børn og jeg er samlede for at fejre din 60 Aars Fødselsdag, vil jeg gerne i Dagens Anledning have Lov at henvende et Par Ord til dig paa deres Vegne, som du staar i Slægtskabs- eller Venskabsforhold til.

Naar man som vi to er kommet saa langt hen i Livet, at der er gaaet mange, mange Aar siden man begyndte sin Livsgerning, er det jo almindeligt, i hvert Fald naar det drejer sig om en Mand, at han ved saadan en Lejlighed som denne faar sin Livsgerning bedømt af en af sine samtidige. Selv om vi ikke levede i en Tid, hvor Kvinden, i hvert Fald paa mange Omraader, er ligestillet med Manden, vilde jeg dog mene, at det hvor det drejer sig om en Kvinde af din Støbning vil være fuldt berettiget, at ogsaa dit Værd og det Arbejde du har udført her i Livet indtil denne Dag vurderes af en af dine Samtidige.

Og lad da mig, den fremmede, som for mange Aar siden kom ind i din Tilværelse have Lov til at gøre det. - Ikke at jeg tror at kunne fortælle noget som de tilstedeværende ikke paa Forhaand ved, men det er ligesom det kommer bedre til sin Ret, naar det nu skal nævnes i en Sammenhæng.

En Vurdering af din Virken her i Livet maa nødvendigvis falde i to Afsnit, dels Mennesket Erna, og dels Samfundsborgeren Erna, og lad mig da tage Mennesket først.

Et af de mest karakteristiske Træk i din Karakter, kære Erna, er din næsten grænseløse Trofasthed mod dem, du engang er kommet til at holde af. Ligemeget hvordan det er gaaet dine nærmeste og dine Venner, og hvordan de end har taget paa Livet, du har altid, hvis

det gjordes nødvendigt, kunnet finde et undskyldende Ord eller Forklaring paa deres Adfærd, og du har længst muligt holdt fast ved dem.

Hertil kommer din store Ærlighed i alle Livets forskellige Forhold, hvad enten det drejede sig om Penge eller Sindelaget. Du har altid med oprejst Pande kunnet møde enhver, for Svig findes ikke i dine Tanker. Jeg mindes f.Eks. ikke, at jeg nogensinde i de mere end 40 Aar, vi har kendt hinanden, har grebet dig i at lyve. Det vil du anse for alt for nedværdigende.

Endvidere kan jeg nævne din store Trofasthed f.Eks. overfor den Slægt, hvoraf du er rundet, dine Søstre eller den Mand, du har knyttet din Skæbne til. Endnu en Ting vil jeg gerne nævne i denne Forbindelse, og det er din altid gennemførte store Retsindighed. Med usvigelig Strenghed har du altid stræbt efter at gøre Ret og Skel til alle Sider, hvilket til Tider kan være svært nok og ikke altid bliver opfattet paa rette Maade.

Til disse dine fundamentale Karakteregenskaber, der viser os dig som det betydelige Menneske du er, kære Erna, kommer saa den store og oprigtige Kærlighed, du nærer til dine nærmeste, en Kærlighed, der er udsprunget af dit store, rige og rene Hjerte. Naar jeg tænker tilbage til vort Bekendtskabs første Tid, hvor du ogsaa fortalte mig om Livet i dit Barndomshjem imellem jer Søstre, traf jeg for første Gang paa Begrebet, Søskende-Kærlighed, et for mig, Enebarnet, ukendt Begreb. Af dine Beretninger dengang kunde jeg forstaa, at du maa have næret en stor rørende Kærlighed til dine Søstre og de til dig, noget der har givet dit Barndomsliv et betydningsfuldt Indhold og skabt et Sammenhold jer imellem, der har varet indtil denne Dag. Denne gode Ballast fra Barndomsaarene i Form af Søskendekærlighed og Sammenhold søgte du mange Aar efter at indpode vore egne Børn, og vi maa jo haabe, at Indpodningen har virket og kan holde.

Den Kærlighed du har vist mig i vort Ægteskab skal jeg ikke ved denne Lejlighed komme nærmere ind paa, det er en helt anden Historie. Forhaabentlig faar vi Lov til at fejre endnu nogle "runde" Bryllupsdage sammen, og jeg skal da til den Tid, hvor min Tanke forhaabentlig er blevet tilstrækkelig afklaret, forsøge at give en virkelig karakteristik af, hvad du har betydet for mig her i Livet.

Skulde dette Haab imidlertid ikke gaa i Opfyldelse, vil jeg dog gerne ved denne Lejlighed ganske kort sige, at det meste af, hvad jeg kan, som har nogen menneskelig Betydning, har jeg fra dig, fra den grænseløse Kærlighed, du altid har næret for mig uværdige.

Da Børnene begyndte at komme i vort Egteskab, vaagnede samtidig Moderkærligheden i dig. Denne maaske den skønneste Form for Kærlighed, der aldrig kan dø, fik en ny Facet paa dit rigt facetterede Følelsesliv til at træde tydeligt frem. Og hvor det klædte dig at være den omhyggelige, altid omsorgsfulde og kærlige, men bestemte Mor for den Børneflokk, der efterhaanden voksede frem.

Ikke saadan at for hvert nyt Barn vi fik, kastede du din Kærlighed alene paa det nye Barn. Na, det var ligesom Moderkærligheden voksede i samme Omfang, som Børneflokken voksede. Saa meget voldsommere virkede det, da vi mistede vor lille Kisse, men ogsaa ved denne Lejlighed kom dit betydelige menneskelige Værd dig til gode. Du var jo den første af os to, der kom over chock'et. Takket være din store Karakterstyrke kom du hurtigt igang igen i Arbejdet for de fem Børn, der var tilbage.

Jeg tror, at I Børn, som nu sidder her omkring Bordet som voksne Mænd og Kvinder, aldrig vil glemme Mors Kærlighed, der var lige stor for hver og en af jer. Hendes Kærlighed har fulgt jer fra den Dag, I saa Dagens Lys for første Gang, og den vil følge jer, saa længe hun lever.

Saa gik der igen nogle Aar, og Børnebørnene begyndte at komme. Og igen viste der sig en ny Facet paa dit Følelsesliv, denne Gang ikke som da du selv fik Børn, skinnende med en stærk og blændende Glans, men nu roligt lysende med en mild og varmende Glød.

Naar du nu sidder med en 3-4 Børnebørn om dig og læser højt af Børnefortællingerne, saa er det jo ligesom du gjorde, dengang vore egne Børn var smaa. Der kommer Glans i dine Øjne, naar du ser ind i de smaa Barneøjne, Stemmen faar Klang, og Smilet paa dine Læber er det samme som dengang, naar du fortæller om Tude-Søren, Musehistorien, eller hvad det er, du fortæller de smaa. Ingen kan som du gaa ind i et Barns Tankegang.

(Resten af manuskriptet er gaaet tabt).

VILHELM VOLDNESTER

1887 - 28.September - 1947

Mel.: Natten breder sine Vinger...

Gennem Danmarks skønne Egne
 ruller to Cykler saa mangen god Dag.
 Sjælland, Fyn og Jylland regne
 de for slet intet i ét Stræk at ta'.
 Bakke nedad, Bakke opad,
 altid de frydes og glædes med Lyst.
 Foraar, Sommer og nu kommer
 Efteraars skønne velsignede Høst.

Tiden rinder, og vi glider
 sammen igennem et lykkeligt Liv.
 Wedel blev vor fælles Skæbne.
 Mødtes Du der med Din kommende Viv.
 Vilhelms altbesejrende Charme
 gjorde det af med mit Hjerte i Hast.
 Og vi lovede med Varme
 Livet igennem at staa Last og Brast.

Altid flittig, altid virksom,
 Aar efter Aar stedse fremad Du naar.
 D.S.B. de bedste Dage
 fik af Dit Arbejdsliv, dér Du nu staar.
 Elsket af mange, agtet af flere,
 stadig Du fortsat ved Jernbanen gaar
 mod nye Emner, som Dig gives.
 Altid det bedste Du ud af dem faar.

Nu vi sammen ser tilbage
 paa en begivenheds-vekslende Tid,
 Ungdoms minderige Dage
 fyldtes af Børnenes jublende Liv.
 Niels, Jens og Lise, Birthe og Gudrun,
 Kirstens den glade, fornøjede Sang
 lød i Hjemmet tidlig, silde
 Søndag som Søgn hele Dagen saa lang.

Farmor, den kære, skal vi og mindes,
 fulgte os troligt i Lyst og i Nød,
 glædedes med os, ak, hvor nu findes
 nogen saa kærlig, saa god og saa sød.
 Skal saa tilsidst vi alle raabe
 et højt Hurra, som kan høres i Sky,
 for Fødselsdagsbarnet, il fondatore,
 Hil ham og tak ham, jeg gør det paany.

GOK

Nr. 34

den 25/11 1947

Kære Lise, Børge og lille Familie

Allerførst Tak for Lises altid meget velkomne og med lige stor Spænding hver Gang imødesete Søndagsbrev, der som sædvanlig glædede Mormor og mig meget, baade hvad det almindelige Indhold, som hvad det specielle angaaende Jacob Fidus angaar. Ja, han er en dejlig Dreng, som ogsaa vi to gamle er meget begejstrede og glade for. Giv ham en speciel kissesok Knuser fra os begge. Og Tak for sidst, det er kedeligt, at jeg altid er saa træt, naar jeg besøger jer paa en af mine Lynture, men nu til Nytaar skal vi have det rigtigt hyggeligt, som vi plejer at have det sammen Nytaars Aften. Det glædede os ogsaa at se, hvor stor og fornuftig den omtrentlige Skolepige er blevet. Giv hende et lille Kys fra Morforeldrene.

Naar jeg i Aften griber Pennen for at faa en lille skriftlig Aftenpassiar med jer, hvad jeg længe har følt frang til, kan jeg gøre det med den gode Overbevisning derved intet mere presserende at forsømme, thi tænk jer: Manuskriptet til Lærebogen er nu endelig - den 21' hujus Kl. 23⁴⁵ afsluttet efter at have været under Udarbejdelse i mere end 4 Aar. Nu bliver Spørgsmaalet at faa noget Papir til at trykke det paa. Man fabler om at trykke Værket i 5 à 6000 Eksemplarer; det bliver paa omkring 470 Sider med ca. 200 Sider Tegninger (i en særlig Bog).

Selv om jeg af og til i den senere Tid af Arbejdet har haft Perioder, hvor det nærmest red mig som en Mare, har jeg dog alt i alt været meget glad, fordi det blev overdraget mig at udarbejde den Lærebog, som forhaabentlig vil blive brugt i de næste 20 Aar ved Undervisningen for Lokomotivmændene. Naar man som jeg har haft med Lokomotiver og Lokomotivmænd at gøre i mere end 25 Aar, er det selvfølgelig en stor Glæde at faa Lov til at nedfælde sine Erfaringer fra de mange Aars Arbejde paa Papiret. Jeg vedlægger at Udklip fra "Lokomotivtidende" i Anledning af, at jeg nu har haft mere end 1000 Lokomotivfyrbøder-Aspiranter paa Jernbaneskolen. Og Mormor har været "ualmindelig" (kan Du høre Viderø sige det?) taalmodig til Aften efter Aften i 4 Vintre at sidde stille og navnlig tie stille. Men nu vil hun ogsaa have Revanche.

Naar jeg ikke har grebet Pennen tidligere, er Aarsagen den, at Mormor og jeg har fejret Færdiggørelsen ved at gaa i Biffen 3 Aftener i Træk, nemlig til "Mani", "Helvedet venter" og "Ta', hvad Du vil ha'", den første og sidste for Ib Schönbergs Skyld, den mellem-

ste, fordi Paul Sarauw, den S..., havde anbefalet den i Radioen, Baa-
de Mormor og jeg syntes, at I.S. spillede god Komedie i begge Stykker,
dog maaske mest menneskeligt i "Ta'...", der iøvrigt vel nok er et
"stærkt" Stykke, men ikke saa daarligt og med betydelige dramatiske
Effekter. Man gaar jo ikke derfra med et særligt sympatisk Indtryk af
Ebbe Rode, hvad der ifølge Stykkets Ide vel heller ikke er Meningen.
Ikke forstaar man, hvordan han kan være Søn af Helge R., hvem man ik-
ke kan beskyldes for at have præget sit Afkom (altsaa Ebbe) synderligt.
Ved at se ham spille saa "stærkt" faar man nærmest Indtrykket af, at
det eneste han har arvet efter H.R. er Højden. Resten er Ediths.

"Helvedet..." er et underholdende Stykke med ægte amerikansk
Godtkøbs Filosofi, men ikke nær saa godt som "Himlen maa vente".
Paul Muni er desværre, synes jeg, blevet for amerikansk med Aarene.

Som et Led i Festlighederne i Anledning af Afslutningen af Lære-
bogen indtraf i Aftes den længe haardt tiltrængte Begivenhed, at Mor-
mor og jeg paany blev indmeldt i Frb.Kom.Bibliotek, hvilket har med-
ført, at man ikke foreløbig vil faa Lejlighed til at se to ældre Men-
nesker, naar Tiden nærmer sig, at de skal "paa Hjalet", staa paa Ho-
vedet i den mange Gange gennemlæste lille Samling Bøger, men uden Vak-
len tage den hjemlaante Bog i Haanden og begive sig til "Rederne",
der stadig befinder sig i samme Rum. Kun een Nat har jeg forsøgt at
undgaa Mormors "Kleine Nachtmusik" ved at flytte ind paa Divanen,
men da jeg hurtigt opdagede Forskellen mellem Divanen og "Vi-Springe-
ren", flyttede jeg straks tilbage og naaede at faa de sidste Sats-
er med af "Nachtmusiken".

Efter et styrkende "Vis" fra 18 til 19 $\frac{1}{2}$ har vi i Aften hørt
Tschaikovskys 4' Symfoni fra Göteborg og Schuberts Strygekvartet i
C-Moll fra Kbhvn. Den første rummer mange smukke Steder, og den sid-
ste er efter min Mening i hvert Fald for de 3 første Satsers Vedkom-
mende ægte "Schubertsk". Den sidste hørte jeg ikke rigtig ordentligt,
da jeg skrev paa denne "Aftenpassiar", som jeg nu maa slutte for i
Aften, bl.a. fordi Mormor erklærer, at nu skal der visses.

De kærligste Hilsener til jer alle fra

Mormor og Morfar

Nr.35-36

2 aerogrammer til:

Hr. Afdelingsingeniør Vilh.Voldmester, Hotel Atlanta, Bruxelles

Kære il f.

13.12.1951

Mange Tak for Dit rare Brev i Dag, det var dejligt at høre fra Dig. Her gaar det godt. Alle Julegaver er færdige og indpakkede, og jeg er bleven en temmelig flink Fyrmester. Jeg jamer ikke saa meget om. - I Aften skal jeg i Windsor og i Morgen ud til Birthe, ellers har jeg været hjemme. I Gaar vilde jeg have været ud, men saa kom Klaverstemmeren saa sent. Jeg sover dejligt 8 Timer i Træk. Vejret er lidt graat, men mildt, 7° i Dag.

De kærligste Hilsener, ogsaa fra Børnene

Din Gok, ogsaa kaldet Trold

22.1.1952

Kære Vilhelm,

Tusind Tak fordi Du skriver saa trofast til mig. Hele Søndagen tænkte jeg paa Dig i Paris og glædede mig over, at Du kunde faa den Oplevelse med, og maaske Du nu synes, at vi skal forsøge til Foraa-ret at lægge Vejen over Paris, naar vi skal til Italien.

Her gaar det meget godt, jeg havde en meget rar Dag hos Jens og Ella i Søndags, og om Aftenen hyggeligt hos Lise og Børge. I Gaar var jeg free lancing og var ude at se "Frk.Julie", glimrende. I Dag skal jeg til Gulle. Kakkelovnen lever endnu, og jeg har ikke tudet siden - men jeg var lige ved det, da jeg saa, at I maaske først rejser dernedefra Torsdag og ikke Tirsdag, men det gaar nok.

De kærligste Hilsener fra

Din egen Erna

Børnene sender Hilsen.

Per
Else-Marie
Birgit
Vibeke

Anne-Kirsten
Hans
Jakob
Peter

Søren
Kirsten
Jørgen
Henrik
(fot.17.9.1954)

27.8.53

Vi rejste fra København torsdag den 27.august kl.9²⁰. Vor bagage var denne gang ikke så stor, kun en kuffert til hver + min nylavede nylonhattepose og så den lette kurvetaske jeg havde købt i Rom. Den gang udmærket til at transportere 2 x 2 l Chianti hjem i, nu benyttet til madkurv + thermoflaskebærere. Vi havde nemlig aftensmaden med og kaffe og simler til næste morgen. Jeg rejste som sædvanlig på 3.kl. med sovevogn, og Far rejste jo på 1.kl., men ville spare sovevognen.

Niels, Jens, Anne-Lise med Peter og Gulle med Jørgen og fru Brøndal var mødt op på banegården for at sige farvel. Birthe kunne desværre ikke være der, da Birgit skulle sendes til skole ved den tid. Pludselig forsvandt Niels, og netop som toget skulle køre, stak han et papir op i kupéen til Far. Han havde i sin godhed været henne hos sovevognskonduktøren og købt en 1.kl. sovevogn til Far. Det var vel nok pænt af ham, og vi tudede lidt begge to. Vi var så heldige, at begge sovekupéer var i samme vogn.

Vi kørte så glade og fornøjede ned til Gedser og gik ombord i den tyske færge. Vi var ikke særlig sultne, så vi undgik det berømte kolde bord og spiste varm mad, jeg dejlig pollo med ris. Pludselig blev der meddelt i højtaleren, at de havde den glæde at fortælle, at gæst nr.100.000 var med ombord. En hr.Thomasen fra København. Vi kom senere til at tale med dem, idet de havde kupé ved siden af Far. De havde været kaptajnens gæster ombord, fået overrakt en stor bog om overfartssejladser (den blev dog sendt dem til København). Fruen, som jo endda ikke havde det heldige nummer, havde fået en stor buket røde nelliker og en do æske chokolade, og hr.T.en 35årig flaske cognac og en frirejse overalt i Tyskland til næste år for sig og sin kone. I Grossenbrode var der en masse pressefotografer, som havde summet deromkring det sidste døgn, og der blev taget en masse billeder.

Takket være min 1.kl.billet i Danmark havde Far og jeg været sammen indtil nu. Jeg havde lige orienteret mig om min sovekupé, hvor jeg til rejsekammerat (vi var kun 2 i kupéen) havde en kvindelig finsk tandlæge, som var meget medtaget af gigt og skulle ned til et tysk badested. Han var ca.45 år og meget venlig.

.8.53. Efter en dejlig nattesøvn drak Far og jeg så vores medbragte morgenkaffe sammen, og i løbet af formiddagen frugt og chokolade, og så nåede vi (via wels , hvor vi steg om) det dejlige Salzburg og tog en taxi til vort hotel "Goldene Traube", hvor vi fik to meget rare eneværelser. Så drog vi ud i byen over Stadt-Brücke over til den morsomme Getreide Gasse, hvor vi i Sternbräu spiste herlig gullaschsuppe og wienerschnitzel og dertil drak herlig frisk Bier i krus. Så gik vi til operaen og fik udleveret vore i København betalte billetter til "Figaros bryllup", og med dem velforvarede i lommen gik vi op på Hohen Salzburg, en pragtfuld middelalderlig fæstning, som kan ses overalt i byen. Vi drak kaffe deroppe "mit Schlagsahne" og gik så rundt på det kolossale fæstningsterræn, hvorfra vi havde en storartet udsigt over hele byen og langt ud i bjergene. Inden vi gik på Hohen Salzburg havde vi været på den gamle Sct. Peters Friedhof, hvor der oppe i klippen var katakomber. Der havde nemlig i gamle dage været nedgang fra Hohen Salzburg.

Om aftenen provianterede jeg: leverpølse og hamburgerryg med simler, som vi til et krus øl fortærede i den folkeligste del af haven til Sternbräu. Sternbräu blev i det hele taget vort madsted i Salzburg. Der var billigt, godt og muntert. Om aftenen var vi med elevator oppe i Mönchsberg, hvorfra der var en enestående udsigt over byen, hvis skønneste punkter blev belyst af vekslende projektører. Hohen Salzburg var dog konstant belyst. Det så strålende ud. Derefter hjem og i seng.

.8.53 Lørdag var vi om formiddagen i Mozarts fødehus, hvor der er indrettet museum. Det var meget højtideligt at stå i det rum, hvor hans lille vugge har stået, og hvor hans klaver findes. Der lægger besøgende blomster, hans grav ved man jo ikke bestemt hvor er.

Vi hvilte os godt om eftermiddagen for at være rigtig udhvilede til den store oplevelse som ventede os. Efter at vi havde klædt os så pænt på som muligt, begav vi os i god tid hen til Sternbräu, hvor vi indtog et let måltid, og så gik vi forventningsfulde hen til operaen, og vi blev rigtignok heller ikke skuffede, det blev for os alle tiders største operaoplevelse.

Til forestillingen var jo alt forlængst udsolgt. Man bestiller billetter dertil i marts måned for Københavns vedkommende. I et foyer-agtigt rum, som mindede om vores koncertpalæes lille sal,

samledes i god tid det store publikum. Påklædningen var meget forskellig. Nogle, men ikke majoriteten, var i Grande Toilette, juvelbesatte og for manges vedkommende dybt dekolleterede, hvad der ikke altid klædte de ældre, og mange herrer var i hvid smoking; men mange turister kom i ganske tvangfri påklædning. Ved den ene side var anbragt en lang disk, hvorfra der kunne købes mokka, sandwich, pølser etc. alt selvbetjening, og man så altså disse elegante mennesker manøvrere deres forfriskninger tværs gennem mængden for på den modsatte side at finde en siddeplads. Jeg så mangan kaffe, der havde echapperet sig ned i underkoppen.

Omsider nærmede viseren på mit ur sig 19, og vi gik hen for at indtage vore udmærkede pladser midt i salen og midt for prosceniet. Idet vi ville gå ind, så vi to festklædte, en herre og dame, som viste deres billetter til kontrolløren, som gjorde dem opmærksom på, at det var billetter, der gjaldt til den foregående aften til "Don Giovanni". Jeg glemmer ikke deres forstenede udtryk, da de gik tilbage, og så meget større var uheldet, som der lige bag os blev 2 pladser ubesatte. Der må jo have foreligget en misforståelse, og jeg ønskede inderligt, at den var blevet opklaret, inden forestillingen begyndte, men det skete ikke. Stakkels mennesker, for hvem det måske også skulle have været deres store oplevelse.

Nu viste Furtwängler sig på podiet og slog an til den dejlige ouverture, pragtfuld dirigent, et herligt orkester, som hele aftenen spillede guddommeligt, og aldrig overdøvede sangerne, hvad vi synes de er slemme til i København.

Alle sangerne var af højeste karat, og vi var dybt taknemmelige over at få den store oplevelse. Jeg tænkte lidt på den stakkels mand, der lå på hospitalet hjemme i København og havde måttet afstå sine billetter. Aftenen var altså glansfuld, og vi besluttede, at vi når vi kom hjem straks ville begynde at spare sammen til næste Salzburgerrejse med festspil. Efter forestillingen tog vi en lille stille tur op på Hohen Salzburg og så ud over den smukke by, hvor der har lydt så megen dejlig musik. Så hjem og i seng.

Næste dag søndag tog vi en rundfartstur på 3 1/2 time. Vi kørte ikke i den sædvanlige rutebil, men i et halvt rugbrød, hvor der foruden os kun var 5 franskmænd. Vognen hed "Der kleine Mozart" og vakte opsigt. Vi kørte gennem de skønne landskaber til St. Wolfgang am See, der ligger vidunderligt, og som er et meget yndet udflugtsted. Vi blev dog begejstret ved at få den dyreste og sletteste kaffe vi endnu havde fået i Østrig. Vi drak den slet ikke, og Far opsøgte en anden kaffe, mens jeg kiggede på byen og den slemt bombede kirke. Så kørte vi den lange vej tilbage til Salzburg, hvor vi kom forbi en ganske lille sø, som er den dybeste af dem alle, ca. 100 m dyb. I Mondsee stødte vi på en familie, hvor manden var sønderjyde, men havde boet 30 år i Østrig. Tilbage til vores sædvanlige spisested i Salzburg, hvor vi traf en særlig sød familie og deres gifte datter med søn. Dem snakkede vi meget med, og Far viste og forærede den unge frue en dansk krone, som hun blev så glad for, da jeg sagde, det skulle være hendes lykkeskilling. Så hjem og i seng, men først pakke kuffert, da vi skulle rejse næste morgen kl. 9²⁰.

Om morgenen gik jeg ud og provianterede: sandwich og frugt, og det var meget godt, for toget, der kom fra Paris, var så overfyldt, så vi så ikke hinanden, før vi var i Wien. Vi fik dog begge siddeplads, og jeg havde delt maden mellem os, så den kunne vi fortære hver for sig. Udsigten mellem Wien og Salzburg er ikke særlig interessant; vi var over en time forsinket, men efter ca. 5 timers kørsel nåede vi Wien og kørte til vores hotel "Goldenes Lamm", et gammelt, men meget godt hotel, roligt og meget centralt beliggende. Vi skyndte os at tage tøjet ud af kufferten og begav os ud i byen, hvor vi først og fremmest gik hen på Bureau Flamm og sikrede os billetter til "Tosca", som opførtes om fredagen. En stor skuffelse for mig var det, at vi ikke kunne få billetter til onsdag, hvor "Flagermusen" opførtes, alt var udsolgt til en forening, men den elskværdige hr. Seidl skaffede os billetter dertil.

Så fandt vi en kæmperestaurant: O.K. som blev vores stamkafé, beliggende 5 minutter fra vores hotel, hvor maden og betjeningen var udmærket og prisen billig. På hotellet havde vi købt 2 rundtursbilletter til Wien, dem benyttede vi næste dag. Om aftenen kørte vi med sporvogn og bus til Grinzing, hvor vi i en lille have smagte på den nye vin (einheurigen); der er mange af disse små haver, hvor vinbonden, når vinen er parat, stikker en stang med løv udenfor porten

for at fortælle, at nu kan man komme og smage hans egen vin, som han 200 dage om året må sælge. Man sidder ved små borde, og værten og en musikanter går omkring og sætter sig hos de forskellige gæster og spiller og synger, hvad man gerne vil høre; jeg bad ham synge: "Das gibt's nur einmal, das kommt nit wieder". Da det er meget voveligt at smage for interesseret på den einheurigen uden at spise til, og værten ikke må servere andet end vinen, er der anbragt en lille butik udenfor, hvor man kan købe brød og pølse. Far var så fornøftig at købe noget, men jeg uforstandige følte mig ikke sulten og drak mine 3/4 uden brød, hvad jeg først, da vi skulle gå, mærkede bekom mig lidt mærkeligt, men vi balancerede dog så godt vi kunne hen til bussen og derfra til spurvognen, som bragte os til hotellet, og jeg var inderlig taknemmelig over at have tilbragt så dejlig en aften sammen med Far i Grinzing.

.9.53

Næste dag den 1. september ringede Far ud til Friedmann, og hr. Seidl kom i vogn og hentede os kort efter. Vi kørte ud til kontoret, og mens Far blev derude for at tale forretning med dem, blev jeg igen kørt ind til byen og efter ønske sat af ved Stefansdom. Jeg beså denne skønne kirke, som var blevet meget ødelagt i krigen, netop de sidste dage før freden, men nu omtrent er helt restaureret. Dog står den store klokke, som er støbt af tyrkiske kanoner, og som faldt ned under bombningen, endnu udenfor og venter på, at der skal blive så mange penge samlet ind, så den kan komme op igen i tårnet. Så slentrede jeg lidt rundt i kvarteret og så på alle de dejlige varer i butikkerne, ned ad Grafen, hvor Pestsøjlen står, og hvor jeg blev dybt grebet af at se de stakkels tiggende invalider. Der var bl.a. en statelig smuk mand, han lignede Halfdan Henriksen, han var fuldstændig blind og stod og tiggede. Vi har set så mange invalider, blindede og énbenede, folk i deres allerbedste alder, det er rystende at se.

Vi havde aftalt, at jeg skulle være på hotellet kl. 1 1/2, og så skulle vi spise middag i "Am Linde " sammen med hr. og fru Seidl. Fru Seidl har været 3 år i Danmark for 17 år siden og taler udmærket dansk. Vi kørte så hen i restauranten og spiste dejligt, og så blev det en aftale, at vi lørdag skulle køre en tur sammen med direktøren og hr. og fru Seidl. Vi daskede derefter lidt rundt i kvarteret og tog så en bil hjem for at hvile.

Så spiste vi aftensmad i O.K. og tog så med sporvognen ud til Prateren, hvor der var temmelig kedeligt, men jeg var dog en tur oppe i Riesenrad, hvorfra der jo var en storartet udsigt over den store oplyste by. Så tog vi hjem og fik en kaffe og orangeade i en lille bar, før vi gik i seng.

Næste morgen lykønskede vi hinanden med vores gode Lise, der havde fødselsdag, og så gik vi hen til operaen, hvorfra rundfartsbusserne går, og med en dygtig elskværdig speaker ved truthornet kørte vi i 3 1/2 time rundt i byen. Da vi kom til Børsen, og hun sagde: Den er bygget af den danske arkitekt Theophilus Hansen, sagde jeg: "Wir sind Dänen". Kun 2 steder steg vi ud af busserne, ved Kaisergruft i Kapucinerkirken, hvor der var kister i krypten med omtrent 150 Habsburgere. Maria Theresias og hendes gemals dobbeltsarkofag var meget pragtfuld og kolossal; de ligger omgivet af de fleste af deres 16 børn. Napoleons 2.gemalinde, Marie Louise, er der også, mens sønnen, Kongen af Rom, der også har ligget her, senere er ført til Paris, hvor han ligger i Invalidedomen ligesom Napoleon. Kaiser Franz Josef, som regerede i 68 år, ligger med sin smukke gemalinde, Elisabeth, som blev myrdet af en italiensk anarkist, ved den ene side, og Rudolf, tronfølgeren, som blev dræbt i det lille slot Mayerling i Wienerwald, hvor han opholdt sig med sin elskerinde Maria Vetsera, der jo også blev dræbt. En frygtelig skandalehistorie, og det fortaltes, at den gamle kejser forbød, at den nævntes eller at der hentydedes til den, at kronprinsens lig blev kørt tilbage til Wien, stablet op i en almindelig karet.

Det andet sted, hvor vi steg af og blev ført rundt, var i det dejlige slot Schönbrunn. Far satte sig dog der på en bænk i slotsgården, og det var meget godt, for omvisningen varede en time, det havde været for trættende, men der var mange smukke, kostbare ting at se: pragtfulde møbler (Kejser Franz Josefs gemakker dog meget beskedne), dejlige træsorter var væggene tit beklædt med, og flere rum helt overbroderede på væggene med små hylder til kostbart kinesisk porcelæn, guldgemakket overdådigt forsiret, og det lille og det store spejlgalleri. I det sidste var Wienerkongressen år 1815 blevet afholdt, og jeg sendte vores Sjette Frederik en stille tanke. Slottet og haveanlægget mindede meget om Versailles i mindre format. Så kl.1 var turen forbi, og vi begav os hen i O.K. og spiste til middag. Der traf vi en meget sympatisk dame, hun var Wienerinde og

mellemskolelærerinde. Hun fik adressen til fru Mazzarella på Capri og vores adresse i København. Måske kommer hun hertil, og vi vil da være glade for at hjælpe hende til rette.

Om aftenen var vi i Volksoper til "Flagermusen". Vi sad på udmærkede pladser, og det var en morsom gammel opførelse af operetten med udmærkede stemmer. Det var meget varmt, og vi måtte i mellemakten over på en lille kafé og have en forfriskning. I det hele taget havde vi det dejligste vejr på hele turen, ikke en dråbe regn og næsten solskin uafbrudt. Jeg gik uden overtøj selv sent om aftenen, havde kun det lille grønne silkesjal med, som kan ligge i en stor tændstikæske og derfor er nemt at have med i den lille stråtaske fra Firenze, som afløste min ellers uadskillelige rygtaske, mens vi var i Wien. Så drog vi derfra hen i en lille vinbar vi havde udsøgt os i nærheden af hotellet, og smagte den dejlige friske vin.

.9.53. Næste torsdag den 3. september tog vi ud til Votivkirche, som er bygget af en hertug til tak for, at hans bror dér undgik et mordattentat. Kirken har været frygteligt bombet, og de beder dér, som så mange andre steder, om hjælp til opbygningen. Det meste af det indre var dog færdigt, og kirken er meget smuk, som en lille søster til Stefansdom.

Derfra tog vi hen til Schubertmuseet, hvor Schuberts klaver, som venner havde givet ham, fandtes, og hvor der var mange morsomme billeder på væggene, og enkelte ting han havde ejet, bl.a. hans briller, som han sov med om natten for hurtigt at kunne nedskrive en inspiration, når den kom til ham. Derfra til den gamle, nu nedlagte kirkegård, hvor Beethoven og Schubert har ligget begravet, tæt ved siden af hinanden. Deres lig er nu bragt til æresgrave på Zentralfriedhof. Derfra tog vi hen i Mülkerbastei, hvor Beethoven har boet, og hvor der også er nogle mindestuer efter ham, og hans klaver findes der også. På tilbagevejen passerede vi "Dreimäderlhaus", et lille kønt hus, men det var ikke tilgængeligt.

Så hen at spise til middag i O.K. og hjem på hotellet for at hvile. Derfra tog vi hen i et lille anlæg tæt ved hotellet, hvor vi drak kaffe, inden vi beså den tætved liggende Karlskirche med de 2 obelisker udenfor, de er byggede i stil med Trajan søjlen i Rom, men ikke nær så høje.

9.53

Næste dag den 4. september var det jo vores bryllupsdag, og Wilhelm kom ind om morgenen med en stor buket røde roser til mig. Vi tød lidt, og så drog vi igen ud i det dejlige vejr; denne gang gik turen først til Stefansdom, og vi var indenfor afspærringen og så den store klokke, som venter på at blive hejst op. Så gik vi lidt rundt i kvarteret Kärntnerstrasse og Graben og tog så en bil ud til Haydn museet. Vi blev sat af ved Haydn statuen, som står foran en kirke på Maria Hilferstrasse, og derfra fandt vi selv hen til Haydn museet, et nydeligt lille hus, hvor han har haft en smuk bolig og boet i mange år. Også der var der af møbler kun det vigtigste, hans klaver tilbage. Tangenterne var sorte, hvor vores er hvide og omvendt. Der var også mange interessante billeder på væggene og montrer med fotografier af hans håndskrevne noder, det var der forøvrigt på alle de musikermuseer vi besøgte. Originalerne findes på Nationalbiblioteket. - Jeg synes, det er meget højtideligt at stå i de stuer, hvor disse genier har skabt de dejlige værker, som vi alle taknemmeligt kan nyde.

Hjem til O.K. og spise middag, hvile på hotellet, og så tog vi ud i Hoher Markt, hvor der midt på fortovet gennem en klap var nedgang til nogle romerske ruiner. Lidt vistes der af termerne, men der har været en stor byafdeling med kaserne år 15 f.Kr. Hjem og spise til aften, og derfra begav vi os de 10 minutters vej til fods til Staatsoper, hvor vi overværede en vidunderlig opførelse af "Tosca", navnlig Scarpia og Tosca var fortrinlige, og morsomt at se det gamle teater, hvor der på alle etager var en mængde ståpladser bag stolene. Vi havde heldigvis en fortrinlig siddeplads. Derfra hen på vores lille vinstue, hvor vi drak den dejlige vin og snakkede med en herre, ret intelligent, men Gud ved, hvem han var. Så hjem og i seng.

9.53. Næste morgen lørdag var jeg så mærkelig tilpas, at jeg ikke mente at kunne tage med på den heldagstur, som direktør von Satzger fra Friedmann sammen med hr. og fru Seidl havde inviteret os ud på, men ved hjælp af piller kom jeg mig dog så meget, at jeg heldigvis kom med. Direktør von Salzger kørte selv, far sad ved siden af ham foran, og vi andre tre på bagsædet. Vi kørte flere timer gennem det skønne Wienerwald og standsede ved Heiligen Kreuz, en gammel interessant

kirke med kloster til, som vi efter middagen - som bestod af herlige bjergforeller, som vi selv udvalgte os - beså med fører. Derfra kørte vi så videre og endte oppe hos en vinbonde, hvor direktør v.S. og Seidls skulle have fyldt de mange tomme vinflasker de medbragte bag i vognen. Fru Seidl gik ud i byen og købte lækkert skinke, hamburgerryg og pølse, smør, brød og ost, og det fortærede vi ved et langt bord med bænke og smagte dertil den særlig delikate vin. Vi prøvede 3 forskellige sorter og fik også lejlighed til selv at købe nogle flasker, som vi kunne bringe med hjem til Danmark. Vi var også nede i vinkældrene, hvor vinen perses og lagres. De fugtige mure har deres specielle indvirkning på vinens bonitet. Vinbonden og hans kønne kone og søde 13årige datter, die Hertha, satte sig også hos os ved bordet. Det var meget morsomt. Så kørte vi hjem til ingeniør Seidl, hvor fru S. i sin lille komfortable lejlighed, som hun endnu havde bevaret efter deres bryllup i november, lavede en dejlig kop kaffe, og den meget musikalske hr. Seidl, som havde været Wienersängerknabe, spillede nogle dejlige plader for os på sin fortræffelige grammofon. Så kørte direktør von Salzger os hjem til hotellet, og vi var ham taknemmelig for, at han havde forskaffet os en så egenartet og vidunderlig dag.

.9.53 Næste dag var søndag, og vi startede med at tage ud til Zentralfriedhof, og jeg lagde på hver af de 3 store musikeres grave og på Mozartmindesmærket røde nelliker. Derude ligger også Strauss, far og søn, og Brahms. En 20-30 unge russere, hvoraf en eneste talte tysk, henvendte sig til Far og bad ham om lidt oplysninger om disse æresgrave. Far fortalte dem lidt om de forskellige musikere og sagde, at de for os var, hvad Tschaikowsky var for dem. De takkede meget pænt og gjorde et venligt indtryk. Lige i nærheden så vi også det store kostbare gravsted, hvor Theophilus Hansen, som jo har bygget mange store offentlige bygninger i Wien, hviler.

Vi spiste til middag på banegården, da O.K. er lukket som søndagen, og Far sikrede sig pladsbillet til hjemrejsen i toget til Passau. Den gode Niels havde jo bedt direktør Scheibel i København fjernskrive til Friedmann om at skaffe Far en sovevogn fra Passau til Hannover. Det var vel nok smukt af ham.

Så tog vi hjem til hotellet og betalte regningen, så vi var sikre på, hvad vi kunne tillade os. Vi kunne forøvrigt tillade os alt, hvad

vi kunne ønske os, for vores ønsker er ikke ubeskedne.

Fra Hoch Hause, som man kommer til ved at gå ind i en gård, tog vi med elevator op i den højtbeliggende skyskraberrestaurant, hvorfra vi havde en mægtig udsigt over byen. Vi så derfra den sidste aften vi var i Wien en dejlig solnedgang ud over bjergene og spiste så til aften i den moderne restaurant, som nærmest er et stort glasbur. Så slentrede vi gennem den gamle del af Wien gennem Hofburg, som minder lidt om Louvre, drak et glas afskedsvin og gik så hjem i seng.

9.53

Mandag morgen skulle Far afhentes kl.9 på hotellet for at køres ud til Friedmann og se fabrikken. Jeg havde så formiddagen til at gå på indkøb og fouragere lidt til aftensmaden, som vi skulle spise i toget, samt lave kaffe til termoflaskerne og smøre boller til næste dags morgenkaffe. Jeg startede med at gå ned i en stor tøjforretning, hvor vi om søndagen havde set noget meget smukt sort silkegeorgette med hvidt silkebroderi udstillet. Det var en rest, fabelagtig billig, og da jeg var der det øjeblik, da forretningen lukkede op, lykkedes det mig at erhverve det, hvad jeg var meget glad for. Derfra gik jeg en tur rundt i byen i næsten 3 timer, købte som erindring en meget smuk pudderdåse med det fineste, specielt wienske håndarbejde i petit point broderi. Så mødtes vi i O.K. til sidste middag og sagde Farvel til vor Wienske veninde, som vi håber at se igen, og farvel til vor flinke tjener, som havde sørget så omhyggeligt for os. Af en syg gammel dame i restaurationen købte jeg en lille fin hæklet bakkervesiet, og så gik vi hjem til hotellet, hvor stuepigen, en arbejdsom, midaldrende pige, blev så overvældet over Fars store rundhåndethed, at hun kom ind til mig for også at sige mig tak, og tårerne løb ned ad hendes kinder. Jeg tog hende om halsen, og hun kyssede mig forlegent. Lidt senere da vi forlod hotellet, stod hun på en anden etage og tilråbte os endnu et "Auf Wiedersehen" og "Glückliche Reise".

Så kørte vi til banegården og rejste kl.4 fra Wien, jeg i min gode sovevogn, som jeg havde for mig selv hele natten og sov uafbrudt, og Far først i sin l.kl.vogn og fra Passau til Hannover i sovevogn. Jeg havde delt aftensmaden i 2 pakker, så den spiste vi hver for sig.

3.9.53 Om Morgenen drak vi kaffe fra termoflasken sammen, og kl.10 var vi i Hannover, hvor ing.Seidl havde bestilt værelser til os i Hotel Post, kun 2 min.fra banegården. Vi satte vore kufferter i garderoben og tog så med det mindre pik-pak hen til hotellet, hvor vi fik 2 rare værelser. Der var endda radio på værelserne. Efter at vi havde spist tidlig middag og købt to fine fotografiapparater til Pers og Søren's konfirmationer og sovet, tog vi med sporvogn gennem det frygteligt udbombede Hannover ud til Herrenhäusergarten, et tidligere lystslot, vistnok har der også været jagt i det store omliggende terræn, der nu er folkepark. I slottet afholdes der koncerter, vi så bl.a.France Ellegaards navn på plakaten. Tilbage til byens midte, hen og spise aften, og så havde vi i forvejen sikret os billetter til "Salome" med Rita Hayworth, en udmærket film. Vi drak så en øl i hotellets restauration og sov dejligt om natten.

9.9.53 Næste morgen drog jeg ud og fouragerede til frokosten, som vi skulle nyde i toget, igen hver for sig. Til Far var der jo som sædvanlig en hel 1.kl.kupé, og jeg var så heldig at få kupé alene sammen med en dansk dame, som havde været 3 uger i Wien og boet hos en veninde, en apotekerske og det var meget interessant at høre hende fortælle om det virkelige Wien i dag, som turisterne jo slet ikke får at se. Så nåede vi Grossenbrode, hvor færgen var 1 time forsinket. Vi gik igen udenom det usandsynlige store kolde bord, men fik en dejlig varm middagsmad, og efter en rask gennemkørsel Gedser - København kom vore 3 søde døtre på banegården for at tage imod os. Niels var i Bryssel, Jens forhindret, og alle børnebørnene var det forment at være så længe oppe. Forældrene havde forudset, at toget ville være forsinket. Gulle og Lise havde i forvejen været i Bredgade og nettet lidt, samt sørget for, at der var kaffe, brød og smør, så vi tog hjem og nød det sammen og delte ud af vindruerne fra Østrig, og så var denne i alle måder vellykkede rejse slut.

S T A M T A V L E I

HANS NISSEN PASSE

Gårdmand i Tudvad, Ødsted Sogn. Født omkring 1716 i Gejsing, Andst Sogn. Antagelig søn af Nis Sørensen Basse (1673-1753). Begravet 22.7.1796. Gift 14.6.1747 med ANNE EERTHELSDATTER, født i Tudvad, Ødsted Sogn, døbt 24.6.1721. Datter af rytterbonden Berthel Jensen (1687-1764) og Kirsten Jensdatter (1697-1762). Begravet 16.12.1795.
Deres søn og 3.barn:

NIS HANSEN BASSE

Gårdmand i Tudvad, Ødsted Sogn. Døbt 29.9.1754. Død sammesteds. Begravet 22.7.1796 (samme dag som hans far). Gift 7.4.1785 med ELSE CHRISTENSDATTER KYED, født i Stubdrup (Stubberup), Højen Sogn. Døbt 15.9.1748. Datter af Christen Sørensen Kyed (1685-1774). Begravet 7.7.1811.
Deres søn og ældste barn:

HANS NISSEN

Husejer og murermester i Raadvad, Harthe Sogn. Født i Tudvad, døbt 13.4.1786. Død i Raadvad 10.2.1833. Gift 27.3.1818 med KAREN ANDERSDATTER, født i Almind Sogn, døbt 30.8.1794. Datter af landboelsmanden Anders Christensen (Probérskrædderen). Død i Raadvad 7.2.1828.
Deres søn og næstældste barn:

NIELS WELLINGSSEN HANSEN

Født i Raadvad, Harthe Sogn 24.10.1820. Død 30.11.1898 i Vester Nybøl. Gift 4.7.1845 med MAREN THOMASDATTER WIES, født i Stenderup 14.4.1816. Datter af fhv.gårdmand Thomas Jessen Wies. Død i Stenderup 28.7.1880.
Deres søn og 4.barn:

NIELS NIELSEN HANSEN

Født 5.2.1857 i Stenderup. Lærte og arbejdede som møller, senere rideknægt på Brahesborg. Derefter kedelpasser ved De Sjællandske Baner. Død i København 13.3.1891. Gift 18.2.1883 med METTE KIRSTINE NIELSEN, født i Ebberup, Kjerum Sogn, 23.7.1859. Datter af skrædder Niels Hansen. Død i København 4.5.1936
Deres søn og eneste barn:

VILHELM VOLDMESTER (navneforandring 1917)

Se Stamtavle VI.

S T A M T A V L E II

NIELS HANSEN

Født 28.10.1824 i Ebberup, død sammesteds 5.1.1907. Søn af husmand og skrædder Hans Pedersen, Ebberup (1778-1837). Gift 4.12.1852 med BIRTHE CATHRINE PEDERSDATTER, født 15.11.1829, død 13.12.1893. - Husmand og skrædder. Børn:

1. KIRSTEN NIELSEN, født 1.10.1849, død . Gift med lokomotivfører Hans Pedersen, København. "Tante Kesten og onkel Hårns". 1 søn:

A. Ejner Pedersen, gift med Margrethe.

2. HANS PEDER NIELSEN, født 19.11.1853. Emigrerede til USA.

3. PEDER NIELSEN, født 19.11.1854 i Ebberup, død sammesteds 20.9.1920. Gift 21.4.1883 med Sidsel Rasmussen.- Skræddermester i Ebberup. Børn bl.a.:

B. Otto Nielsen, født 1.11.1884, død 26.10.1949. Gift 20.8.1910 med Mathilde Henriksen.- Skræddermester i Ebberup. Søn og ældste barn:

- a. Arne Nielsen, født 4.1.1911, død 5.3.1979. Gift 4.4.1933 med Marie Madsen, født 3.4.1911.- Skræddermester i Ebberup. Søn og 4.barn:

IV. Niels Otto Nielsen, født 24.9.1946. Gift 3.5.1969 med Ingrid. - Bor i Jerslev. Maskinmester og slægtsforsker. 1 datter:

A) Tina Nielsen, født 17.1.1969.

- C. Ejnar Nielsen, født 12.11.1886 i Ebberup, død i Jackson, Michigan. Gift 1.gang med Frances, 2.gang med Helen. Smed og maskinist. Rejste til USA omkr.1910. Børn:

- a. Stella.
- b. Edwin.

4. JØRGEN NIELSEN, født 24.1.1857 i Ebberup. Maler. Rejste til USA. Død under et ophold i Danmark 1927(?).

5. METTE KIRSTINE NIELSEN, født 23.7.1859, død 4.5.1936. Gift med Niels Hansen. Søn: VILHELM VOLDMESTER, se Stamtavle VI.

6. KAREN NIELSEN, født 12.10.1863 i Ebberup, død sammesteds. Gift med Jens Jensen Arnstrup. 1 datter:

A. Anna Arnstrup, født 13.7.1889 i Ebberup. Død sammesteds.

- - - - -

P.S. En bror til Birthe Cathrine var snedkermester Peder Pedersen, København ("onkel snedker"), der var far til Mary (født 1874), gift med herredsfoged og byfoged, senere politimester Vilhelm Woll, Kerteminde. Mary Woll var altså kusine til "Farmor".

JENS JENSEN JUST

Født 15.12.1824 i Følle, Bregnet sogn (Djursland). Død 5.12.1906 i Jerslev, Ll. Fuglede Sogn. Søn af gårdejer Jens Nielsen Joust (1790-1869). Gift 28.10.1853 med EMILIE NATHALIE LISSNER, født 13.4.1834 i Slagelse, død 3.2.1924 i Jerslev. Datter af F.C.(oprindelig Jacob) Lissner (14.3.1799-2.8.1881) og Julie Dahl (4.5.1802-15.9.1872).

Uddannet på Lyngby Seminarium. Førstelærer i Jerslev fra 1851 til sin død. Børn:

1. ALBERT JUST

Gift 1.gang med Sofie. 1 datter Thyra (kaldet Tyrannen), der døde som ca.14-årig. Skilt. Gift 2.gang med Anna Malberg(?). Hattegrosserer. Albert og Anna Just er begravede i Vejle.

2. JULIUS JUST (16.7.1859-4.5.1937). Se Stamtavle V.3. DAGMAR JUST, født 18.1.1867 i Jerslev, død . Gift 1901 med Søren P.Sørensen, født 16.5.1872, død Førstelærer i Jerslev fra 1906. Børn:

A. Hakon (død som barn).

B. Bjarne Just Sørensen.

C. Eigil Just Sørensen, Overlærer i Frederiksværk.

D. Flemming Just Sørensen.

E. Emilius Niels Just Sørensen, prokurist, København.

F. Eyvind Just Sørensen.

G. Erling Just Sørensen.

4. LAURITS JUST

Gift 2 gange. Hans første kone døde. Siden giftede han sig med sin husbestyrerinde, der hed Margrethe. Ingen børn. Oprindelig mejerist. Havde senere købmandshandel forskellige steder på Djursland.

HANS ANDERSEN

Født 9.2.1824 i Bred, Vissenbjerg sogn, død 6.7.1869 i København. Gift med MATHILDE CATHRINE BANG, født 4.7.1829 i Svendborg, død 18.2.1876 i København.

Høker i Lille Kirkestræde, hvor senere "Slagteriernes Central" kom til at ligge. Børn:

1. MARIE ANDERSEN, født 1856 i København, død 1926 sammesteds. Ekspeditrice i Messen. Flyttede ind hos sin svoger Kristen Kehler, da hendes søster Minna døde i 1894.
2. Andrea Andersen, gift Troest. Død ung.
3. LAURA ELEONORA JOSEPHINE ANDERSEN (16.12.1859-19.6.1923) Gift med JULIUS JUST, se Stamtavle V.
4. Oskar Andersen.
5. Martin Andersen, rejste til USA.
6. Christian Andersen, mejerist på Falster, havde en datter, der hed Minna.
7. AGNES ANDERSEN, født 1864, død 1944. Gift 1887 med Bernhard Nielsen, født 15.5.1865, død 1949. Dansk jurist, husejer og ejendomsadministrator. Blev kaldt "kontorchef". 2 døtre:
 - A. GUDRUN HOLST-NIELSEN, født 15.5.1888, død januar 1931. Tandlæge. Ugift.
 - B. INGEBORG HOLST-NIELSEN (MUSSE), født 5.1.1891. Uddannet sølvsmed, senere tandtekniker hos søsteren. Ugift.
8. MINNA ANDERSEN, død 5.3.1894. Gift med Kristen Kehler, født 1866, død 1946. Kommunalærer, senere skoleinspektør. Børn:
 - A. HENNING KEHLER, født 22.1.1891, død 1980. Journalist og forfatter. Gift 1.gang med Ville Berg. Skilt. Børn:
 - a. Andreas Kehler.
 - b. Michael Kehler.
 - c. Stephan Kehler.
 - d. Karsten Kehler.
 Gift 2.gang med Inger Welding Johansen, født 16.4.1916. Børn:
 - e. Anne Marie Kehler.
 - f. Per Kehler.
 - g. Espen Kehler.
 - B. MINNA KEHLER, født 5.3.1894, død 1946. Kommunalærerinde. Ugift.

S T A M T A V L E V

JULIUS JUST

Født 16.7.1859 i Jerslev, Ll Fuglede sogn. Død i København 13.5.1937. Søn af lærer Jens Jensen Just (15.12.1824-5.12.1906) og Emilie Nathalie Lissner (13.4.1834-3.2.1924). Gift 4.7.1883 med LAURA ANDERSEN, født 16.12.1859 i København, død 19.6.1923 i Gentofte. Datter af høker Hans Andersen (9.2.1824-6.7.1869) og Mathilde Cathrine Bang (4.7.1829-18.2.1876). Ølhandler i København, derefter rentier, husejer og kunstsamler. Børn:

1. PAULA JUST, født 30.7.1885 i København, død 9.3.1948 i Gentofte. Gift 1915 i Rom med Sigurd Trier, født 24.7.1876 i København, død 1920 i Gentofte. Børn:
 - A. Adam Trier, født 21.7.1915 i Rom. Gift med Lizzie. Døtre:
 - a. Lola Trier.
 - b. Gitta Trier.
 - B. Gajus Trier, født 8.12.1916 i Arrizia, Italien. Gift 1. gang med Jytte Hannov. Hun død . Børn:
 - a. Carsten Trier.
 - b. Ulla Elisabeth Trier.
 - c. Else Trier.
 - d. Karin Trier.
 - e. Sonja Trier.

Gift 2.gang med Inge Colding, 1 datter:

 - f. Lena Trier.
 - C. Eva Trier, født 20.7.1918 i Arrizia, Italien.
2. ERNA JUST (17.4.1887-16.10.1960). Gift med VILHELM VOLDMESTER, se Stamtavle VI.
3. RAGNA EMILIE JUST, født 27.11.1889 i København, død 1963(?) i København. Gift 7.10.1910 med Svend Bartholin Paludan-Müller, født 1885 i Snese, død 1944 i Graasten. Børn:
 - A. Else Paludan-Müller, født 9.11.1911 på Frederiksberg. Gift med Oluf Martensen-Larsen. Døtre:
 - a. Annette Victoria Martensen-Larsen, født 9.4.1942.
 - b. Britta Tania Martensen-Larsen.
 - B. Mogens Paludan-Müller, født 19.6.1919. Gift 1942 med Kirsten Hammerich. Børn:
 - a. Svend Paludan-Müller, født 1.1.1943.
 - b. Jens Paludan-Müller.
 - c. Karen Paludan-Müller.
 - d. Henrik Paludan-Müller.
 - C. Dagny Paludan-Müller, født 1926. Gift 1945 med Jens Balle. Børn:
 - a. Hanne Balle.
 - b. Peter Balle.
4. SONJA ELISABETH JUST, født i København 28.12.1892, død på Avnstrup Plejehjem 1.1.1978.

S T A M T A V L E VI

VILHELM VOLDMESTER

Født 28.9.1887 på Frederiksberg, død 24.11.1955 på Frederiksberg. Søn af kedelpasser Niels Hansen (5.2.1857-13.3.1891) og Mette Kirstine Nielsen (23.7.1859-4.5.1936). Navneforandring 1917. Gift 4.9.1909 med ERNA JUST, født 17.4.1887 i København, død 16.10.1960 på Frederiksberg. Datter af grosserer Julius Just (16.7.1859-13.5.1937) og Laura Andersen (16.12.1859-19.6.1923)

Børn:

1. NIELS JUST VOLDMESTER, født 5.1.1910. Gift 24.4.1936 med ESTER DIETRICH, født 6.11.1912, død 27.9.1981. 1 søn:
 - A. Søren Voldmester, født 4.5.1939. Gift 1960 med Britt. Ægteskabet opløst. 1 datter:
 - a. Nina Voldmester, født 31.12.1962.
gift med Karen Illum Hansen, Børn:
 - b. Claus Voldmester
 - c. Mette Voldmester
 - d. Julie Voldmester
2. JENS JUST VOLDMESTER, født 13.8.1912, død 6.2.1981. Gift 7.8.1936 med ELLA HVASS, født 6.8.1916. Børn:
 - A. Per Voldmester, født 13.1.1939. Gift 1964 med Hanne Rüt-zow. Ægteskabet opløst. 1 datter:
 - a. Susanne Voldmester, født 21.3.1965.
gift 2.gang 5.4.1970 med Merete (Lotte), født 27.12.1944.
1 søn:
 - b. Jens Christian Voldmester, født 7.10.1970.
 - B. Hans Voldmester, født 11.7.1943. Gift 7.6.1965 med Inger Christensen, født 15.4.1945. Børn:
 - a. Charlotte Voldmester, født 24.11.1965.
 - b. Henriette Voldmester, født 14.12.1967.
 - c. Lars Michael Voldmester, født 1.5.1970.
3. ANNE-LISE JUST VOLDMESTER, født 2.9.1914. Gift 3.8.1940 med BØRGE VINDING MADSEN, født 7.10.1911. Børn:
 - A. Else Marie Vinding Madsen, født 23.4.1942. Gift 6.11.1976 med Peter Nielsen, født 30.5.1944. Børn:
 - a. Morten Vinding Nielsen, født 15.1.1973.
 - b. Jeppe Vinding Nielsen, født 30.4.1974.
 - B. Jakob Vinding Madsen, født 11.6.1946.
 - C. Peter Vinding Madsen, født 24.4.1949. Gift 16.4.1977 med Dorte Rosenkjer, født 27.7.1948. 1 søn:
 - a. Frederik Vinding Rosenkjer-Madsen, født 27.10.1977.
4. BIRTHE JUST VOLDMESTER, født 26.4.1917. Gift 2.4.1942 med THORKILD ANDERSEN, født 21.5.1917, død 26.9.1980. Børn:
 - A. Anne Kirsten Andersen, født 17.12.1943. Gift 23.8.1968 med Ejner Ries, født 2.9.1941.

- B. Birgit Andersen, født 13.3.1946. Gift 4.12.1965 med Martin Bertelsen, født 30.3.1945. Børn:
- a. Niels Jørgen Bertelsen, født 18.6.1966.
 - b. Peter Michael Bertelsen, født 11.7.1968.
 - c. Dorte Christa Bertelsen, født 2.8.1972.
 - d. Gitte Malene Bertelsen, født 12.9.1973.
- C. Vibeke Andersen, født 20.4.1951. Bor sammen med Jacob Zander-Nielsen, født 28.3.1946.
5. GUDRUN JUST VOLDMESTER, født 13.7.1920, død 24.8.1975. Gift med MOGENS SCHMIDT (kaldet TOM), født 16.8.1916. Ægteskabet opløst. Børn:
- A. Kirsten Voldmester, født 21.3.1943. Gift 1975 med Svend Amstrup, født 7.1.1924. Børn:
 - a. Søren Amstrup, født 21.5.1976.
 - b. Mette Amstrup, født 11.5.1978.
 - B. Henrik Vilhelm Voldmester, født 29.5.1946. Gift med Birthe. Ægteskabet opløst.
 - C. Jørgen Voldmester, født 23.9.1947. Gift 1970 med Marianne Solovej. Ægteskabet opløst. 1 søn:
 - a. Rasmus, født 30.9.1970.
- Gudrun gift 2.gang 1965 med Julius Damm. Separeret i 1974.
6. KIRSTEN JUST VOLDMESTER, født 8.10.1924, død 19.10.1930.